МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
_____ Л.В. Жердецька
(підпис)
“___”_____20___ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес»

на тему: **«Оцінювання фінансової стійкості банку та розробка заходів її підвищення»**

Виконавець:
студентка 4 курсу, групи 3
факультету фінансів і банківської справи
Масюк Вікторія Олександрівна _____
(прізвище, ім’я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:
д.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)
Коваленко Вікторія Володимирівна ____
(прізвище, ім’я, по батькові) /підпис/

Одеса 2025

ЗМІСТ

ВСТУП 4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ 7

1.1. Економічна сутність, види фінансової стійкості та чинники, що на неї впливають 7

1.2. Характеристика методичного інструментарію та нормативно-правового забезпечення оцінювання фінансової стійкості банку 14

Висновок до розділу 1 28

РОЗДІЛ 2. ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ «ОТП БАНК» 30

2.1. Оцінка фінансового стану АТ «ОТП БАНК» 30

2.2. Оцінка індикаторів фінансової стійкості АТ «ОТП БАНК» 46

2.3. Аналіз достатності капіталу як індикатор фінансової стійкості АТ «ОТП БАНК» 54

Висновок до розділу 2 64

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ 66

3.1. Міжнародний досвід використання системи оцінки SREP та рівень фінансової стійкості регіональних банківських систем 66

3.2. Формування методичного підходу до визначення антикризової фінансової стійкості 76

Висновок до розділу 3 84

ВИСНОВКИ 87

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 91

ДОДАТКИ 97

АНОТАЦІЯ

Масюк В.О. «Оцінювання фінансової стійкості банку та розробка заходів її підвищення».
Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес». –
Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2025.

У дипломній роботі досліджено теоретичні засади, методичні й практичні аспекти оцінювання фінансової стійкості банку, виділено основні напрями забезпечення фінансово-стійкого розвитку банку в сучасних умовах функціонування банківської системи України.

У ході дослідження було розкрито сутність фінансової стійкості банківської установи та визначено фактори, що на неї впливають; охарактеризовано методичний інструментарій та нормативно-правове забезпечення процесу оцінювання фінансової стійкості банку; здійснено аналіз фінансово-економічного стану АТ «ОТП БАНК»; проведено оцінку ключових індикаторів фінансової стійкості та показників антикризової фінансової стійкості АТ «ОТП БАНК»; розглянуто міжнародні стандарти та світовий досвід оцінювання фінансової стійкості банків; визначено комплекс заходів для підвищення фінансової стійкості банківської установи.

У роботі застосовувалися наступні загальнонаукові та спеціальні методи дослідження як: методи синтезу та аналізу, індукції та дедукції, абстрагування, узагальнення, аналогії, систематизації, класифікації, коефіцієнтного аналізу, порівняння.

Ключові слова: банк, фінансова стійкість, АТ «ОТП БАНК», індикатори фінансової стійкості, оцінювання.

ANNOTATION

Masiuk V. «Assessment of a Bank's Financial Sustainability and Development of Measures for Its Improvement».
Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty
072 «Finance, banking and insurance»
for the educational program «International Banking Business». –
Odessa National Economics University. – Odessa, 2025.

The qualification work investigates the theoretical foundations, methodological and practical aspects of assessing the financial stability of a bank, identifies the main directions of ensuring the financially sustainable development of a bank in the current conditions of the banking system of Ukraine.

During the research, the essence of a bank's financial stability was revealed and the key influencing factors were identified; the methodological tools and regulatory framework for assessing financial stability were described; an analysis of the financial and economic condition of JSC «OTP BANK» was conducted; the key indicators of financial stability and anti-crisis financial sustainability of JSC «OTP BANK» were evaluated; international standards and global practices for assessing banks' financial stability were reviewed; and a set of measures was proposed to enhance the financial stability of banking institutions.

The following general scientific and special research methods were used in the work: methods of synthesis and analysis, induction and deduction, abstraction, generalization, analogy, systematization, classification, coefficient analysis, comparison.

Keywords: bank, financial stability, JSC «OTP BANK», indicators of financial stability, assessment.

ВСТУП

Фінансова стійкість банку виступає одним з основних індикаторів стабільності та надійності розвитку реального сектору економіки держави, роль якої набуває особливого значення в умовах невизначеності та макроекономічної нестабільності, зокрема спричинених пандемією COVID-19 та повномасштабним вторгненням росії в Україну. У цей час банки виступають ключовими учасниками фінансового ринку, що забезпечують доступ до кредитних ресурсів для бізнесу та держави, а отже, від їхньої стійкості залежить можливість фінансування сталого економічного розвитку, підтримки малого та середнього бізнесу, відбудови інфраструктури та реалізації соціальних програм. У випадку втрати довіри населення чи неможливості в повній мірі виконувати свої функції, ускладняється процес відновлення країни.

Тому у таких умовах проблема оцінювання фінансової стійкості банків є найбільш актуальною, адже дає можливість визначити рівень платоспроможності банків, ідентифікувати ризики та розробити ефективні заходи для вчасного реагування на можливі загрози, а також забезпечити стабільне функціонування фінансового сектору навіть у найскладніших умовах.

Слід зазначити, що питання теоретичного осмислення та оцінки фінансової стійкості банків досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Серед них варто відзначити Н. Волкову, В. Коваленко, М. Звєрякова, О. Дзюблюка, Ж. Довгань, Р. Міллера та інших, чиї наукові праці суттєво сприяли розвитку даної тематики.

Незважаючи на значний внесок науковців у вивчення зазначеної економічної категорії, досі відсутній єдиний підхід до її визначення та методології оцінки, що ще раз підкреслює важливість і необхідність подальшого аналізу у дипломній роботі.

Тож, *метою кваліфікаційної роботи* є обґрунтування теоретичних та методичних підходів щодо оцінювання фінансової стійкості банку та формування рекомендацій щодо її підвищення.

Відповідно до поставленої мети, *завданнями дослідження* є:

– розкрити сутнісну характеристику фінансової стійкості банку та чинники, що на неї впливають;
– охарактеризувати методичний інструментарій та нормативно-правове забезпечення процесу оцінювання фінансової стійкості банку;
– провести аналіз сучасного фінансово-економічного стану банку України;
– оцінити індикатори фінансової стійкості АТ «ОТП БАНК»;
– провести огляд міжнародних стандартів щодо оцінки фінансової стійкості банків;
– визначити основні заходи щодо підвищення фінансової стійкості банків.

Об'єктом дослідження є процес оцінювання фінансової стійкості банку.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти процесу оцінювання фінансової стійкості банку.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження такі як: методи синтезу та аналізу, індукції та дедукції, абстрагування, узагальнення, аналогії, систематизації, класифікації, коефіцієнтного аналізу, порівняння.

Інформаційну базу дослідження складають закони України, офіційні статистичні матеріали Національного банку України, дані фінансової звітності АТ «ОТП БАНК» станом на 01.01. 2020 - 01.01.2025 рр., вітчизняні й зарубіжні довідково-інформаційні видання тощо.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи бакалавра:

1. Масюк В.О. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості банків України. Матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної науки: теоретичні та практичні дослідження молодих учених». Полтава, 2025. С.231-233

2. Масюк В.О. Оцінка достатності капіталу як індикатор фінансової стійкості АТ «ОТП БАНК». Матеріали IX Студентської науково-практичної конференції факультету фінансів та банківської справи «Стабілізація фінансово - економічної системи України». м.Одеса: ОНЕУ, 8-9 квітня 2025 року. Одеса, 2025

3. Масюк В.О., Коваленко В.В. Оцінювання фінансової стійкості банків за системою SREP: зарубіжний й національний досвід. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2025. № 5-6.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Містить 23 таблиці, 36 рисунків, список використаних джерел із 65 найменувань.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

1.1. Економічна сутність, види фінансової стійкості та чинники, що на неї впливають

Як відомо, банківські установи є невід'ємною складовою фінансової системи країни та відіграють значну роль у розвитку економіки та суспільства, виконуючи важливі функції. Особливо в умовах невизначеності та макроекономічної нестабільності, коли країна зіштовхується з серйозними випробуваннями та загрозами, важливість банків стає ще більш актуальною, а одним із головних завдань у цей період є забезпечення фінансової стабільності та підтримання своєї фінансової стійкості.

Фінансова стійкість банку є однією з основних чинників, що дають змогу забезпечити безперервність роботи установи, зокрема позиціонувати себе як лідер та зберігати конкуруючі переваги на ринку банківських послуг, що врешті-решт призведе до лояльності клієнтів й інвесторів до банку та можливості нарощення капіталу. Це позитивно вплине на підтримку стабільності не тільки самого банку, а й усієї фінансової системи, створюючи умови для економічного зростання. Тож у зв’язку з цим більш детально розглянемо теоретичний аспект даного поняття.

Взагалі термін «стійкість» згідно Великого тлумачного словника сучасної мови трактується як «можливість об'єкта, системи, виведеної зі стійкого стану, самостійно повертатися в цей стан» [1, с.1393]. У наукових доробках з фінансів його прийнято науковцями ототожнювати з деякими поняттями, проте це невірно. Порівняльна характеристика термінів подана у Таблиці 1.1.

Таким чином, згідно з наведеною таблицею, представлені терміни є взаємопов’язаними та у поєднанні можуть оцінити стан певного об’єкта з

різних боків. У даному випадку надійність є більш широким поняттям, а стійкість й стабільність включається в неї. Це пояснюється тим, що це поняття відображає банк не лише як фінансову установу, а й як елемент грошово-кредитної системи, у свою чергу стабільність визначає здатність банку до постійного розвитку та адаптації до змін, тоді як стійкість - лише його внутрішній стан.

Таблиця 1.1

Порівняльна характеристика понять

Критерії	Стійкість	Надійність	Платоспроможність	Стабільність
Сутність поняття	Здатність банку підтримувати стабільну діяльність у довгостроковій перспективі, витримувати ризики та зовнішні шоки.	Характеристика банку, яка відображає рівень довіри вкладників, клієнтів і партнерів до його діяльності.	Здатність банку вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання перед клієнтами та контрагентами.	Здатність банківської системи та окремого банку зберігати рівновагу, уникати криз і забезпечувати безперервну діяльність економіки.
Суб'єкти оцінювання	- НБУ - Власники банку - Топ-менеджери -Аудиторські компанії	- Клієнти; - Інвестори; -Аналітичні агентства; - Регулятори	- НБУ; - Кредитори; - Контрагенти банку	-Держава(НБУ); -Міжнародні фінансові установи; - Комерційні банки; - Аналітичні центри
Критерії оцінки	Набір параметрів, що містить фінансові показники із граничними значеннями	Широкий набір параметрів, який залежить від мети та суб'єктів, що оцінюються	Широкий набір критеріїв залежить від рівня ліквідності, структури зобов'язань та доступу до фінансових ресурсів	Параметр збереження стабільності показників

Джерело: сформовано автором за [2, с.11]

Розглянувши визначення стійкості, перейдемо безпосередньо до її фінансового аспекту.

Дослідивши наукову літературу, можемо сказати, що незважаючи на широке поширення поняття «фінансова стійкість», сьогодення характеризується відсутністю його єдиного загальновизнаного визначення.

Аналізуючи різні точки зору до визначення фінансової стійкості, прослідковується, що деякі автори акцентують увагу саме на здатності банку дотримуватися певних вимог кредитоспроможності та ліквідності, а також

нормативним вимогам, виконуючи функції трансформації заощаджень у кредити, що є вузьким відображенням «фінансової стійкості», а також вважається неправильним через розрахунок нормативних значень або їх обмеженість при використанні. В свою чергу інші можуть розглядати цей термін як можливість протистояння фінансової установи певним негативним факторам.

Згідно з визначенням, запропонованим Національним банком України, фінансова стійкість банку «розглядається з боку врівноваженості стану фінансових потоків, наявності достатнього обсягу фінансових ресурсів для виконання власних зобов'язань та покриття очікуваних збитків, а також прибутковістю діяльності, що дозволить банку вижити в конкурентному середовищі тощо» [3].

Для надання більш доцільної та тої, що є найбільш деталізованою, дефініції додатково розглянемо інші авторські підходи до визначення «фінансової стійкості банку», які наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Підходи до визначення поняття "фінансова стійкість банку"

Автор терміну	Зміст терміну
1	2
М.І.Зверяков В.В.Коваленко, О.С.Сергєєва	«Фінансову стійкість банку визначено як здатність установи протистояти впливу зовнішніх та внутрішніх негативних факторів з метою мінімізації ризиків, розширення взаємозв'язків між іншими банками й фінансовими посередниками, а також розвитку нових банківських технологій і продуктів» [2, с.12]
М.П.Федишин	«Фінансова стійкість комерційного банку – збалансований кількісний та якісний стан активів і пасивів, що гарантує фінансову надійність, а отже і довіру з боку клієнтів та контрагентів» [4]
О.В. Дзюблюк	«Стійкість банківської установи - це перевищення доходів над витратами» [5, с.33]
Н.М.Шелудько	«Фінансову стійкість банку можна розглядати як динамічну інтегральну характеристику здатності банку ефективно трансформувати ресурси та управляти ризиками задля повноцінного виконання своїх функції під впливом екзогенних та ендогенних чинників» [6]

Продовження Таблиці 1.2

1	2
Ю.С. Довгаль	«Фінансова стійкість комерційного банку – це такий стан, коли банк здатний виконувати свої зобов'язання (платоспроможний), має достатньо грошей для покриття витрат (ліквідний), володіє достатнім запасом капіталу для захисту від можливих ризиків і при цьому заробляє прибуток(рентабельний)» [7, с.56]
Р.Міллер	«Фінансова стійкість банку визначено як узагальнену оцінку його роботи, яка визначається через показники: обсяг і склад ресурсів, прибутковість, рентабельність капіталу, ліквідність, ефективність використання капіталу та створену додану вартість» [8]

Джерело: систематизовано автором за матеріалами [2, с.12, 4, 5, с.33, 6, 7, с.56, 8]

Згідно таблиці 1.2, у визначенні, запропонованому М.П. Федишиним, спостерігаються деякі обмеження, оскільки уся увага фокусується лише на балансі активів та пасивів, проте не враховуються прибутковість, платоспроможність та ліквідність банку, а також фінансовий стан клієнтської бази. Що стосується інших підходів таких науковців як Ю.С. Довгаль та М.М. Шелудько, то їх трактування є вже більш широким та точним, адже тут банк виступає системою трансформації ресурсів, що описує змінну природу фінансової стійкості, окрім цього дослідники звертають нашу увагу на системність показників, що робить їхній підхід універсальним та актуальним в умовах нестабільного економічного середовища.

Тож, на основі представлених даних, можна дійти висновку, що коректнішим і повнішим визначенням фінансової стійкості банку є «системна й динамічна характеристика, що вказує на можливість банківської установи ефективно виконувати свої основні функції завдяки управлінню ризиками й трансформації ресурсів під впливом різних чинників, при цьому включаючи його врівноважені активи і пасиви, достатність капіталу для покриття можливих збитків, забезпечення платоспроможності й досягнення стабільно високої прибутковості» [9, с.166].

Як вже було сказано раніше, стійкість банку являє собою складну та багатоаспектну економічну категорію, тож для глибшого розуміння, а також управління, її прийнято класифікувати. Важливість класифікації полягає у

тому, що це дозволяє виявляти сильні та слабкі сторони банківської установи, оцінювати її ризики, та забезпечить можливість розробки управлінських рішень, спрямованих, наприклад, на підвищення надійності тощо. У сучасних дослідженнях виокремлюються деякі основні види фінансової стійкості банків, що відображені на рисунку 1.1.

Рис. 1.1. Класифікація видів стійкості банку

Джерело: систематизовано за матеріалом [10, с.76]

Визначивши основні види стійкості банку, перейдемо до зазначення впливаючих чинників. На сьогодні в економічній літературі визначається дуже багато факторів, що можуть відрізнятися за певними ознаками, такими як характер, форми виявлення, тож їх систематизація є необхідною. Розглянемо деякі підходи до систематизації основних факторів, що мають значний вплив на фінансову стійкість банку.

Більшістю дослідниками, серед яких О.Касютин та К.Мстоян, прийнято виділяти дві групи впливаючих чинників – *зовнішні* та *внутрішні* .

О. Касютин у своїх доробках до зовнішніх факторів відносить стан економіки, законодавчу базу, політичні процеси, ринкові стратегії та

інфраструктуру зовнішнього середовища; а до внутрішніх - організаційні, економічні та технологічні аспекти діяльності банку. Крім того, слід зауважити, що найбільшої значущості автор надає якості менеджменту, яка, на його думку, включає управління відносинами, стратегічне і тактичне планування, аналіз поточної діяльності, регулювання і контроль. Однак така класифікація має надто узагальнений характер і не враховує важливих деталей, що знижує її практичну цінність.

Що стосується, К.Мстояна, то на відміну від О.Касютина, він продемонстрував новий підхід у класифікації. Новаторство полягає у тому, що у зовнішніх факторах він розділив два чинника (соціальний та політичний), які в науковій літературі до цього було прийнято поєднувати в одну групу, та виокремив й охарактеризував форс-мажорний фактор. Крім того, щодо ендогенних чинників, то їх було поділено на якість менеджменту та якість маркетингу в банку.

Поділ впливаючих факторів вже на три групи було запропоновано Л.Ганцевою, серед яких виділено: загальнодержавні фактори, внутрішні чинники, що впливають на стійкість банківської системи. Проте такий підхід не є зручним, оскільки ускладнюється сприйняття структури факторів через дублювання чинників між зазначеними групами, наприклад, таких як тих, що впливають на стійкість банківської системи та загальнодержавних факторів.

Більш доцільним, на мою думку, буде розгляд класифікації чинників фінансової стійкості таких науковців, як Л.Телишевська та А.Коренська. Автори поділяють як екзогенні, так і ендогенні чинники на такі 4 групи (рис. 1.2.).

Виходячи з наведеного рисунку та порівнюючи таку класифікацію, наприклад, з розробленою О.Винниченко, то можемо побачити, що О.Винниченко детально характеризує екзогенні чинники, проте недостатньо або повністю не висвітлює ендогенні чинники, зокрема технологічні та фінансові, перелік економічних і організаційних факторів є доволі обмеженим, що звужує повноту аналізу фінансової стійкості банку [12, с.178].

Рис. 1.2. Фактори, що впливають на фінансову стійкість банку за Л.Телишевською й А.Коренською

Джерело: сформовано автором за матеріалами [11, с.987]

У роботі В.Коваленко, приділено увагу групі зовнішніх чинників, де фактори поділені на мета-, макро- та мікрорівень, а блок внутрішніх факторів запропоновано розглядати в межах організаційних, технологічно-інформаційних та фінансових підгруп [13, с.112].

Від себе хотілося б додатково зазначити про важливість такого специфічного чинника - як привабливість банківських послуг, оскільки саме через них банківські установи отримують свої доходи. Чим вигідніше той чи інший банківський продукт, наприклад, депозит, тим більш конкурентоспроможним в даному випадку стає банк, і як наслідок, зростає клієнтська база, відповідно ресурси, дохідність й прибутковість, що позитивно відобразиться на капіталізації установи і її стійкості.

Крім того, слід відмітити, що починаючи з 2022 року і по сьогоднішній день, наша країна стикаючись з певними викликами, які потребують адаптації, ще більше розширює перелік чинників, що можуть як позитивно так і негативно вплинути на забезпечення стійкості й надійності українських

комерційних банків, серед таких можна виділити: наявність надходжень міжнародної фінансової допомоги від партнерів, зміни у бік збільшення кредитного ризику, частки непрацюючих кредитів та інфляційного тиску на населення і бізнес, присутність глобалізаційних криз та санкційних обмежень, зміни регуляторних вимог щодо капіталізації, посилення конкуренції з небанківськими фінансовими установами, рівень розвитку цифрових технологій й захисту від можливих хакерських атак, безперебійність роботи установи, бездоганність репутації, збільшення витрат на забезпечення фінансової безпеки та функціонування банку, зростання податкового навантаження.

Отже, дослідження факторів, що впливають на фінансову стійкість банку, залишається незавершеним, і їх класифікація має враховувати різні напрями та ознаки. Найбільш комплексною та структурованою є класифікація, запропонована Л.І. Телишевською та А.М. Коренською, тому що саме така систематизація дозволяє більш ширше оцінювати стійкість банку, враховуючи всі ключові аспекти його функціонування. З початком пандемії COVID-19, повномасштабного вторгнення росії в Україну з’являються нові чинники, що можуть завадити забезпеченню фінансової стійкості українських банків. Однак незважаючи на ці чинники банки та банківська система в цілому за цей період демонструють надійність, життєздатність, гнучкість й здатність до адаптації, що є запорукою подальшого розвитку навіть у часи кризи.

1.2. Характеристика методичного інструментарію та нормативно-правового забезпечення оцінювання фінансової стійкості банку

У зв’язку з динамічним розвитком банківської системи, зміною регуляторних вимог та підвищеними очікуваннями клієнтів, а також із відсутністю належного контролю фінансових потоків, ризиків та капіталу, банк може втратити стабільність, що негативно позначиться не лише на ньому

самому, а й на всій фінансовій системі, тому для запобігання певних проблем найефективнішою запорукою довгострокового успіху для банку буде управління його фінансовою стійкістю.

Управління фінансовою стійкістю банку передбачає чітке усвідомлення поточного фінансового стану установи та визначення її бажаного рівня стійкості, що досягається шляхом застосування спеціальних управлінських методів, що приведені на рисунку 1.3.

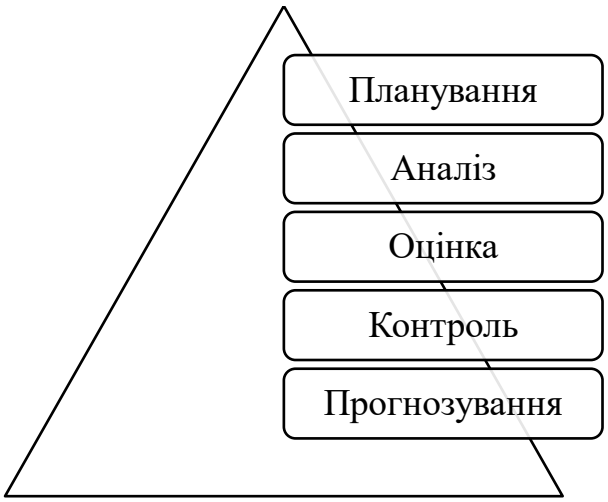

Рис.1.3. Методи управління стійкістю банків

Джерело: [13, с.113]

Зосередимо нашу увагу саме на оцінці фінансової стійкості, що є невід'ємною частиною аналізу стійкості банківської установи й представляє собою процес, що спрямований на визначення рівня стійкості комерційної установи та здатності підтримувати необхідний баланс між активами та зобов'язаннями. Її можна розглядати на двох рівнях (рис.1.4):

- на рівні Центрального банку, що полягає у дотриманні, встановлених регулятором економічних нормативів;
- на рівні окремого комерційного банку, що передбачає розрахунок внутрішніх показників за основними напрямками діяльності установи.

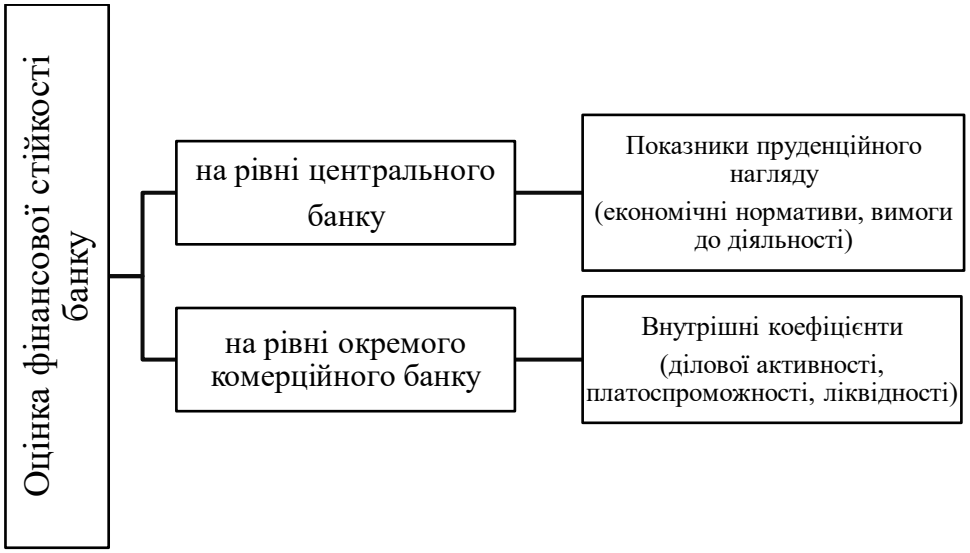

Рис.1.4. Індикатори оцінки фінансової стійкості банківської системи

Джерело: [14, с.3]

Аналізуючи дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців, можна виявити значну різноманітність підходів до оцінки фінансової стійкості банків, а також відсутність єдиної методології для її розрахунку.

Умовно методики можемо поділити на дві основні групи: ті, що розроблені центральними банками, та ті, що запропоновані науковцями-дослідниками (рис.1.5.).

Слід відмітити, що центральні банки різних країн використовують власні підходи до оцінки фінансової стійкості, враховуючи специфіку економічного розвитку своїх держав, що призводить до суттєвих відмінностей у підходах до оцінки, а також у доцільності їх використання у тій чи іншій країні.

У зв'язку з необхідністю оперування великим обсягом аналітичної інформації, необхідної для оцінки, прогнозування ймовірності банкротства та недостатньою придатністю для банків з меншими ресурсами, центральними банками можуть використовуватися статистичні моделі раннього реагування (СРР), що дозволяє їм виявити ризики, що можуть призвести до банкротства банків, шляхом оцінювання кількісних параметрів діяльності установ.

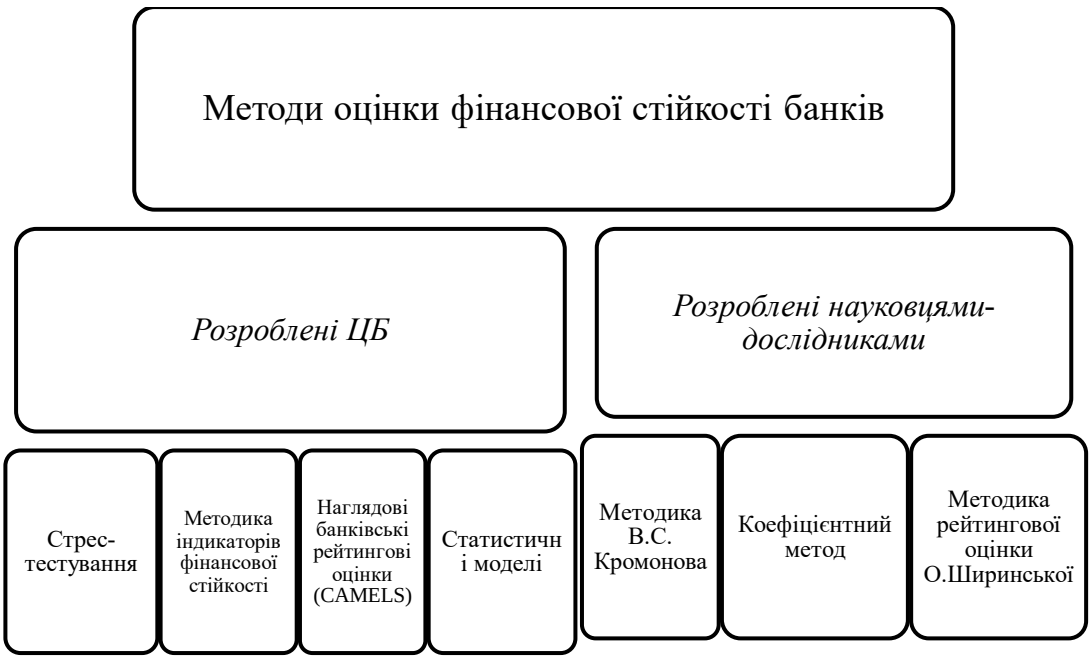

Рис.1.5. Методичні підходи до оцінювання стійкості банківських установ

Джерело: систематизовано автором [15, 16, с.378-380]

Недоліком впровадження даної методики є нечутливість до потенційних проблем банків, які в першу чергу супроводжуються незначними змінами показників основної діяльності установ.

Слід відмітити, що проведення оцінки фінансової стійкості банків також може здійснюватися шляхом присвоєння банкам рейтингових оцінок. Цим займаються не лише національні регулятори, а й провідні міжнародні рейтингові агентства, такі як Moody's, Standard & Poor's, Fitch Ratings, Мінфін. На основі аналізу фінансових звітностей та інших факторів банкам надаються рейтинги, наприклад, кредитні, які відображають рівень довіри до них з боку інвесторів, вкладників і міжнародних фінансових організацій. З одного боку, використання цього підходу характеризується прозорістю складених рейтингів, а з іншого - те, що агенства не володіть деяким обсягом інформації через її конфіденційність, що може не давати точності, достовірності та актуальності оцінці, крім того існує суб'єктивність та ризик маніпулювання оцінками в інтересах великих фінансових установ або урядів тощо.

Спираючись на вітчизняний досвід, відмітимо, що в Україні також як і в багатьох країнах світу, відсутня єдина методика оцінки стійкості комерційних банків. Регулюванням банківських установ та слідкуванням за їх фінансовою стійкістю і надійністю займається Національний банк України на підставі деяких нормативно-правових актів, що відображені на рисунку 1.6.

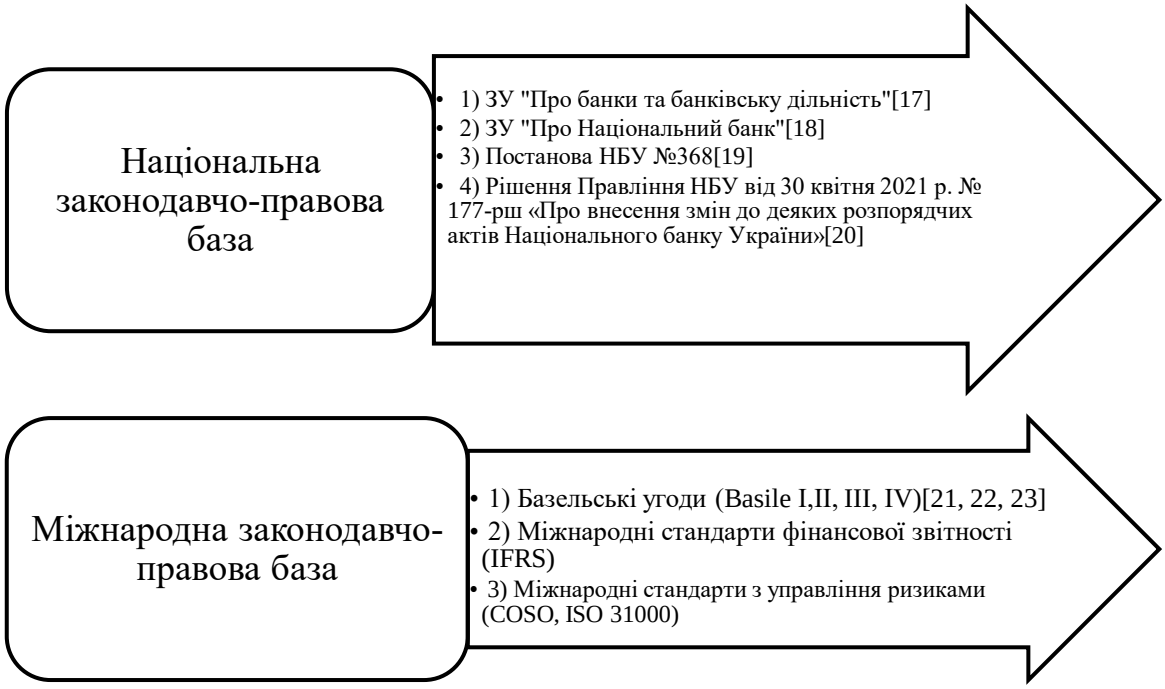

Рис.1.6. Нормативно-правове забезпечення щодо проведення та регулювання оцінки фінансової стійкості банківських установ України

Джерело: сформовано автором за матеріалами [17, 18, 19, 20, 21, 22, 23]

Згідно наведеного рисунку, можемо побачити, що у проведенні оцінювання стійкості банками спирається як на національне законодавство, так і міжнародні стандарти, що дає змогу забезпечити комплексний підхід до оцінки, прозорість й підвищити довіру до банківської установи. Однак існує ряд труднощів, серед яких: складність імплементації, необхідність постійного оновлення, щоб відповідати сучасним викликам, можливість не завжди ефективного контролю з боку НБУ тощо.

Визначення рівня життєздатності банків України пройшло довгий шлях свого розвитку й удосконалення. У еволюційному розвитку для оцінювання стійкості банків України використовувалися рейтингові оцінки CAMELS,

CAMELSO, система обов’язкових економічних нормативів, для системно важливих банків передбачалося проведення стрес-тестувань, можливим є використання іншого методичного інструментарію, наприклад, запропонованого дослідниками (зокрема коефіцієнтний метод, методика рейтингової оцінки В.С. Кромонова).

Перший підхід (CAMELS) є міжнародно визнаним, він полягає в оцінці стійкості за шістьома критеріями: достатність капіталу, якість активів, ефективність управління, прибутковість, ліквідність і чутливість до ринкових ризиків, проте за допомогою нього неможливо зробити об’єктивну оцінку, оскільки його результат залежить від супервізора, крім того отриманий рейтинг банку є банківською таємницею, оскільки повністю належить Національному банку України, крім того за допомогою нього неможливо було точно спрогнозувати банкротства. У 2016 році відбувся перехід до оцінки за рейтинговою оцінкою CAMELSO, яка стала розширенням попередньої системи та включала в себе оцінку операційного ризику [24].

Що стосується системи обов’язкових нормативів, то вони спочатку характеризувалися 11 економічними показниками від Н1-Н12, проте протягом аналізованого періоду відбулися деякі зміни, що зображені на рисунку 1.7.

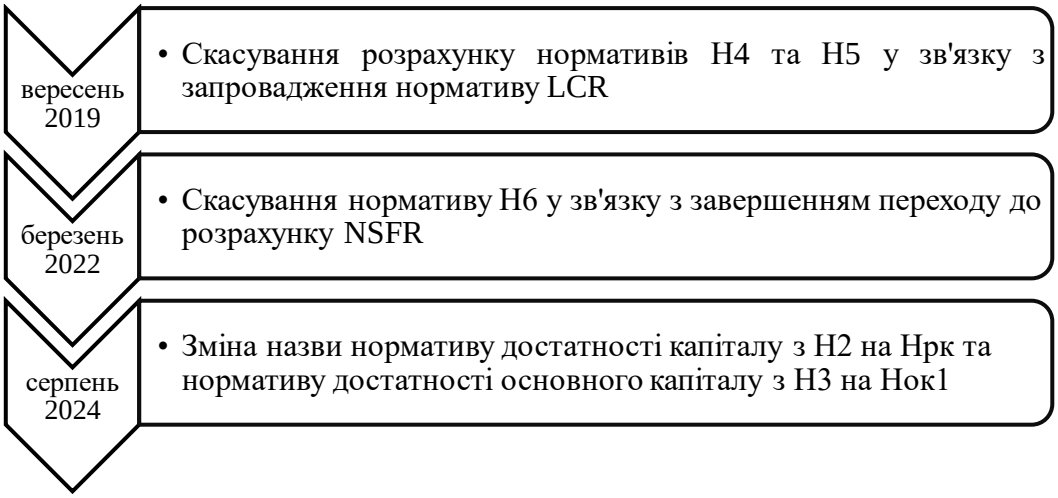

Рис.1.7. Зміни у системі обов'язкових нормативів, встановлених НБУ

Джерело: сформовано автором за матеріалами [20, 25, 26]

Назараз система обов'язкових нормативів виглядає так (рис. 1.8.).

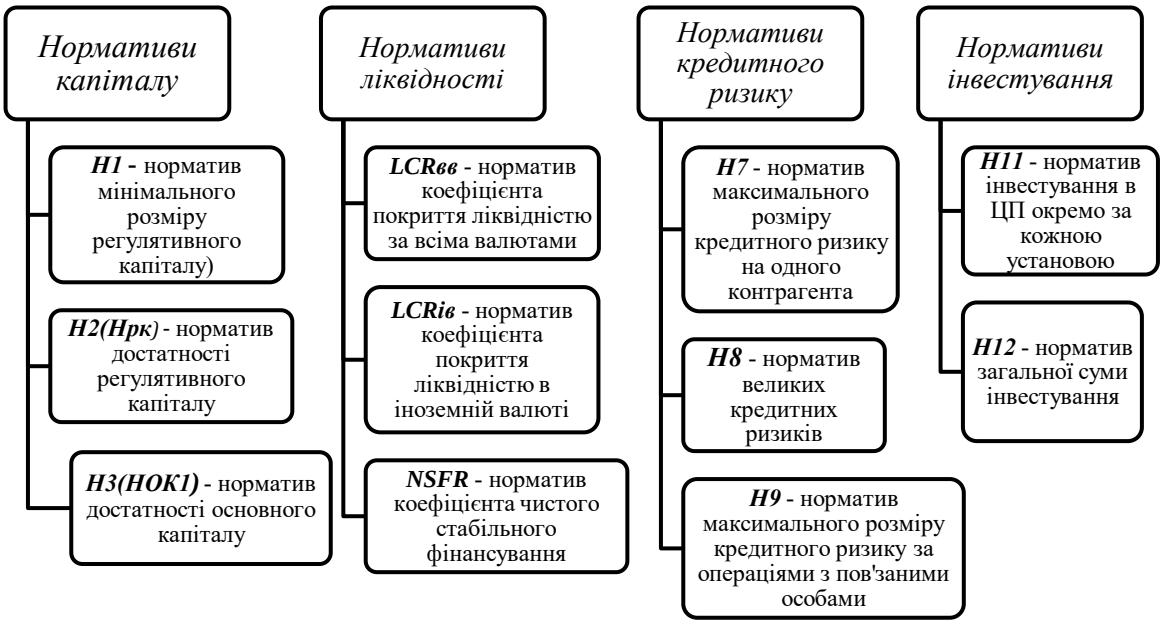

Рис.1.8. Перелік основних економічних нормативів України

Джерело: [19]

Згідно наукових джерел, оцінка фінансової стійкості банків України шляхом визначення та перевірки дотримання пруденційних нормативів, встановлених регулятором, вважається не дуже гарним варіантом, знову ж таки через те, що це не дає повної і об'єктивної картини. Тому вже доцільніше буде розгляд індикаторів, які НБУ щоквартально укладає та поширює (12 основних та 14 рекомендованих). Такі індикатори діляться на 5 груп (рис.1.9.) та дають можливість комплексно оцінити динаміку розвитку фінансової установи з точки зору її стійкості [14, с.1].

Для того, щоб розібратися з іншими існуючими підходами до оцінювання стійкості комерційних банків, доцільно буде надати їх порівняльну характеристику (табл.1.3.).

Аналізуючи дані з таблиці 1.3., можемо побачити, що кожна методика є специфічною та має свої переваги і недоліки.

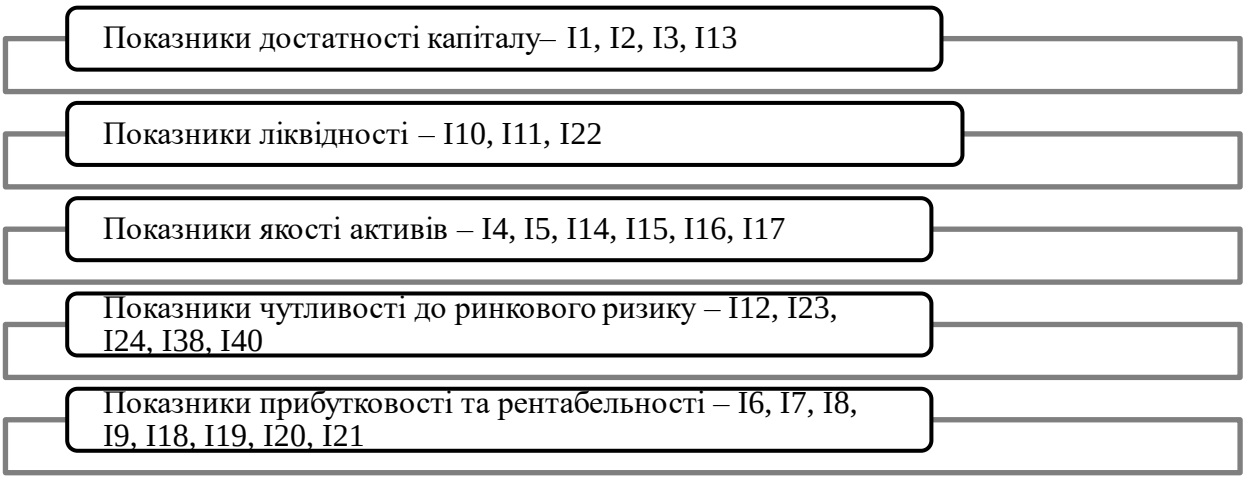

Рис.1.9. Групи показників фінансової стійкості

Джерело: сформовано автором за матеріалом [14, с.1]

Найбільш ефективними, на мою думку, можна вважати такий метод як стрес-тестування, однак він потребує значних ресурсів, фахівців та часу для реалізації. В свою чергу найбільш оперативними та простими є коєфіцієнтний аналіз та метод рейтингової оцінки.

Таблиця 1.3

Порівняльна характеристика методик оцінювання стійкості комерційних банків України

Назва методики	Переваги	Недоліки
1	2	3
Стрес-тестування	- Дозволяє оцінити стійкість банку до різних економічних шоків - Використовується для довгострокового прогнозування - Допомагає визначити потенційні втрати в умовах кризових ситуацій	- Потребує великого обсягу даних, фахівців, часу та сценаріїв для реалізації - Результати залежать від правильно обраних параметрів - Не завжди відображає реальні умови, якщо сценарії не відображають точні макроекономічні чи політичні умови.
Метод рейтингової оцінки В.С.Кромонова	Прозорість, простота, постійне вдосконалення, точність і зрозумілість, логічна структура	Увага акцентується на великих банках, а також не враховується прибутковість банку

Продовження Таблиці 1.3

1	2	3
Коефіцієнтний підхід	Простота та доступність, логічна структура, комплексність підходу, можливість судження про стан банків у майбутньому	- Ускладнення розрахунку через дублювання показників - Неможливість зробити узагальнюючий висновок через те, що один показник показує, що банк стійкий, а інший - навпаки

Джерело: сформовано автором за матеріалами [15, 16, с.378-380]

Розглянувши найпопулярніші методи рейтингової оцінки, а саме В. Кромонова та О.Ширінської, можна зазначити, що за підходом першого науковця оцінка проводиться у 3 етапи: спочатку відбувається визначення абсолютних параметрів на основі балансу, потім - обчислення коефіцієнтів, а згодом – розрахунок індексу надійності, однак у даному випадку недоліком є відсутність оцінки якості кредитного портфеля, що є найважливішим фактором, а також прибутковості банку. Тож доцільніше і логічніше буде взяти другий метод, який полягає у розрахунку 12 показників балансу банку, оскільки у ньому дослідниця врахувала показники рентабельності ROA та ROE та звертає увагу на надійність установи; мінусом є неврахування ризиків, які притаманні банківській діяльності.

Що стосується коефіцієнтного підходу, то економічна література пропонує різний перелік показників, якими обмежуються науковці, зокрема Рисін В.В. та Біда А.П. обмежуються лише 5 показниками, Телішевська Л.І. й Коренська А.М. доповнюють ці показники коефіцієнтом фінансового важеля, змінюючи при цьому відношення статутного капіталу до власного на коєфіцієнт захищеності капіталу. Федишин Н.П. обмежується вже 22 показниками, що характеризують прибутковість, ліквідність та фінансовий стан.

Розглянутий підхід Варцаби В.І., що поділяє показники фінансової стійкості на 4 групи, а саме на показники, що характеризують ділову активність банку, структуру й достатність капіталу, ліквідність й прибутковість, можна

вважати найбільш доречним, на мою думку, оскільки дає змогу звернути увагу на важливі аспекти діяльності банків, і таким чином, отримати більш точне, повне уявлення про фінансовий стан банку, враховуючи як поточні, так і довгострокові фактори, що робить його дуже практичним і ефективним для аналізу [27, с.311].

Важливо зазначити, що на сьогодні в Україні, починаючи з жовтня 2020 року, використовується замість CAMELSO новий ризик-орієнтований підхід до оцінювання фінансової стійкості банків – єдина процедура наглядових перевірок та оцінки банків – SREP [28]. ЇЇ основною метою є виявлення та оцінка ризиків, а також аналіз ефективності їхнього управління, що здійснюється шляхом моніторингу фінансових показників банку, порівняння їх із аналогічними установами та врахування нефінансової інформації, яка може впливати на стабільність банківської діяльності. Оцінка за методологією SREP є безперервною, що проводиться для всіх банків щорічно 1 січня з щоквартальним оновленням даних, вона здійснюється на основі певних нормативно-правових документів, що наведені на рисунку 1.10. Відповідальним за оцінювання є Департамент банківського нагляду.

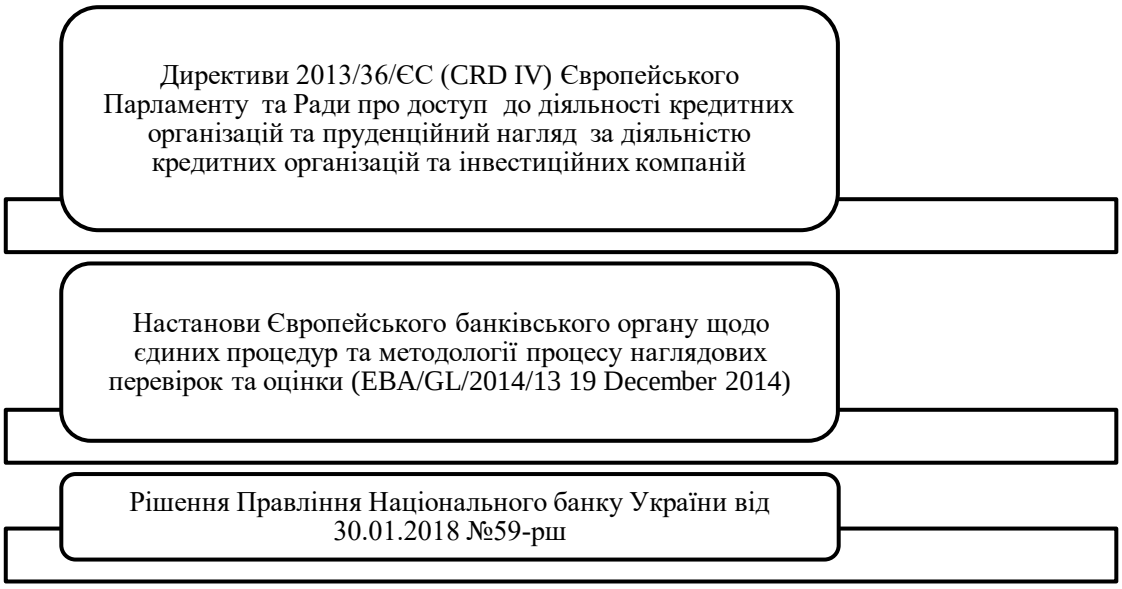

Рис.1.10. Нормативно-правове забезпечення оцінки фінансової стійкості банків за методологією SREP

Джерело: складено автором за матеріалом [29]

Визначення рівня стійкості банківських установ здійснюється за 4 елементами, яким надаються відповідні бали від 1 до 4, де 1- низький ризик, а 4- високий. Дані елементи приведені у рисунку 1.11.

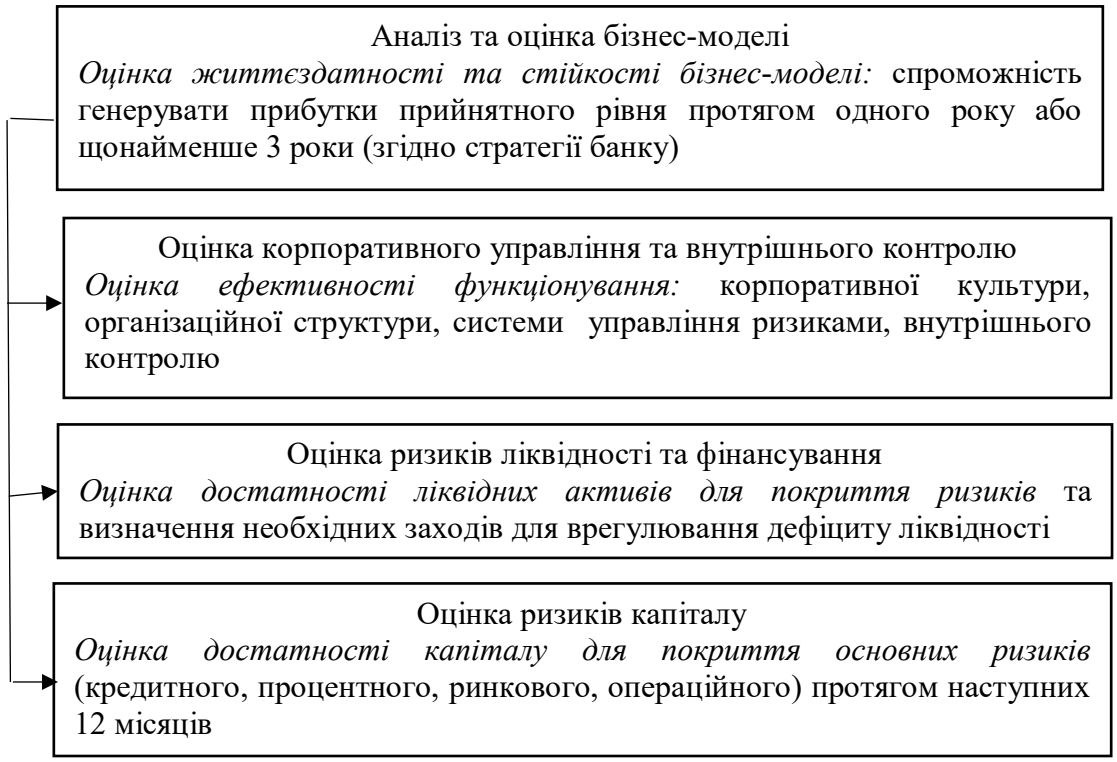

Рис.1.11. Елементи оцінки банків за методологією SREP

Джерело: сформовано автором за матеріалом [29]

Після проведення оцінки SREP складається звіт, який містить інформацію про аналіз поданих чотирьох елементів, після цього регулятор повідомляє банк про результати оцінки, надаючи загальну оцінку та, за потреби, рекомендації для покращення діяльності банку.

Таким чином, впровадження вищенаведеного методичного інструментарію дало можливість порівнювати банки України з іноземними через адаптацію українського нагляду до європейських стандартів, ефективніше розподіляти ресурси нагляду: банки з вищими ризиками отримують більше уваги, а стабільні установи – менше регуляторного тиску, що у підсумку

посприяє збільшенню прозорості, зменшенню корупційних ризиків і загальному зміцненню фінансової системи країни.

У 2022 році Національний банк України запровадив оцінку достатності внутрішнього капіталу (ICAAP), яка включає оцінку достатності капіталу на прогнозний період за економічними та нормативними показниками, планування та моніторинг достатності капіталу, складання звіту про його оцінку, оцінювання процесу ICAAP, яке здійснюється не рідше 1 разу на рік та результати якого ураховуються під час проведення оцінки SREP [30]. Крім цього результати процесу ICAAP використовуються для розробки та оновлення стратегії і бізнес-плану банку, створення системи для оцінки ризиків та плану відновлення діяльності.

Це нововведення за словами Національного банку України, «наблизить нормативно-правові акти України до стандартів ЄС та сприятиме підвищенню фінансової стійкості банків і подальшому зміцненню банківського сектору в цілому» [31].

Ще одним з найвідоміших заходів для оцінювання стійкості українських банків, є стрес-тестування, що розпочалося ще з 2018 року, і метою якого є виявлення здатності банківських установ вистояти під час кризових явищ. Передбачає оцінку фінансових показників банків або банківської системи, тестування, як несприятливі події можуть вплинути на ці показники, а також визначення заходів, які допоможуть підвищити стійкість банків до таких подій у майбутньому. Може здійснюватися раз в рік/ два роки / три роки і рідше [32].

Існує два підходи до реалізації даного заходу:

– Перший підхід «згори-вниз» полягає у тому, що банки другого рівня надають регулятору необхідні дані, який самостійно проводить стрес-тестування [32];
– Підхід «знизу-вгору» передбачає створення центральним банком сценаріїв, а комерційні банки реалізують їх, здійснюючи стрес-тестування [32].

Стрес - тестування відбувається за рахунок створеного НБУ, окрім базового, мінімум одного несприятливого сценарія (рис.1.12).

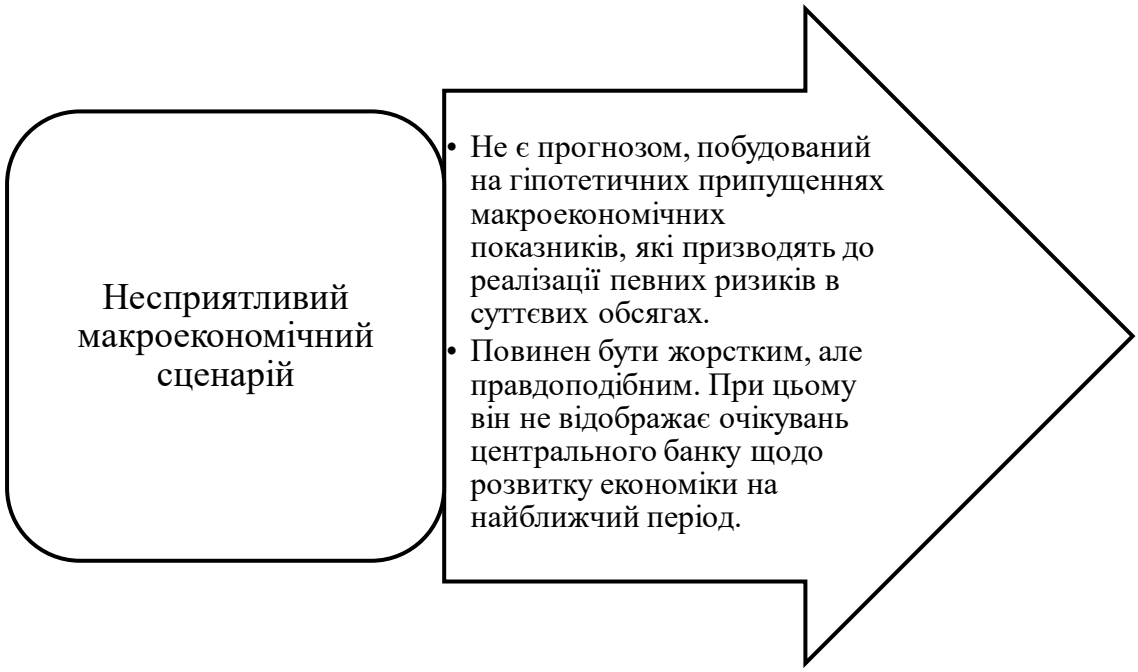

Рис.1.12. Особливості несприятливого сценарію для проведення стрес-тестування

Джерело: сформовано автором за матеріалом [32]

З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну відбулися деякі зміни у проведення стрес-тестування, зокрема зміна у даті (мало проводитись не на початок року, а 1 квітня), спрощене тестування великих ЮО, обмеження кількості банків до 20, що мають пройти тестування, поновлення оцінки якості активів із залученням незалежних експертів, використання лише базового сценарію без несприятливого.

Слід відмітити, що на 2025 рік заплановане проведення оцінки фінансової стійкості банків за трьома етапами, що відображені на рисунку 1.13.

Одним з етапів є стрес-тестування, яке буде здійснюватися вже за стандартними умовами, тобто з використанням як базового, так і несприятливого сценаріїв з прогнозом на 3 роки.

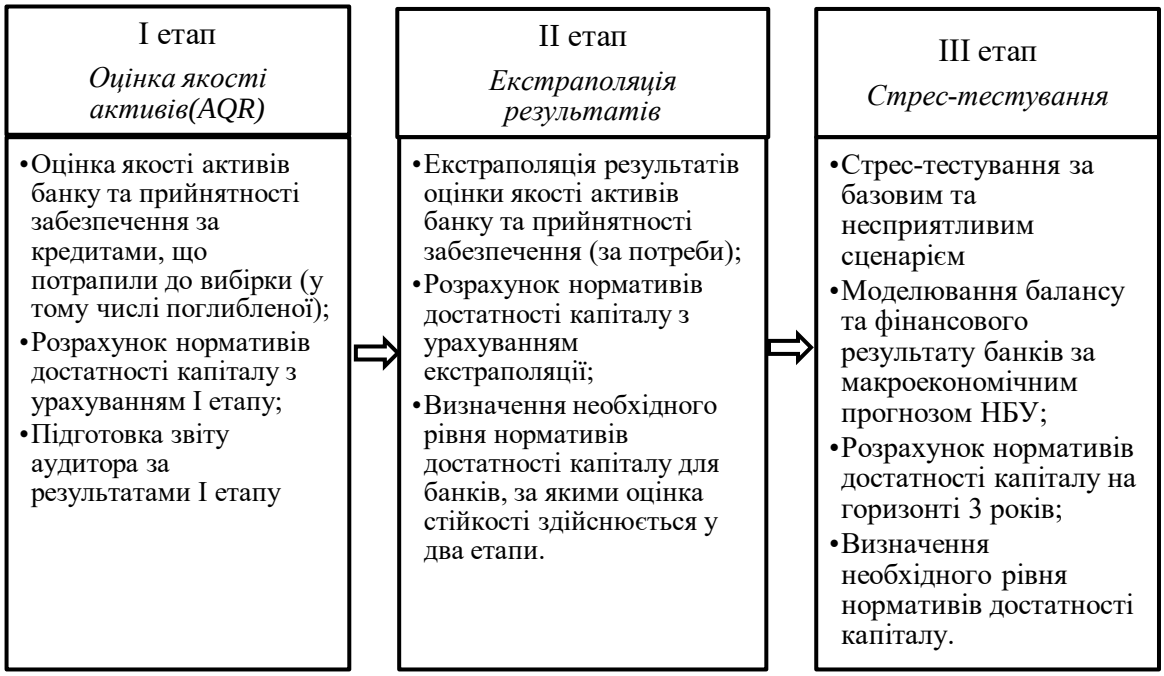

Рис.1.13. Етапи проведення оцінки стійкості українських банків

Джерело: [35]

Брати участь будуть 21 банківська установа, що забезпечить вибірку понад 90% чистих активів [33, 34].

Підсумовуючи вищезазначене можна дійти висновку, що нестабільність призвела до необхідності регулятором та українськими банками адаптовувати свій інструментарій для забезпечення стійкості до поточної ситуації, зокрема це перехід до найбільш ефективного оцінювання за системою SREP у тому числі проведення у рамках цієї методології стрес - тестування та подальша імплементація міжнародних стандартів, що дає змогу забезпечити комплексний підхід до оцінки, прозорість й підвищити довіру до банківської установи, знизити рівень корупції. Проте, незважаючи на переваги даного підходу, виявлено низку викликів, що ускладнюють повноцінне та рівномірне впровадження цієї методології в Україні, серед яких: обмежені ресурси у менших банках, недосконала нормативна база, брак кваліфікованих кадрів тощо.

Висновок до розділу 1

На основі отриманих даних, можна дійти висновку, що поняття «фінансова стійкість» є не новим, а бере свій початку з минулого, про це свідчить кількість згадувань в економічній літературі. У зв'язку з відсутністю єдиного загальновизнаного визначення, даний термін могли ототожнювати з стабільністю, платоспроможністю й надійністю, однак це є невірно та визначено, що кожен з них тісно пов'язаний між собою, надійність є більш широким поняттям, а стійкість й стабільність включається в неї. Крім цього багатозначність стійкості викликала суттєве розмежування за методологічними засадами підходів до оцінки факторів і складових фінансової стійкості банків, визначення її критеріїв.

Проаналізувавши економічну літературу, на думку автора, було надано найбільш точне та доцільне визначення «фінансової стійкості» як системної та динамічної характеристики, що вказує на можливість банківської установи ефективно виконувати свої основні функції завдяки управлінню ризиками й трансформації ресурсів під впливом різних чинників, при цьому включаючи його врівноважені активи і пасиви, достатність капіталу для покриття можливих збитків, забезпечення платоспроможності й досягнення стабільно високої прибутковості.

Виокремлено основні ризики під час дії воєнного стану в Україні, які будуть впливати на забезпечення фінансової стійкості банків, а саме: відсутність надходжень міжнародної фінансової допомоги від партнерів, збільшення кредитного ризику, частки непрацюючих кредитів та інфляційного тиску на населення і бізнес, присутність глобалізаційних криз та санкційних обмежень, зміни регуляторних вимог щодо капіталізації, посилення конкуренції з небанківськими фінансовими установами, рівень розвитку цифрових технологій й захисту від можливих хакерських атак, збільшення витрат на

забезпечення фінансової безпеки та функціонування банку, зростання податкового навантаження.

Приведено еволюцію основних вітчизняних підходів до оцінювання стійкості банків та надано їх порівняльну характеристику. Оглянуто нормативно-правове забезпечення оцінки фінансової стійкості та виділено, те що при оцінюванні банки спираються як на національне законодавство, так і міжнародні стандарти, що дає змогу забезпечити комплексний підхід до оцінки, прозорість й підвищити довіру до банківської установи, однак при цьому існують обмежуючі чинники такі як складність імплементації, необхідність постійного оновлення, щоб відповідати сучасним викликам, можливість не завжди ефективного контролю з боку НБУ тощо.

РОЗДІЛ 2
ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ «ОТП БАНК»

2.1. Оцінка фінансового стану АТ «ОТП БАНК»

АТ «ОТП БАНК» є одним із провідних банків України з іноземним капіталом, який з 2019 року вважається системно важливим. На українському фінансовому ринку з'явився у 1998 році як АКБ «Райффайзенбанк Україна», проте після викупу угорським національним комерційним та ощадним банком у 2006 році, став частиною OTP Group, та відповідно і отримав звідси свою назву, під якою працює і на зараз. Як відомо, банк пропонує широкий асортимент фінансових послуг як для фізичних, так і для юридичних осіб, зокрема кредитування, депозитні програми, інвестиційні послуги та корпоративне обслуговування, тобто по суті ця установа є універсальною, однак найбільше спрямована її діяльність саме на корпоративний бізнес. Завдяки стійкій фінансовій політиці та інноваційному підходу до обслуговування клієнтів, ОТП Банк займає вагоме місце на банківському ринку країни.

За період, що досліджується (2020-2024 рр.), який ознаменувався тяжкими випробуваннями (пандемія COVID-19 та повномасштабне вторгнення росії в Україну) та необхідністю адаптації АТ «ОТП БАНК» до нових реалій у макросередовищі, воєнних ризиків, змін у регуляторній політиці, банк вистояв, показавши при цьому позитивні фінансові результати, та залишається по сьогоднішній день надійним фінансовим партнером для мільйонів українців.

Можна також зазначити про те, що АТ «ОТП БАНК» показує себе не тільки як відповідальний надавач якісних фінансових послуг, а й як активний учасник суспільних відносин, зокрема це участь в благодійній діяльності, підтримка МСБ, участь в мережі POWER BANKING, активна співпраця з

міжнародними інституціями EBRD, IFC, USAID, підтримка освітніх програм, екологічних проектів та гуманітарної допомоги.

Крім цього на сьогоднішній день, банк активно розширює свою частку на ринку кредитування, займаючи провідні позиції у сегментах споживчих кредитів та автокредитування. Слід відмітити, що АТ «ОТП БАНК» присвоєно високі кредитні рейтинги, що є відображенням успішної кредитної політики, а також підтримки з боку OTP Group. Установа приділяє значну увагу управлінню ризиками, а також заходам щодо покращення якості кредитного портфеля.

Отже, виходячи з цього, АТ «ОТП БАНК» можна вважати фінансово стійким та стабільним, проте для підтвердження цього судження або його спростування, проведемо власний аналіз фінансового стану АТ «ОТП БАНК» за період з 01.01.2021 по 01.01.2025 рік.

Розпочнемо аналіз з розгляду пасивів, так як пасивні операції визначають джерела коштів та пояснюють природу фінансових зв’язків банку (табл.2.1.).

Проаналізувавши наведені дані, можна побачити, що за звітний період банк розширює свою діяльність, оскільки обсяг фінансових ресурсів має тенденцію до збільшення з 58 966 млн. грн. у 2020 році до 113 811 млн.грн. у 2024 році, тобто у 2 рази, що відбулося завдяки зростанню зобов’язань банку, а також власного капіталу, частка якого в загальних фінансових ресурсах спочатку знижувалась - з 16,28% у 2020 році до 12,8% у 2022 році, однак згодом почала зростати до 18,1% у 2024 році, що є позитивним явищем, так як свідчить про підвищення фінансової стійкості банку та рівня захищеності кредиторів і вкладників. Такі зміни були зумовлені скоріше тим, що банк почав дотримуватись обережної політики, коливанням ресурсної бази, а також зміною підходів до регулювання капіталу.

Зростаючою динамікою також відзначились зобов’язання, які зросли станом на 01.01.2025 до 93 202 млн.грн. або на 88,7% порівняно з базисним роком, що пояснюється активною політикою банку щодо залучення клієнтських коштів та зміцненням довіри до банку серед клієнтів.

Згідно даних рисунку 2.1. банк зовсім не залучав коштів від НБУ та інших фінансових установ, що вказує на низьку залежність банку від зовнішніх фінансових ринків. Водночас, відсутність боргових цінних паперів, випущених банком, а також субординованого боргу свідчить про те, що банк надає перевагу залученню коштів з традиційних джерел. Це пояснюється тим, що основна частина зобов'язань АТ «ОТП БАНК» це кошти клієнтів, частка та загальний обсяг яких зростає, з початку періоду обсяг коштів складав 47 617 млн. грн. та за весь час зріс майже у 2 рази й станом на 01.01.2025 почав становити 90 463 млн.грн., питома вага зросла з 96,40% до 97,06% на кінець періоду.

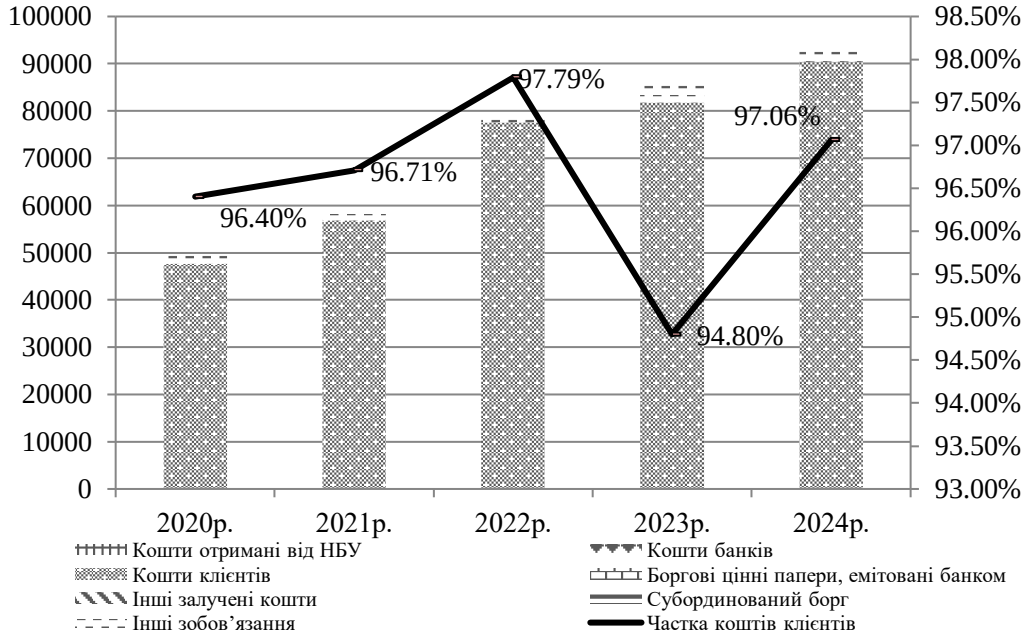

Рис. 2.1. Структура та динаміка складових зобов'язань АТ "ОТП БАНК" за період з 01.01.2021 по 01.01.2025 рр., млн.грн.,%

Джерело: складено автором за матеріалом [36]

Розглянемо більш детально структуру коштів клієнтів, яка представлена коштами юридичних та фізичних осіб (рис. 2.2). Проаналізувавши наведені дані, можна дійти висновку, що банк активно орієнтується на залучення коштів від корпоративних клієнтів, оскільки за весь час саме кошти юридичних осіб становлять левову частку зобов'язань, яка збільшилась з 59,38% до 68,59%,

тобто на 9,21 п.п., крім того зріс їх обсяг з 28 277 млн. грн. до 62 047 млн. грн., тобто на 33 770 млн.грн., водночас прослідковується скорочення частки коштів фізичних осіб з з 40,62% до 31,41%.

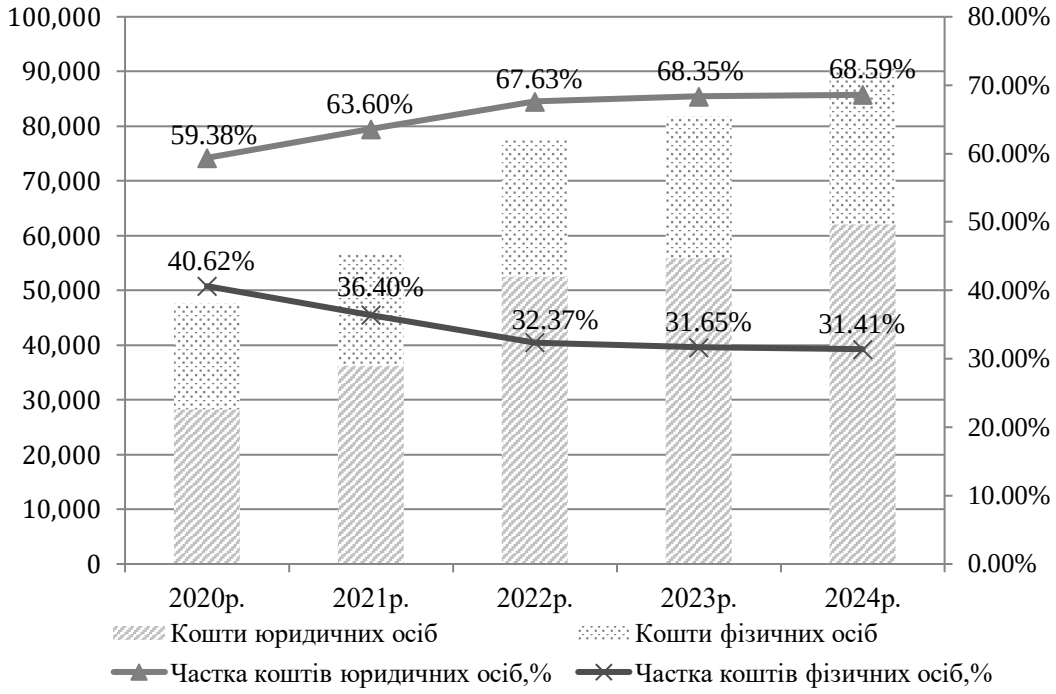

Рис.2.2. Структура коштів клієнтів АТ «ОТП БАНК»
за період з 01.01.2021-01.01.2025 рр., млн.грн.,%

Джерело: складено та розраховано автором за матеріалом [36]

Крім того, варто зазначити, що протягом аналізованого періоду в структурі коштів як юридичних, так і фізичних осіб переважали поточні кошти та прослідковується скорочення як обсягів, так і частки строкових вкладів (табл. 2.2.), що є індикатором нестабільної ресурсної бази, так як кошти до запитання є більш вразливими до коливань на ринку та менш стабільними порівняно зі строковими депозитами або іншими довгостроковими фінансовими інструментами. Така динаміка скоріше пов’язана з відсутністю інтересу вкладників до строкових вкладень через невизначеність або зацікавленістю самого банку до залучення поточних коштів через їх дешевизну.

Таблиця 2.1

Динаміка пасивів АТ «ОТП БАНК»

станом на 01.01.2021- 01.01.2025 рр., млн.грн., %

Стаття балансу	Станом на				
	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025
Усього фінансових ресурсів, млн.грн.	58 966	69 863	91 006	102 044	113 811
Абсолютне відхилення пасивів,млн.грн.	-	10 896	21 143	11 038	11 767
Темп росту пасивів (порівняно з попереднім роком),%	-	118,5	130,3	112,1	111,5
Власний капітал, млн.грн.	9 572	11 060	11 631	15 819	20 609
Абсолютне відхилення власного капіталу,млн.грн.	-	1 489	571	4 188	4 790
Темп росту власного капіталу (порівняно з попереднім роком),%	-	115,6	105,2	136,0	130,3
Частка власного капіталу у фінансових ресурсах, %	16,2	15,8	12,8	15,5	18,1
Усього зобов'язань, млн.грн.	49 395	58 802	79 375	86 225	93 202
Абсолютне відхилення зобов'язань,млн.грн.	-	9 408	20 573	6 850	6 977
Темп росту зобов'язань (порівняно з попереднім роком),%	-	119,0	135,0	108,6	108,1
Кошти клієнтів, млн.грн.	47 617	56 867	77 620	81 745	90 463
Абсолютне відхилення коштів клієнтів,млн.грн.	-	9 250	20 753	4 125	8 718
Темп росту коштів клієнтів (порівняно з попереднім роком),%	-	119,4	136,5	105,3	110,7

Джерело: сформовано та розраховано автором за матеріалами [36]

Таким чином, підсумовуючи можна заявити, що аналіз структури зобов'язань банку показав, що АТ «ОТП БАНК» орієнтується на використання дешевших джерел фінансування, зокрема депозитів фізичних та юридичних осіб. Банк активно працює над залученням нових клієнтів та розширенням своєї ресурсної бази.

Таблиця 2.2

Структура клієнтської бази АТ «ОТП БАНК»
за період з 01.01.2021 по 01.01.2025 рр., млн.грн.,%

Показники	Станом на									
	01.01.2021		01.01.2022		01.01.2023		01.01.2024		01.01.2025	
	млн. грн.	у % до підс	млн. грн.	у % до підс	млн. грн.	у % до підс	млн. грн.	у % до підс	млн. грн.	у % до підс
Кошти ЮО	28 277	100	36 170	100	52 491	100	55 873	100	62 047	100
Поточні	26 418	93,43	33 044	91,36	50 102	95,45	49 895	89,30	57 589	92,82
Строкові	1 858	6,57	3 127	8,64	2 390	4,55	5 978	10,70	4 458	7,18
Кошти ФО	19 341	100	20 697	100	25 128	100	25 872	100	28 416	100
Поточні	15 616	80,74	17 313	83,65	19 404	77,22	16 660	64,39	19 204	67,58
Строкові	3 725	19,3	3 384	16,3	5 725	22,8	9 212	35,6	9 212	32,4

Джерело: розраховано та сформовано автором за матеріалом [36]

Водночас, він майже не застосовує кошти інших банків, зокрема міжбанківські кредити, що є позитивним явищем. Однак існує проблема нестабільності ресурсної бази через переважання коштів на вимогу та скорочення частки строкових депозитів, що потребує обов'язкового вирішення.

Наступним аспектом для розгляду є активи банку, так як вони також є важливим показником для визначення рівня фінансової стійкості комерційного банку через те, що структура і якість активів значною мірою зумовлюють ліквідність та платоспроможність банку і в кінцевому результаті його надійність.

Для кращого сприйняття інформації, приведемо деякі дані з таблиці 2.3. у вигляді графіка.

Проаналізувавши показники, наведені на рис.2.3 і у табл.2.3, можемо дійти висновку, що за аналізований період збільшились масштаби діяльності

банку, що підтверджується зростанням загального обсягу чистих активів на 54 845 млн. грн. або на 93 %, і які станом на 01.01.2025 склали 113 811 млн. грн. Причиною такої зміни було збільшенням обсягів кредитно-інвестиційного портфеля та інших активів.

Крім того, слід зазначити, що у банку скорочується частка високоліквідних активів та є нижче рекомендованого рівня у 7-10%. Наприклад, станом на 01.01.2025 вона становить 6,84%, що є негативним явищем, тому що може вказувати на початок збільшення ступеня ризику активних операцій. Такий спад скоріше спричинений перевищенням темпів зростання інвестиційного портфеля.

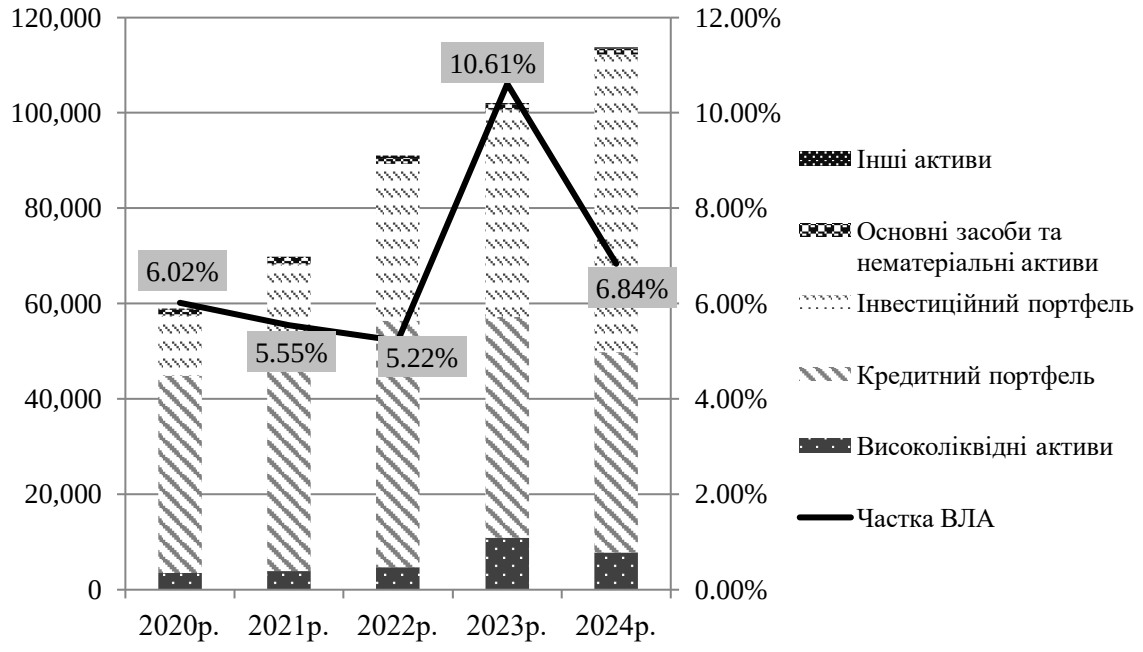

Рис.2.3. Структура та динаміка складових активів АТ "ОТП БАНК" за період з 01.01.2021 по 01.01.2025 рр., млн.грн.,%

Джерело: розраховано та сформовано автором за матеріалом [36]

Найбільші спади частки ВЛА відбулися у зв'язку з впливом пандемічних обмежень та початком повномасштабної війни: даний показник склав у 2021 році - 5,55% та 5,22% у 2022р.

Що стосується основних засобів та нематеріальних активів, то їх частка скорочуються з 1.01.2021 - 01.01.2025 рр., що можливо свідчить про зменшення

ступеня захищеності від інфляційних ризиків. Наступною складовою активів є кредитно-інвестиційний портфель, за яким можемо побачити збільшення як в абсолютному вимірі, так і відносному, зокрема за досліджуваний період його питома вага у активах коливалася на рівні 88,05- 92,97% (табл.2.3.), що вказує на те, що банк проводить активну (агресивну) політику щодо розміщення ресурсів.

Слід відмітити, що у КІП до 2024 року прослідковується переважання кредитного портфеля над інвестиційним, проте станом на 01.01.2025 ситуація змінюється через стрімке зростання частки інвестиційного портфеля, яка досягла значення у 59,72% проти 40,28% кредитів у портфелі. Така зміна може вказувати на те, що банк починає більше притримуватися в останній час політики збільшення ринкового ризика, а отже, ступінь диверсифікованості ризиків за активними операціями значно зростає, відповідно зменшується кредитний ризик.

Вважаю за потрібним розгляд однієї зі складових КІП- кредитного портфеля, якість якого впливає на фінансову стійкість й надійність банку (рис.2.4.).

Загалом (табл.2.3.), кредитний портфель до 01.01.2023 року зростав, однак починаючи з 2023 та закінчуючи 2024 роком його обсяги скоротилися на 18,5% та склали 42 074 млн.грн. Така зміна відбулась за рахунок скорочення коштів в інших банках, а також резервів за ними, так і за кредитами населенню, що може свідчити про активну поверненість кредитної заборгованості клієнтами, зменшення обсягів кредитної діяльності або ступеня її ризикованості і агресивності.

Спираючись на дані рис. 2.4. та табл.2.4. найбільшу питому вагу займали кредити та заборгованість клієнтів, які становили понад 60% обсягу кредитного портфеля, причому основний фокус банку спрямований на кредитування юридичних осіб. Пояснюється це досить великою питомою вагою кредитів та заборгованості юридичних осіб порівняно з цим же показником тільки для

фіз.осіб: станом на 01.01.2025 частка кредитів та заборгованості юридичних осіб склала 84,91%, а частка кредитів та заборгованості фіз. осіб – лише 15,09%.

Резерви під знецінення за цими кредитами, як для фізичних осіб, так і для корпоративних клієнтів у 2023 році мають негативний тенденцію - резерви зростають швидше, ніж кредити та заборгованість: для фізичних осіб – 76,16% проти 72,25% та для юридичних осіб – 95,52% проти 87,35%. Відповідно, це призводить до зростання кредитного ризику. Втім, протягом 2024 року банку все ж таки вдалося стабілізувати ситуацію та зменшити темпи зростання резервів.

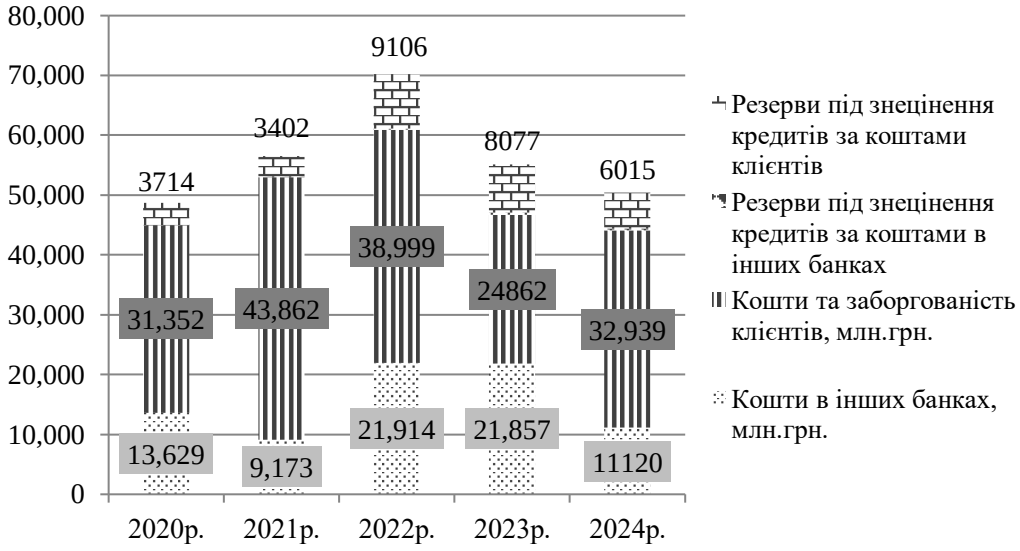

Рис.2.4. Структура та динаміка складових кредитного портфеля АТ "ОТП БАНК" за період 2020-2024 рр., млн.грн

Джерело: сформовано та розраховано автором за матеріалом [36]

Що стосується коштів, розміщених в інших банках, їх обсяг за період 2020–2023 рр. збільшився на 7 626 млн. грн, або на 56%, досягнувши пікового рівня в 2023 році з часткою 39,89%, однак з 2024 року вона знизилася на 16,9 п.п. та почала становити 23%, що свідчить про зниження залежності банку від фінансових ринків.

Наступним аспектом для розгляду є доходи та видатки банку (рис.2.5, 2.6.)

Таблиця 2.3

Склад, структура та динаміка активів АТ «ОТП БАНК»

за період з 01.01.2021 по 01.01.2025 рр., млн.грн.,%

Показники	Станом на				
	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025
Усього чистих активів, млн.грн.	58 966	69 863	91 006	102 044	113 811
Абсолютне відхилення активів,млн.грн.	-	10 897	21 143	11 038	11 767
Темп росту активів (порівняно з попереднім роком),%	-	118,5	130,3	112,1	111,5
Високоліквідні активи, млн.грн.	3 551	3 876	4 749	10 829	7 789
Абсолютне відхилення ВЛА, млн.грн.	-	325	873	6 080	-3 040
Темп росту ВЛА (порівняно з попереднім роком), %	-	109,00	122,54	228,00	71,93
Кредитно-інвестиційний портфель, млн.грн.	53 920	64 365	84 609	89 852	104 459
Абсолютне відхилення КІП,млн.грн.	-	10 445	20 244	5 243	14 607
Темп росту КІП (порівняно з попереднім роком),%	-	119,37	131,45	106,20	116,26
Частка КІП у активах, %	91,44	92,13	92,97	88,05	91,78
Кредитний портфель, млн.грн.	41 266	49 590	51 614	46 353	42 074
Абсолютне відхилення кредитів,млн.грн.	-	8 324	2 024	-5 261	-4 279
Темп росту кредитного портфелю (порівняно з попереднім роком),%	-	120,2	104,08	89,81	90,77
Частка кредитів у КІП, %	76,53	77,04	61,00	51,59	40,28
Інвестиційний портфель, млн.грн.	12 653	14 775	32 995	43 499	62 385
Абсолютне відхилення цінних паперів,млн.грн.	-	2 122	18 220	10 504	18 886
Темп росту цінних паперів (порівняно з попереднім роком),%	-	116,77	223,31	131,84	143,42
Частка цінних паперів у КІП, %	23,47	22,96	39,00	48,41	59,72

Джерело: розраховано та сформовано автором за матеріалом [36]

Згідно рис. 2.5. та таблиці 2.5, можна побачити, що за останню досліджувану дату скорочується загальний обсяг доходів на 0,7% порівняно з 2023 роком за рахунок зменшення такої дохідної складової банку, як процентний дохід.

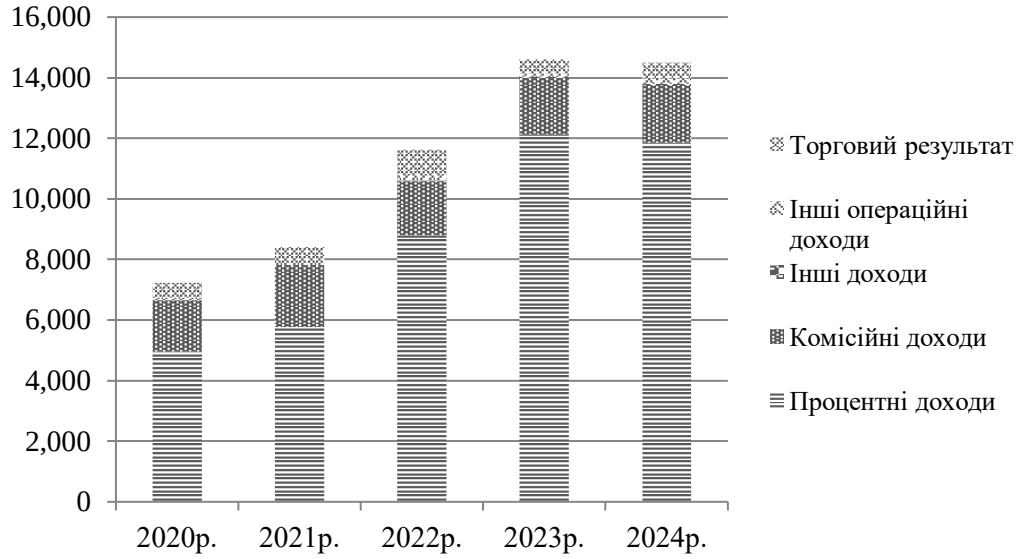

Рис.2.5. Структура та динаміка складових доходів АТ "ОТП БАНК" за період з 2020-2024 рр., млн.грн.

Джерело: розраховано та сформовано автором за матеріалом [37,38]

Процентний дохід протягом усього аналізованого періоду займає найбільшу питому вагу, яка станом на 01.01.2025 становила 81,7%.

Слід зауважити, що частка даної дохідної складової скорочується, така сама негативна динаміка (скорочення на 2,2% порівняно з цим же періодом тільки у 2023 році) і в абсолютному вираженні, що свідчить про зниження активності роботи на ринку надання кредитів та інших активних операцій комерційним банком. Крім того зниження питомої ваги процентних доходів свідчить про збільшення диверсифікації джерел отримання доходів, зменшення частки "ризикових" доходів.

Якщо говорити про комісійні доходи, то їх частка у загальній структурі скоротилася з 23% до 10,3% у 2023 році, але покращилась у 2024 році до 13,1%.

Таблиця 2.5

Склад, структура та динаміка доходів АТ «ОТП БАНК»
за період з 01.01.2021 по 01.01.2025 рр., млн.грн.,%

Показники	Звітні дати										Тр,%
	01.01.2021		01.01.2022		01.01.2023		01.01.2024		01.01.2025		
	млн. грн.	у % до підс	млн. грн.	у % до підс	млн. грн.	у % до підс	млн. грн.	у % до підс	млн.грн	у % до підс	
Процентні доходи	4 963	68,7	5 770	68,7	8 788	75,6	12 122	83,0	11 852	81,7	238,8
Комісійні доходи	1 684	23,3	1 989	23,7	1 770	15,2	1 870	12,8	1 898	13,1	112,7
Торговий результат (+)	470	6,5	519	6,2	810	7,0	460	3,2	542	3,7	115,5
Інші операційні доходи	88	1,2	67	0,8	206	1,8	102	0,7	162	1,1	183,0
Інші доходи	16	0,2	60	0,7	49	0,4	49	0,3	51	0,4	328,5
Усього доходів	7 221	100	8 404	100	11 622	100	14 602	100	14 505	100	200,9

Джерело: сформовано та розраховано автором за матеріалами [37, 38]

Такі зміни вказують на збільшення кількості клієнтів, що обслуговуються в банку, на збільшення сум грошових коштів, які одержані чи виплачені банками за розрахунково-касове обслуговування.

Торговий результат протягом досліджуваного періоду демонструє високу волатильність, однак залишається позитивним.

Що стосується витрат (рис.2.6, табл.2.6), то проаналізувавши їх склад, структуру та динаміку, бачимо, з 01.01.2024 по 01.01.2025 рр. позитивну тенденцію до скорочення загального обсягу витрат, а саме на 3,1% що могло бути викликано зменшенням розміру доходів банку за аналогічний період, скороченням обсягів процентних витрат та витрат на відрахування до резервів.

Протягом аналізованого періоду найбільшу питому вагу в складі витрат мали адміністративні та інші операційні витрати, що станом на 01.01.2024 та 01.01.2025 рр. склало 42,8% та 48,0% відповідно (збільшення на 5,2 п.п.). Це є негативним явищем, яке може свідчити не лише про несприятливу кон'юнктуру ринку, на якому банк залучає ресурси, але й вказувати на можливе погіршення

менеджменту. Тому банку необхідно зменшувати дані витрати, щоб в подальшому збільшити прибуток та поліпшити свій стану.

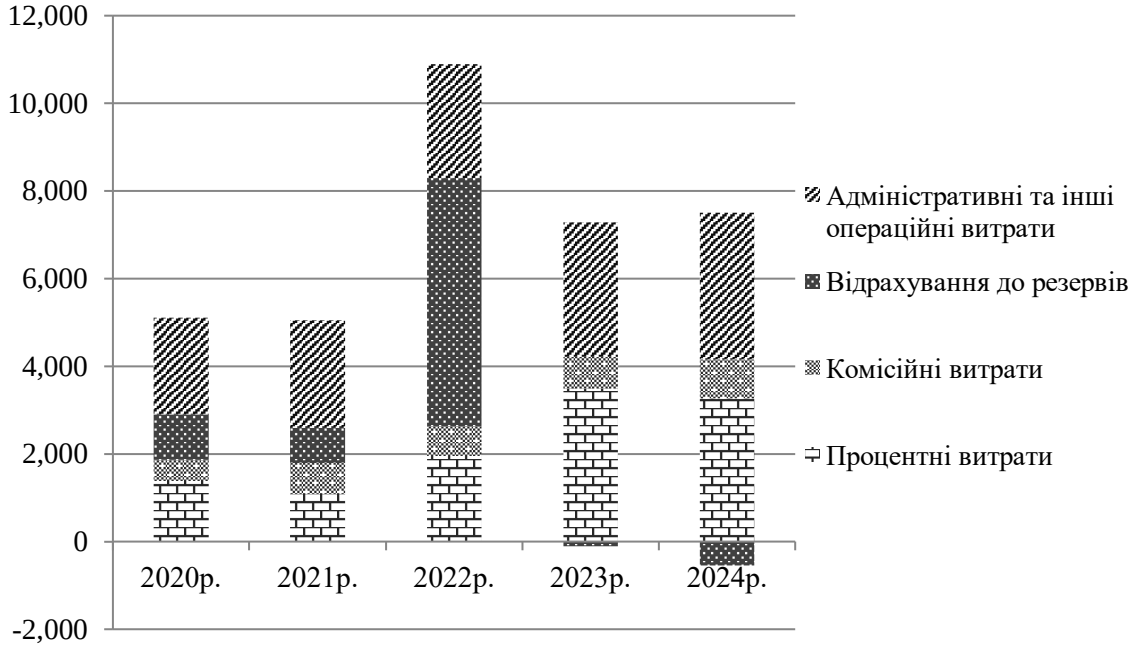

Рис.2.6. Структура та динаміка складових витрат АТ "ОТП БАНК" за період 2020-2024 рр., млн.грн

Джерело: сформовано автором за матеріалами [37, 38]

Разом з адміністративними та іншими операційними витратами левова частка витрат належала процентним витратам, які до 2023 року в абсолютному вимірі зростали станом на 01.01.2024 рік вони становили 3 481 млн.грн., проте у зв'язку зі скороченням процентних доходів, що спричинене обережним ставленням громадян до розміщення коштів, а також зниженням облікової ставки Національним банком протягом 2024 року, на кінець досліджуваного періоду їх питома вага скоротилась на 1,6%, а загальний обсяг зменшився з 3 481 млн.грн. до 3 262 млн.грн., тобто на 6,3%.

Слід відмітити, що позитивним явищем у АТ «ОТП БАНК» є починаючи з 01.01.2024 та до 01.01.2025 скорочення частки витрат на формування резервів, які станом на 01.01.2023 займали 52% видатків. Така динаміка пов'язана безпосередньо з розформовуванням банком своїх резервів, що може свідчити

про покращення якості кредитного портфеля та скорочення ризиків неповернення кредитів.

Таблиця 2.6

Склад, структура та динаміка витрат АТ «ОТП БАНК»
за період з 01.01.2021- 01.01.2025 рр., млн.грн.,%

Показники	Звітні дати										Тр,%
	01.01.2021		01.01.2022		01.01.2023		01.01.2024		01.01.2025		
	млн. грн.	у % до підс	млн. грн.	у % до підс	млн. грн.	у % до підс	млн. грн.	у % до підс	млн. грн.	у % до підс	
Процентні витрати	1 386	27,2	1 088	21,5	1 956	18,0	3 481	48,5	3 262	46,9	235,3
Комісійні витрати	476	9,3	704	13,9	676	6,2	736	10,3	901	13,0	189,4
Торговий результат (-)	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х
Відрахування до резервів	1 041	20,4	807	16,0	5 664	52,0	-110	-1,5	-550	-7,9	-52,8
Адміністративні та інші операційні витрати	2 199	43,1	2 454	48,6	2 600	23,9	3 072	42,8	3 342	48,0	152,0
Усього витрат	5 101	100	5 053	100	10 896	100	7 179	100	6 956	100	136,4

Джерело: сформовано та розраховано автором за матеріалом [37, 38]

Крім цього, необхідно звернути увагу на зростаючу залежність банку від послуг сторонніх організацій або на збільшення витрат на підтримку операційної діяльності, оскільки прослідковується збільшення комісійних витрат, частка яких у 2024 році збільшилась на 2,7 п.п. до 13%.

Відобразимо графічно динаміку чистого прибутку банку (рис.2.7.).

Згідно з даними, наведеними на рис. 2.7., можна констатувати, що АТ "ОТП БАНК" загалом демонструє позитивні фінансові результати, оскільки протягом усього аналізованого періоду його чистий прибуток зростає, за винятком 2022 року, де через значні відрахування до резервів за кредитними операціями величина прибутку скоротилася на 78%.

Однак починаючи з 2023 року ситуація стабілізується та на кінець аналізованого періоду, тобто станом на 01.01.2025 року обсяг його прибутку до оподаткування досягає максимального значення у 4120 млн.грн., що свідчить

про підвищення рівня ефективності функціонування досліджуваної банківської установи. Таке зростання вказує на успішну реалізацію стратегії стабілізації та розвитку, орієнтованої на зниження ризиків, що, в свою чергу, підвищує фінансову стійкість та конкурентоспроможність банку на ринку.

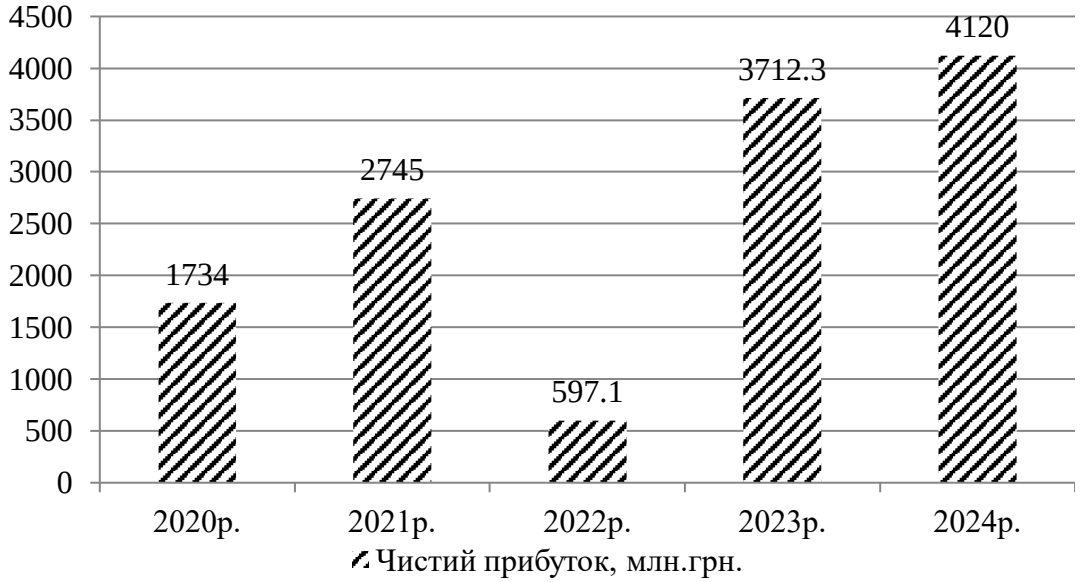

Рис.2.7. Динаміка чистого прибутку АТ "ОТП БАНК"
за період 2020-2024 рр., млн.грн

Джерело: розроблено автором за матеріалом [38]

Отже, загалом, аналіз основних показників фінансового стану свідчить про те, що АТ «ОТП БАНК» працював ефективно в період з 2020 по 2024 рік, оскільки спостерігається позитивна динаміка більшості ключових показників, зокрема, відзначається зростання обсягів фінансових ресурсів, покращення кредитного портфеля, збільшення депозитного та інвестиційного портфелів, а також зростання прибутку банку. Тому, на мою думку, банк можна вважати фінансово стійким, стійкість на даний момент є нормальною, некритичною, однак наявні проблеми, пов’язані зі збільшенням адміністративних витрат, скороченням процентних доходів, зростаючою залежністю банку від послуг сторонніх організацій або збільшенням витрат на підтримку операційної діяльності, потребують оперативного вирішення, оскільки в подальшому можуть негативно вплинути на стійкість у бік її погіршення.

Таблиця 2.4

Склад кредитного портфеля АТ «ОТП БАНК»

за період з 01.01.2021 по 01.01.2025 рр., млн.грн.,%

Показники	Звітні дати										Зміни		
	01.01.2021		01.01.2022		01.01.2023		01.01.2024		01.01.2025		2022	2023	2024
	млн. грн	у % до підс	млн. грн	у % до підс	млн. грн	у % до підс	млн. грн	у % до підс	млн. грн	у % до підс			
1.Кредитний портфель усього (брутто):	44 981	100	53 035	100	60 912	100	54 796	100	48 410	100	114,85	89,96	88,35
1.2 Резерви під знецінення кредитів	3 715	8,26	3 445	6,50	9 299	15,27	8 443	15,41	6 336	13,09	269,89	90,80	75,04
2.Кошти в ін. банках (брутто)	13 629	30,30	9 173	17,30	21 914	35,98	21 857	39,89	11 120	22,97	238,90	99,74	50,88
2.2.Резерви під знецінення коштів в ін. банках	1 198	0,01	44	0,47	193	0,88	366	1,67	321	2,89	443,65	189,62	87,73
3. Кредити та заборгованість клієнтів (брутто)	31 352	69,70	43 862	82,70	38 999	64,02	32 939	60,11	37 290	77,03	88,91	84,46	113,21
3.1 Резерви під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів	3 714	11,85	3 402	7,76	9 106	23,35	8 077	24,52	6 015	16,13	267,66	88,71	74,47
3.2 Кредити та заборгованість юр.осіб (брутто):	21 779	69,47	32 850	74,89	31 534	80,86	27 545	83,63	31 663	84,91	95,99	87,35	114,95
3.2.2. Резерви під знецінення кредитів та заборгованість юр.осіб	1 671	7,67	1 560	4,75	5 901	18,71	5 637	20,46	4 566	14,42	378,24	95,52	81,01
3.3 Кредити та заборгованість фіз.осіб (брутто)	9 573	30,53	11 012	25,11	7 465	19,14	5 394	16,37	5 627	15,09	67,79	72,25	104,33
3.3.2.Резерви під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів фіз.ос.	2 043	21,34	1 842	16,72	3 204	42,92	2 440	45,24	1 449	25,75	173,99	76,16	59,37

Джерело: розроблено та розраховано автором за матеріалами [36]

2.2. Оцінка індикаторів фінансової стійкості АТ «ОТП БАНК»

В умовах невизначеності та макроекономічної нестабільності, спричиненими пандемією та війною питання фінансової стійкості банківської системи стало важливим аспектом економічної безпеки країни. Особливо це стосується банків, які мають значний вплив на фінансову інфраструктуру, як, наприклад, АТ "ОТП Банк". Тому оцінка фінансової стійкості цього банку в нинішніх умовах є не лише необхідною, а й критично важливою для забезпечення довіри вкладників, стабільності банківської системи та підтримки економічного розвитку в країні.

Крім того, у цей час оцінювання стійкості аналізованого банку має нести комплексний та всебічний характер, що дозволить не тільки зрозуміти поточний стан банку, а й спрогнозувати його можливі дії в майбутньому, а також виявити слабкі місця, що можуть стати проблемою в разі погіршення ситуації.

Оскільки у науковій літературі вітчизняних та зарубіжних дослідників прослідковується багатий спектр методик, то обмежимося оцінкою фінансової стійкості шляхом розгляду рейтингових оцінок агентств й розгляду дотримання банком економічних нормативів, встановлених регулятором, а також аналізу відповідних коефіцієнтів, зокрема з боку капіталізації, ділової активності, ліквідності та ефективності управління банком.

Як зазначається в доробках з фінансів В. Коваленко «для досягнення конкурентної переваги на ринку банківських послуг необхідно ретельно вивчити процеси формування динамічних конкурентних переваг банку, визначити їх поточний рівень та оцінити потенціал для розвитку в майбутньому через проведення комплексної оцінки цих переваг» [39, с.48]. Тож розпочнемо з розгляду позиції банку у рейтингу за фінансовою стійкістю.

Згідно рейтингу фінансово - стійких банківських установ, запропонованим Мінфін та Міністерством фінансів України, АТ «ОТП БАНК»

зайняв у 2024 році 5 місце серед аналізованих банків, отримавши 3,99 бали, де за критеріями «стресостійкість» отримав 4,04 бали та за «лояльністю вкладників» - 3,8 балів [40]. У даному випадку АТ «ОТП БАНК» поступається таким банкам, як: АТ «Укрсиббанк», АТ «Райффайзенбанк», АТ «Креді Агріколь Банк» та АТ «Кредобанк» (табл. 2.7.).

Таблиця 2.7

ТОП-10 стійких банків у ІІІ кварталі 2024 року

№ пор	Банк	Рейтинг	Стресостійкість	Лояльність вкладників
1	АТ «Укрсиббанк»	4.48	4,06	4,9
2	АТ«Райффайзенбанк»	4.39	4,0	4,8
3	АТ «Креді Агріколь Банк»	4.26	4,12	4,2
4	АТ «Кредобанк»	4.04	3,84	4,2
5	АТ «ОТП Банк»	3,99	4,04	3,8
6	АТ КБ «ПриватБанк»	3,98	3,45	4,4
7	АБ «УкргазБанк»	3,86	3,56	4,1
8	АТ «УніверсалБанк»	3,83	2,96	4,9
9	АТ «Ощадбанк»	3,81	3,08	4,5
10	АТ «Прокредит Банк»	3,75	3,7	3,6

Джерело: [40]

Крім цього досліджуваний банк таку ж позицію отримав і у рейтингу життєздатності банків - 2025 від Mind (табл.2.8.).

Таблиця 2.8

ТОП-10 життєздатних банків України у ІІІ кварталі 2024 року

№ пор	Банк	Рейтинг	Чисті активи, млн грн.	Миттєва ліквідність, %	Частка проблемних кредитів, %
1	АТ «Укрсиббанк»	4.5	170 327	18,0	12,5
2	АТ «Сіті Банк»	4.5	85 439	21,7	0,0
3	АТ «Креді Агріколь Банк»	4.0	116 986	24,7	11,6
4	АТ «Кредобанк»	4.0	62 278	21,1	14,2
5	АТ «ОТП Банк»	4.0	113 811	15,6	14,9
6	АТ «Інг Банк Україна»	3,5	30 709	30,6	8,5
7	АТ«Райффайзенбанк»	3,5	219 859	26,6	13,5
8	АТ «Прокредит Банк»	3,5	43 103	33,2	8,1
9	АТ «Правекс Банк»	3,5	12 133	19,9	15,3
10	АТ «Ощадбанк»	3,5	436 423	17,8	39,9

Джерело: [41]

Слід відмітити, що у листопаді 2024 року агентство Credit Rating підтвердило довгостроковий кредитний рейтинг АТ «ОТП Банк» на рівні uaAAA з прогнозом "стабільний", що свідчить про найвищу кредитоспроможність порівняно з іншими українськими позичальниками [42].

Отже, виходячи з наведених даних, АТ «ОТП БАНК» є фінансово стійким, стабільним та має високу кредитоспроможність, що свідчить про ефективне управління та надійність банку на ринку.

Наступним підходом для оцінювання стійкості АТ «ОТП БАНК» - огляд дотримання банком економічних нормативів, які представлені у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Економічні нормативи основної діяльності АТ «ОТП БАНК»
за період з 01.01.2021- 01.01.2025 рр., %

Показник	Період				
	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025
LCRвв (більше 100%)	201,93	156,98	258,49	257,87	264,18
LCRів (більше 100%)	229,39	177,69	246,92	302,18	253,94
NSFR (більше 100%)	X	131,91	171,19	237,27	262,36
Н7 (не більше 25 %)	11,63	11,76	8,42	9,71	10,48
Н8 (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	11,63	21,73	13,60	0,00	10,48
Н9 (не більше 25 %)	7,86	9,97	13,60	0,16	0,53
Н11 (не більше 15 %)	2,25	2,25	0,01	0,01	0,70
Н12 (не більше 60 %)	2,27	2,27	0,01	0,01	0,70

Джерело: [43]

Розглянувши дані з таблиці 2.9, можемо дійти висновку, що динаміка економічних нормативів діяльності АТ «ОТП БАНК» за період із 01.01.2021 по 01.01.2025 демонструє загалом позитивні тенденції, що свідчать про стабільність фінансового стану банку та ефективність його управлінської

стратегії. Усі нормативи перебувають у межах, встановлених регулятором, що підкреслює відповідність банку вимогам Національного банку України.

Досліджуючи кожен норматив окремо, можемо побачити такі зміни:

Показники короткострокового покриття ліквідністю (LCR) і довгострокової ліквідності (NSFR), як за всіма валютами, так і в іноземній, стабільно перевищують 100% протягом усього досліджуваного періоду. Це свідчить про наявність надлишкової ліквідності та високу фінансову стійкість банку, його здатність виконувати зобов'язання за рахунок власних ліквідних активів за умов ринкових шоків.

Норматив Н7, Норматив Н8 та Норматив Н9 у 2024 році поступово починають зростати, але все ж таки залишаються протягом усього періоду у межах допустимого регуляторного рівня. Зміни у бік збільшення даних пруденційних показників можуть вказувати на початок підвищення ризикованості кредитної діяльності, концентрації кредитного ризику на окремих контрагентах, збільшення залежності банку від операцій з пов'язаними особами та погіршення якості сукупного кредитного портфеля, що потребує подальшого моніторингу.

Нормативи Н11 та Н12 протягом аналізованого періоду не перевищували встановлені межі та мали тенденцію до зменшення до 01.01.2024, однак у 2024 зросли до 0,7%. Такі зміни свідчать про несуттєве пожвавлення інвестиційної діяльності банку.

Загалом, більшість економічних нормативів АТ «ОТП БАНК» дотримувались нормативних значень, визначених регулятором, що свідчить про достатній рівень ліквідності, проте водночас, є перші ознаки несуттєвого зростання кредитного ризику, що в подальшому може негативно вплинути на стійкість банку.

В цілому на даний момент фінансову стійкість можна оцінити як нормальну, бо всі показники відповідають нормативному значенню.

Для визначення рівня фінансової стійкості й життєздатності АТ «ОТП БАНК» використаємо коефіцієнтний метод, за показниками запропонованими

науковицею В. Варцабою [44, с.108-109]. Розпочнемо з аналізу коефіцієнтів, що описують ділову активність банку, що досліджується. Наведемо ці показники у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Показники оцінки економічного потенціалу і ділової активності АТ «ОТП БАНК» за період з 01.01.2021 по 01.01.2025 рр., %

Показники	Оптимальне значення	Станом на				
		01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025
Коефіцієнт активності залучення ресурсів	80%-85%	83,8	84,2	87,2	84,5	81,9
Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів	40%-50%	9,5	9,3	8,9	14,9	12,0
Коефіцієнт активності використання залучених коштів у кредитний портфель	80%-90%	83,5	84,3	65,0	53,8	45,1
Коефіцієнт кредитної активності	65%-75%	70,0	71,0	56,7	45,4	37,0

Джерело: сформовано та розраховано автором за матеріалами [44, с.108-109, 45]

Проаналізувавши коефіцієнти, наведені у таблиці 2.10, можна зробити висновки, що за період з 01.01.2021 по 01.01.2025 банк активно залучає ресурси, що підтверджується тим, що коефіцієнт активності залучення ресурсів протягом аналізованого періоду знаходиться у межах оптимального значення 80%-85%, однак починаючи з 2023 року даний показник зменшується і у 2024 склав 81,9%. Така динаміка може вказувати на зниження ризикованості діяльності і збільшення стабільності.

Кредитна активність банку починаючи з 2021 року стрімко знижується, що може свідчити про те, що банк знижує свою кредитну активність через потенційні ризики. Позитивним явищем є зростання диверсифікації активів, крім того в останній час аналізований банк притримується більш консервативного підходу до управління портфелем, збільшуючи інвестиції у цінні папери, зокрема ОВДП, для мінімізації ризиків і забезпечення високої ліквідності активів, що відповідає вимогам регулятора та загальній макроекономічній ситуації.

Слід звернути увагу на негативну динаміку зниження обсягу залучених строкових депозитів, оптимальний рівень яких у ресурсній базі повинен складати не менше 50%. Протягом аналізованого періоду їх частка була надзвичайно низькою, що свідчить про неоптимальну депозитну політику банку та нестабільність його ресурсної бази. Менеджменту банківської установи необхідно вжити заходів для збільшення обсягу залучення строкових депозитів, зокрема серед фізичних осіб. Однак зниження частки строкових депозитів можна пояснити небажанням клієнтів на тривалий термін вкладати кошти через ситуацію в країні під час війни, а також через непривабливі умови, спричинені зниженням процентних ставок.

Коефіцієнт активності використання строкових депозитів у кредитний портфель значно скоротився за весь період, а саме на 38,4%, що пов'язано з неефективним залученням строкових коштів, крім того така динаміка може посприяти зниженню процентного спреду, а відповідно призвести до падіння прибутковості та ефективності діяльності досліджуваного банку.

Тепер дослідимо та проаналізуємо коефіцієнти, що визначають достатність ліквідних ресурсів для підтримання банком своєї діяльності (табл.2.11.).

Аналіз коефіцієнтів ліквідності АТ «ОТП БАНК» показав, що за досліджуваний період наявні активи банку максимально покривають його зобов'язання, про що вказує нам коефіцієнт загальної ліквідності, який є більше 100%, крім того демонструючий позитивну динаміку, починаючи з 01.01.2023, та станом на 01.01.2025 він становить 129,6%. Для підтримання своєї стійкості, а також для зниження ризиків банку необхідно і надалі збільшувати цей показник.

Крім цього коефіцієнт миттєвої ліквідності, який дотримується оптимального значення, також підтверджує достатність живих коштів з коррахунків та каси, для того, щоб повністю виконати АТ « ОТП БАНК» свої зобов'язання перед клієнтами й контрагентами, однак на кінець періоду цей

показник скорочується на 24,4% порівняно з аналогічним періодом у 2023 році, що пов’язано безпосередньо зі скороченням обсягів високоліквідних активів.

Таблиця 2.11

Показники, що характеризують ліквідність АТ «ОТП БАНК»
за період з 01.01.2021 по 01.01.2025 рр.,%

Показники	Оптимальне значення	Станом на				
		01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025
Коефіцієнт загальної ліквідності	>100%	127,2	124,9	126,5	128,7	129,6
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	>20%	40,8	25,8	38,1	48,6	24,2
Коефіцієнт співвідношення високоліквідних і загальних активів	15%-20%	6,0	5,5	5,2	10,6	6,8

Джерело: розроблено та розраховано автором за матеріалами [44, с.108-109, 45]

Негативна динаміка спостерігається і у останнього показника, який до кінця досліджуваного періода не дотримується значення у 15%-20%, що констатує наявність низького рівня високоліквідних активів та можливу неспроможність у майбутньому покрити за рахунок них свої зобов’язання. Однак з іншого боку, високий рівень за даним коефіцієнтом може знизити прибутковість банку, оскільки висока частка ліквідних активів може призводити до можливості недоотримання доходів.

Отже, в АТ «ОТП Банк» за період 2020 - 2024рр. загалом вистачає ліквідності для виконання зобов’язань, однак спостерігається деяка негативна тенденція до її зниження через скорочення високоліквідних активів.

Наступним необхідним для визначення рівня фінансової стійкості є коефіцієнти, що характеризують прибутковість та ефективність менеджменту банку. Представимо дані показники у таблиці 2.12.

За результатами дослідження показників, вказаних у таблиці 2.12, в банку коефіцієнт дієздатності скорочується та дотримується оптимального значення менше 0,9 майже за весь період, що вказує на покращення дієздатності банку, тобто його можна охарактеризувати як незбитковий.

Таблиця 2.12

Показники, що характеризують ефективність управління АТ «ОТП БАНК» за період з 01.01.2021 по 01.01.2025 рр.

Показники	Оптимальне значення	Станом на				
		01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025
Коефіцієнт дієздатності	менше 0,9	0,7	0,6	0,9	0,5	0,48
Загальний рівень рентабельності	>0	0,24	0,33	0,05	0,25	0,28
Рентабельність активів	>1%	2,94	3,93	0,66	3,64	3,62
Рентабельність загального капіталу	>15%	18,11	24,82	5,13	23,47	20,0
Рентабельність статутного капіталу	Більше 15%	28,03	44,38	9,65	60,01	66,60
Чиста процентна маржа	>= 4,5%	6,7	7,3	8,1	9,6	8,22
Чистий спред	4%-5%	6,3	7,1	7,9	9,3	7,74
Рентабельність діяльності по витратах	>0	0,34	0,54	0,05	0,52	0,59

Джерело: сформовано та розраховано автором за матеріалами [44, с.108-109, 45]

Віддача активів перевищувала теоретичне значення, у 2020 році вона становила 2,94%, тобто банк заробив 2,94% від загальної вартості своїх активів у формі чистого прибутку, до 2022 року рентабельність зросла на 1%, однак у зв'язку зі скороченням чистого прибутку через початок повномасштабного вторгнення, вона скоротилася до 0,66%. На кінець періоду після зростання у 2023 році до 3,64% вона знову змінилася у бік зниження. Водночас банк забезпечив прийнятний на кінець періоду рівень віддачі загального та статутного капіталу на рівні 20% та 66,6% відповідно, що перевищує нормативне значення. Однак в свою чергу скорочення рентабельності активів до 3,62% посприяло зменшенню рентабельності загального капіталу, тобто вже на 1 грн. почало припадати 20 грн. чистого прибутку замість 23,47 грн. як це було у 2023 році, оскільки банк почав неефективно використовувати активи та недоотримувати прибутків від них. Крім цього така зміна свідчить про початок погіршення ефективності використання капіталу.

Процентний спред має тенденцію до скорочення, проте досі знаходиться вище рівня у 4-5% що означає, що ставка розміщення починає не так швидко

зростати, як ставка залучення. За аналізований період цей показник скоротився з 9,3% у 2023 році до 7,74% у 2024 році, тобто на 1,56%.

Загалом оптимальне значення за шостим показником (чиста процентна маржа) дотримується за весь період. Він до 2024 року демонстрував позитивну тенденцію, однак станом на 01.01.2025 ситуація змінилася і показник скоротився на 1,38% порівнюючи з аналогічним періодом тільки у 2023 році, що свідчить про поступове зменшення ефективності використання платних ресурсів, а в подальшому це може призвести до скорочення прибутковості банку.

2.3. Аналіз достатності капіталу як індикатор фінансової стійкості АТ «ОТП БАНК»

Як відомо, визначення рівня фінансової стійкості відбувається комплексно, тож одним з найважливіших критеріїв є адекватність капітальної бази. В умовах макроекономічної нестабільності проблема ефективної оцінки достатності капіталу набуває все більшої актуальності, оскільки капітал – це не проста купка власних коштів, а основа, на якій будується стабільність, надійність, довіра з боку клієнтів, а також стабільне зростання як окремого банку так і всієї банківської системи в цілому. Крім того саме капітал визначає, чи зможе банк залишитися на плаву та продовжити діяльність, також він є показником відповідальності власників банку, оскільки ті, хто інвестують у капітал, беруть на себе перший удар у разі фінансових втрат. Тож у такому випадку дуже важливо визначати рівень міцності капітального забезпечення для того, щоб передбачати негативні зміни та в разі цього здійснювати превентивні дії, такі як докапіталізація банківської установи тощо.

Проведемо власну оцінку достатності капіталу за системно-важливим банком АТ «ОТП БАНК», погіршення діяльності якого негативно вплине на

функціонування усієї банківської системи. Розпочнемо з дослідження структури, складу та динаміки власного капіталу даного банку (табл.2.13). Приведемо дані таблиці 2.13 графічно (рис.2.8).

Аналіз даних таблиці 2.13 та рисунку 2.8 показав, що за досліджуваний період власний капітал АТ «ОТП БАНК» має позитивну тенденцію, а саме зріс вдвічі, що відбулося за рахунок отримання великих прибутків, а також змін до вимог щодо достатності капіталу, станом на 01.01.2025 рік обсяг капіталу склав 20 609 млн.грн., що на 30,3% більше порівняно з цим же періодом тільки у 2023 році.

Статутний капітал та емісійні різниці залишаються незмінними протягом усього періоду на рівні 6 186 та 405 млн. грн. відповідно, що вказує на відсутність додаткових емісій акцій для збільшення капіталу, а також на те, що власники в банк не вкладали додаткових коштів. Можна додати, що хоча статутний капітал та емісійні різниці залишились стабільними, їх частка у загальному обсязі власного капіталу за 2024 рік дещо скоротилася, а саме на 7,39 п.п. порівняно з 2023 роком через зростання інших складових капіталу, зокрема нерозподіленого прибутку та резервів переоцінки.

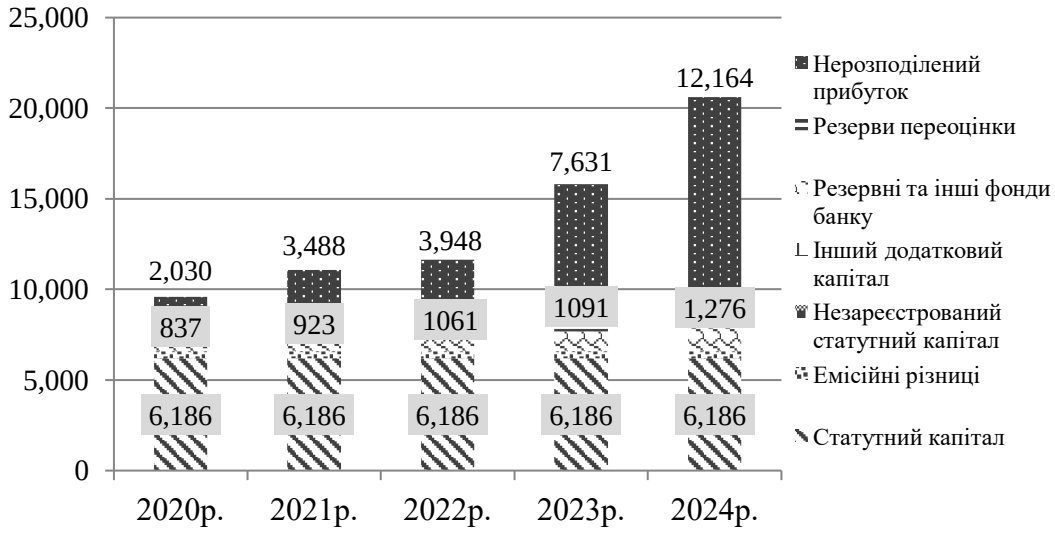

Рис.2.8.Склад та динаміка власного капіталу АТ "ОТП БАНК" за період 2020-2024 рр.,млн.грн

Джерело: сформовано автором за матеріалами [44, с.108-109, 46]

Резерви та інші фонди, зазнали значного збільшення, особливо у 2024 році. Наприклад, порівняно з 2022 роком, резерви зросли на 14,9% у 2023р. та на 17% за 2024 рік. Такі зміни можуть бути пов'язані з підвищенням ризиків, зміною підходів до регулювання капіталу, а також зростанням нерозподіленого прибутку, з якого банк і формує резерви. Що стосується, резервів переоцінки, то за останній рік вони суттєво збільшились з 507 млн.грн. до 578 млн.грн., тобто на 14%, що пов'язано з проведенням у банку переоцінки активів для покращення своїх результатів.

Позитивним явищем є зростання як загального обсягу у 6 разів, так і питомої ваги з 21,21% до 56,02% такої складової як нерозподілений прибуток, що дало змогу АТ «ОТП БАНК» стійко вистоювати при різних викликах, пов'язаних з коронакризою та війною. Ситуація загалом позитивна, але при зростаючих прибутках банк не збільшує резервів, що підтверджується відстаючим темпом нарощення резервної бази порівняно з темпами зростання нерозподіленого прибутку (за 2024 рік – 17% проти 59,4%).

Загалом, проведений аналіз структури власного капіталу свідчить про те, що капітальна база досліджуваного банку є стійкою й стабільно високою, та формується за рахунок прибутків без зовнішніх додаткових вкладень, що є найбільшою перевагою.

Окрім цього способу, також стійкість та надійність капітального забезпечення ми можемо визначити за коефіцієнтами капіталізації. Наведемо дані коефіцієнти у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

Показники, що характеризують стійкість капітальної бази АТ «ОТП БАНК» за період з 01.01.2021 по 01.01.2025 рр.

Показники	Оптимальне значення	Станом на				
		01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт надійності	>=5%	19,4	18,8	14,7	18,3	22,1
Коефіцієнт фінансового важеля	1:20	5,2	5,3	6,8	5,5	4,5

Продовження Таблиці 2.14

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	зростання	0,123	0,117	0,100	0,074	0,063
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	>= 10%	16,2	15,8	12,8	15,5	18,1
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	Чим нижче-тим краще	9,5	11,3	14,7	16,5	18,4

Джерело: сформовано та розраховано автором за матеріалами [44, с.108-109, 46]

Додатково для спрощення сприйняття приведених даних з таблиці 2.14 візуалізуємо їх (рис.2.9).

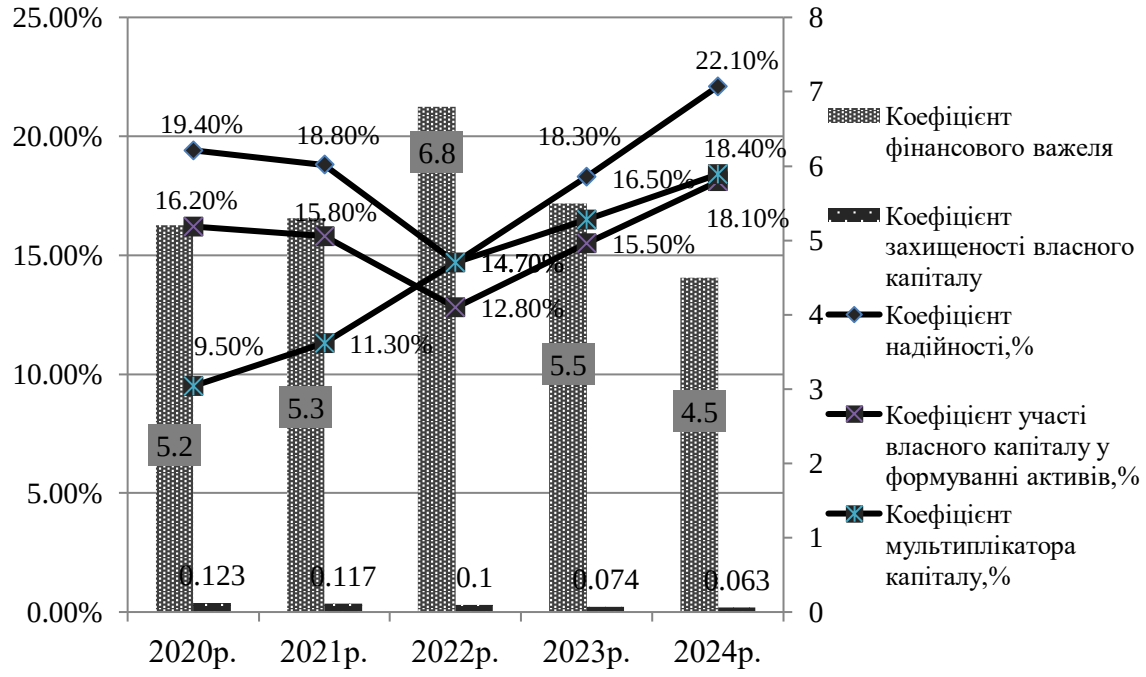

Рис.2.9. Коефіцієнти капітальної стійкості АТ "ОТП БАНК" за період з 2020-2024рр.,%

Джерело: сформовано автором за матеріалами [44, с.108-109, 46, 47]

Проаналізувавши таблицю 2.14 та рисунок 2.9, можна зробити такі висновки, що за аналізований період в АТ «ОТП БАНК» спостерігається зростання та дотримання оптимального значення більше 5% за коефіцієнтом надійності. Така динаміка спричинена швидким нарощенням власного капіталу

порівняно з залученням коштів, що є позитивним явищем, оскільки свідчить про зміцнення фінансової стійкості даної банківської установи.

Ще одним з найважливіших показників, який обернений коефіцієнту надійності є коефіцієнт фінансового важеля, за яким прослідковується негативна тенденція, зокрема найбільшого значення у 6,8 було набуто у 2023 році, однак воно скоротилося аж до 4,5 у 2024 році і встановленого теоретичного значення не дотримується. Така зміна вказує на сповільнення ділової активності щодо залучення коштів на ринку, проте у свою чергу і про збільшення стійкості комерційного банку.

Така зміна вказує на сповільнення ділової активності щодо залучення коштів на ринку, проте у свою чергу і про збільшення стійкості комерційного банку.

Розглядаючи третій індикатор, він, починаючи з 2020 року тримає тренд до зниження з 0,123 до 0,063, тобто скорочення на 0,06, що пов’язано з неактивною діяльності щодо розміщення капіталу у нерухомість через невизначеність та ризики втрати вартості майна.

Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів в цілому за весь досліджуваний період зростає, окрім 2022 року, та знаходиться у межах оптимального значення більше 10%. Найбільшого значення у 18,1% набуто банком у 2024 році, що відбулося в першу чергу за рахунок великого темпу зростання власного капіталу порівняно з загальними активами і може констатувати те, що банк має достатній рівень капітальної бази для покриття ризиків.

Дослідивши останній показник (коефіцієнт мультиплікатора капіталу) можемо дійти висновок, що досліджувана установа стає з кожним аналізованим роком більш нестабільною, оскільки все більше приходиться активів на те, щоб покрити капітал, зокрема на 1 грн. власних коштів у 2020 році припадало 9,5 грн. активів, а у 2024 році вже 18,4 грн., тобто значення мультиплікатора капіталу збільшується, крім того вони перевищують теоретичний рівень.

Таблиця 2.13

Склад, структура та динаміка власного капіталу АТ «ОТП БАНК» за 2020-2024 рр., млн.грн.,%

Показники	Звітні дати										Зміни (Тр), %			
	01.01.2021		01.01.2022		01.01.2023		01.01.2024		01.01.2025		2021	2022	2023	2024
	млн.грн	у % до підс	млн. грн.	у % до підс	млн. грн.	у % до підс	млн. грн.	у % до підс	млн. грн.	у % до підс				
Власного капіталу, усього	9 572	100	11 060	100	11 631	100	15 819	100	20 609	100	115,6	105,2	136,0	130,3
Статутний капітал	6 186	64,63	6 186	55,93	6 186	53,19	6 186	39,10	6 186	31,71	100,0	100	100,0	100,0
Емісійні різниці	405	4,23	405	3,66	405	3,48	405	2,56	405	2,08	100,0	100,0	100,0	100,0
Незареєстрований статутний капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	X	X	X	X
Інший додатковий капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	X	X	X	X
Резервні та інші фонди банку	837	8,74	923	8,35	1 061	9,12	1 091	6,89	1 276	6,54	110,4	114,9	102,8	117,0
Резерви переоцінки	114	1,19	58	0,52	31	0,27	507	3,20	578	3,65	50,6	53,5	1643,1	114,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	2 030	21,21	3 488	31,54	3 948	33,95	7 631	48,24	12 164	56,02	171,8	113,2	193,3	159,4

Джерело: сформовано та розраховано автором за матеріалом [46, 52, с.22]

Така динаміка виникла через стрімке зростання активів при незмінному статутному капіталі та може вказувати на необхідність поліпшення менеджменту капіталу, оскільки при зростанні даного показника збільшуються ризики банкрутства. Проте з іншого боку від цієї динаміки свою вигоду отримують акціонери банку у вигляді великих прибутків від вкладень у статутний капітал.

Отже, таким чином, майже всі показники, окрім коефіцієнта надійності та участі власного капіталу у формуванні активів, не дотримуються встановлених значень, але їх динаміка підтверджує, що у банка все ж таки зростає фінансова стійкість.

Наступним варіантом для визначення чи достатньо капіталу в аналізованому банку для підтримання своєї життєдіяльності та виконання основних функції використаємо нормативи достатності капіталу, що встановлюються Національним банком України.

Слід відмітити, що регулятор все більше намагається адаптувати діяльність українських банків до міжнародних стандартів, з цією метою у 2024 році відбулися зміни щодо структури регулятивного капіталу, а також мінімальних значень до його адекватності. Дані зміни наведені на рисунку 2.10.

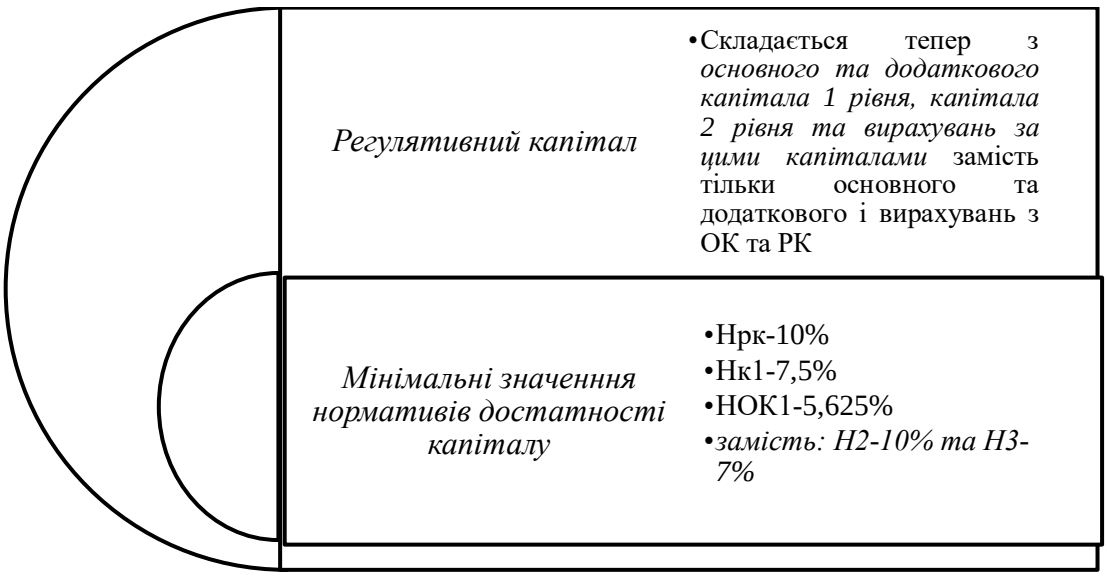

Рис.2.10. Зміни до вимог щодо структури РК та мінімальних значень до його адекватності

Джерело: сформовано автором за матеріалом [48,49]

Перейдемо до дослідження виконання нормативів достатності капіталу АТ «ОТП БАНК» (рис.2.11, табл.2.15).

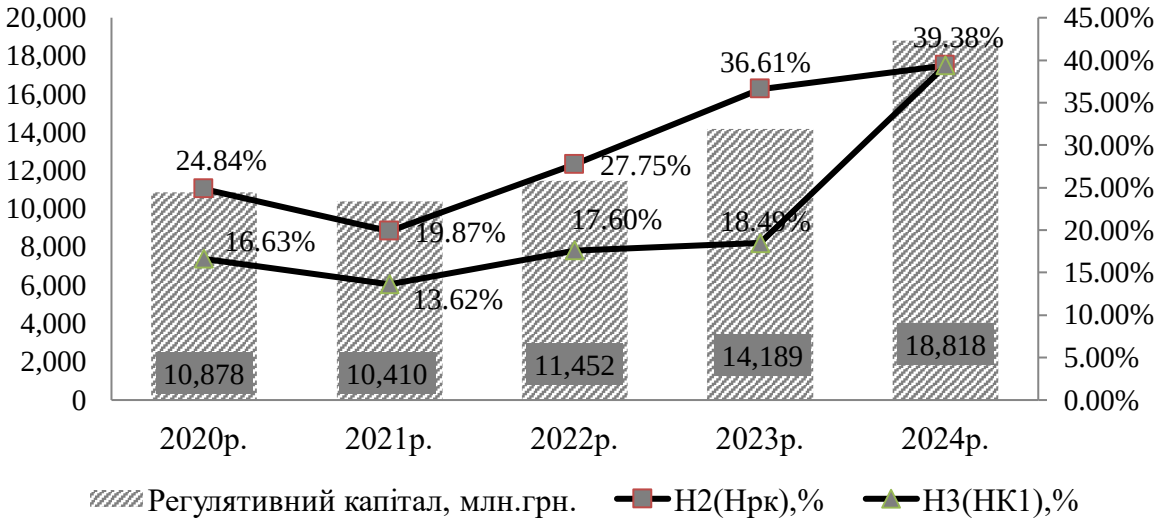

Рис.2.11. Динаміка нормативів достатності капіталу АТ "ОТП БАНК" за період 2020-2024 рр.,млн.грн.,%

Джерело: сформовано автором за матеріалом [50, 51, с.84, 52, с.25]

Отже, проаналізувавши склад, структуру та динаміку регулятивного капіталу АТ «ОТП БАНК», можна дійти висновку, що за період 01.01.2021-01.01.2025 року регулятивний капітал банку (Н1) демонстрував стійку тенденцію до зростання (приріст на 73%), зокрема найбільший приріст відбувся у 2024 році з 14 189 млн.грн. у 2023 році до 18 818 млн.грн., тобто на 32,6%, що безпосередньо було пов'язано зі зміною регуляторних вимог. Даний показник за досліджуваний період значно перевищив нормативне значення, встановлене НБУ на рівні 200 млн грн, що свідчить про високу капіталізацію банку, що дозволяє йому виконувати свої зобов'язання перед клієнтами навіть за умов економічної нестабільності, тож і фінансова стійкість АТ «ОТП БАНК» є на достатньому рівні.

Позитивними результатами до кінця періоду також відзначилися і нормативи Н2 та Н3, що збільшились на 11,8% та 1,86% відповідно. Такі зміни можуть бути зумовлені зростанням власного капіталу через реінвестування

прибутків або прагненням банку зменшити залежність від зовнішнього фінансування і підвищити рівень стійкості. Крім того, значення даних нормативів значно перевищують мінімально встановлений рівень у 10% та 7% (у 2024 р.- у 10% та 7,5%), що свідчить про посилення капітальної бази банку, про те, що тепер більший ризик лежить на плечах власників банку, забезпечуючи захист вкладників, кредиторів та інвесторів банку. Співвідношення власного капіталу та активів знаходились трохи вище рекомендованого рівня 10%, загалом спостерігалась позитивна динаміка до незначного зростання даного показника. Станом на 01.01.2025 рік даний показник збільшився з 15,50% до 18,11%, тобто на 2,61 п.п. за рахунок швидких темпів нарощення власного капіталу та збільшення обсягу чистих активів.

За цю ж дату у зв'язку з перевищенням Нрк рекомендованого значення, можемо побачити невеликі порушення у структурі якості регулятивного капіталу. В регулятивному капіталі основний капітал займає 100%, тобто протягом року суттєво покращилось якість регулятивного капіталу, але це було викликано зміною регуляторних вимог. Крім цього за рахунок того, що в основному капіталі представлений лише капітал 1 рівня, то виходить, що ОК1 дотримується.

В цілому якість структури регулятивного капіталу банку є на достатньому рівні.

Негативним явищем є нижчі значення за рекомендовані таких показників як достатність власного капіталу та регулятивного капіталу для покриття очікуваних збитків на кінець аналізованого періоду

Отже в цілому банк дотримувався пруденційних вимог НБУ, але не дотримувався рекомендованих значень достатності власного та регулятивного капіталу для покриття очікуваних збитків станом на 01.10.2024, тому АТ «ОТП БАНК» у майбутньому може потребувати додаткової капіталізації, але потенціал до збільшення власного капіталу є, оскільки в поточному періоді банк є прибутковим.

Таблиця 2.15

Склад, структура та динаміка регулятивного капіталу АТ «ОТП БАНК»

за період з 01.01.2021 по 01.01.2024 рр., млн.грн., п.п.

Показники	Теорет. значення	Звітні дати					Зміни за період		
		01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025	2022	2023	2024
Вихідні дані/проміжні розрахунки									
Основний капітал	-	7 281	7 135	7 265	7 164				
Додатковий капітал	-	3 737	3 415	4 326	7 164				
Відвернення	-	139,1	139,1	139,1	139,1				
Основний капітал 1 рівня (ОК1)	-					18 818			
Додатковий капітал 1 рівня (ДК1)	-					0			
Капітал 2 рівня (К2)	-					0			
Регулятивний капітал	200 млн.грн	10 878	10 410	11 452	14 189	18 818			
Активи, зважені на ризик		43 787	52 400	41 273	38 755				
Сукупна експозиція						47 789			
Чисті (загальні) активи		58 966	69 863	91 006	102 044	113 811			
Зобов'язання		49 395	58 802	79 375	86 225	93 202			
Чистий фінансовий результат		1 734	2 745	597	3 712	4 120			
Власний капітал		9 572	11 060	11 631	15 819	20 609			
Очікувані збитки		-1 041	-807	-5 664	-110	-550			
Розрахункові показники									
Співвідношення власного капіталу та активів	10	16,23	15,83	12,78	15,50	18,11	-3,05	2,72	2,61
Н-1	*200 млн.грн*	10 878	10 410	11 452	14 189	18 818	110,0	123,9	132,6
Н-2, %	*10*	24,84	19,87	27,75	36,61				
Н-3, %	*7*	16,63	13,62	17,60	18,49				
Нрк	*10%*					39,38			
НК1	*7,50%*					39,38			
НОК1	*5,6250%*					39,38			
Співвідношення основного та регулятивного капіталу	мін. 50%	66,93	68,54	63,44	50,49	100	-5,10	-12,95	49,51
Достатність ОК 1 рівня	56,25					100			
Достатність К 1 рівня	75					100			
Співвідношення основного капіталу та активів	*8%*	12,35	10,21	7,98	7,02	16,53	-2,23	-0,96	9,51
Достатність власного (балансового) капіталу для покриття очікуваних збитків	більше 1 або 100%	9,20	13,70	2,05	144,47	37,51	-11,64	142,42	-106,96
Достатність регулятивного капіталу для покриття очікуваних збитків	більше 1 або 100%	10,45	12,89	2,02	129,59	34,25	-10,87	127,57	-95,34

Джерело: складено та розраховано автором за матеріалом [50]

Висновок до розділу 2

Проведено оцінку фінансового стану АТ «ОТП БАНК» за основними економічними показниками функціонування банку. Отримано позитивні результати, а саме: зростання ресурсної бази у 2 рази за рахунок зростання зобов'язань банку на 88,7%, а також власного капіталу у 2 рази, відсутність коштів від НБУ та інших фінансових установ, зростання частки власного капіталу у пасивах з 12,8% у 2022 році до 18,1% у 2024 році, збільшення загального обсягу чистих активів на 54 845 млн. грн. або на 93 % станом на 01.01.2025 у зв'язку з позитивною тенденцію обсягів КІП, скорочення частки витрат на формування резервів, а також зростання чистого прибутку у 2,4 рази у 2024 році порівняно з базисним роком, незважаючи на спад на 78% у 2022 році через початок воєнних дій. За даними результатами визначено, що аналізований банк є фінансово стійким, стійкість на даний момент є нормальною й некритичною. Проте також виявлено певні проблеми, пов'язані зі збільшенням адміністративних витрат, скороченням процентних доходів у 2024 році на 2,2% порівняно з 2023 роком, збільшенням витрат на підтримку операційної діяльності тощо.

Визначено рівень фінансової стійкості на підставі визначення конкурентної позиції АТ «ОТП БАНК» на ринку. Банк посів почесне 5 місце за декількома рейтингами, а також підтвердив достатньо високий рівень кредитоспроможності, що вказує на те, що у банку стійкість знаходиться на достатньому рівні.

Проаналізовано основні індикатори стійкості банку. Аналіз коефіцієнтів й дотримання економічних нормативів підтвердив те, що АТ «ОТП БАНК» за період 2020-2024рр. володіє надлишковою ліквідністю, високим рівнем фінансової стійкості, достатнім рівнем рентабельності. Також спостерігається деяка негативна тенденція до зниження стабільності ресурсної бази, ліквідності

через скорочення високоліквідних активів, недоотримання прибутків від неефективного використання активів.

Доведено, що головним індикатором стійкості є достатність капітальної бази банків та виконання банками нормативів його достатності. Проаналізовано відповідні коефіцієнти. Прослідковується, що майже всі показники, окрім двох не дотримуються встановлених значень, але їх динаміка підтверджує, що у банка все ж таки зростає фінансова стійкість. Виявлено, що регулятивний капітал АТ «ОТП БАНК» за аналізований період знаходиться в межах нормативного значення, встановленого НБУ. Щодо нормативів Н2(Нрк) та Н3 (НК1), НОК1, то вони також відповідають пороговим значенням. Це є свідченням того, що на даний момент банк має достатній рівень капіталу для покриття ризиків, а отже і стійкість є доволі високою.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

3.1. Міжнародний досвід використання системи оцінки SREP та рівень фінансової стійкості регіональних банківських систем

Методологія SREP була запроваджена у Європі як відповідь на неефективність традиційного банківського нагляду під час фінансової кризи 2008-2009 рр [53]. Вона передбачає індивідуальне оцінювання кожного банку на щорічній основі, де банк отримує інтегрований бал за основними елементами, якісними показниками та компонентами - визначення достатності капіталу (P2R) й керівництво за ним (P2G): чим він нижчий, тим жорсткіший контроль з боку регулятора, а якщо результати незадовільні, то встановлюються додаткові вимоги до капіталу [54].

На сьогоднішній день, країни стикаються з геополітичними шоками, спричиненими вторгненням росії в Україну, у поєднанні з макрофінансовими наслідками, посилили невизначеність та ризики для економіки й фінансової системи Європи, тому нагляд SREP є необхідним. Розглянемо основні результати за даною методологією.

У зв’язку з проведенням оцінки фінансової життєздатності й стійкості було визначено, що загальний середній бал протягом досліджуваного періоду був незмінним на рівні 2,6, однак відбулися зміни у розподілі банків за балами (рис.3.1.), зокрема можемо побачити, що у 2024 році відбулося скорочення частки з балом 2 та 4, завдяки чому зросла питома вага на 2 п.п. порівняно з 2023 роком банківських установ з балом 3. Така динаміка зумовлена підвищенням прибутковості банків, однак нижчі бали присутні за рахунок наявності певних проблем у звітності щодо ризиків та не досить ефективній роботі систем управління, зокрема за кредитними ризиками, і внутрішнього контролю.

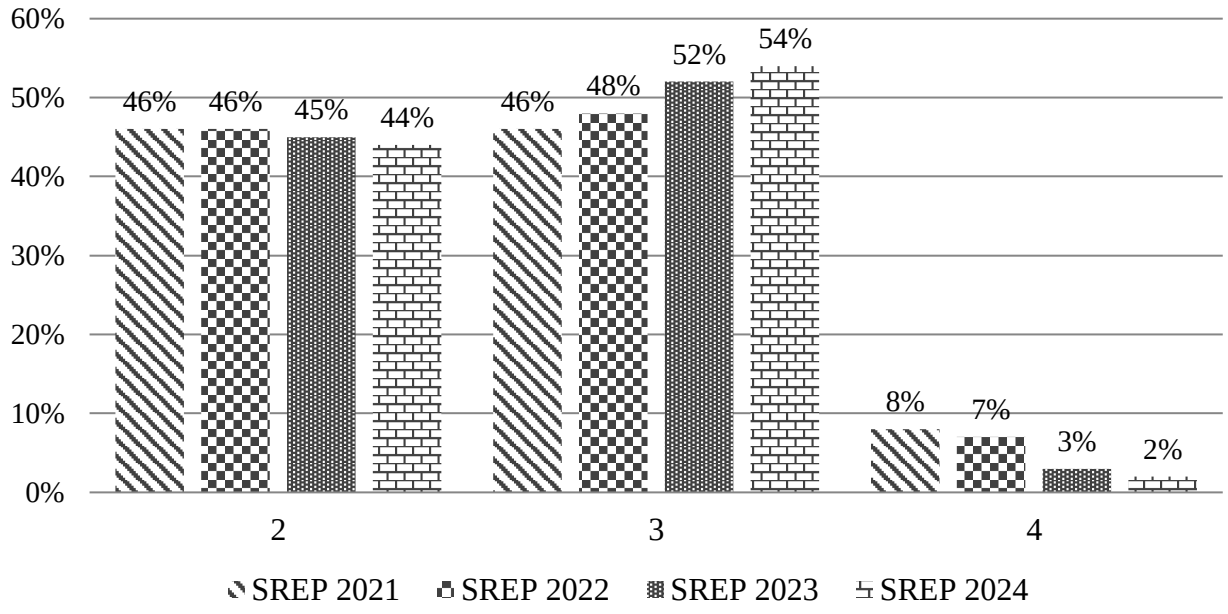

Рис.3.1. Загальні середні бали SREP за період 2021-2024рр.,%

Джерело: сформовано автором за матеріалами [55]

Крім того, за 2024 рік порівняно з 2023 роком, 15% банків вдалося покращити свої результати, 74% мали той самий загальний бал, а 11% банківських установ, що на 3% менше ніж у 2023 році, відчули погіршення, що відбулося за рахунок зміни процентної ставки за банківською книгою, яка мала вплив на оцінку процентного ризику (рис.3.2.).

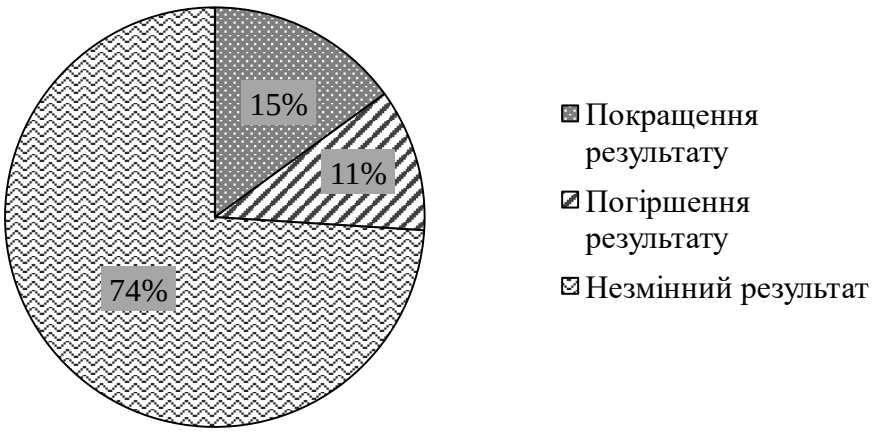

Рис.3.2. Зміна зведених результатів SREP у 2024 році порівняно з 2023 роком,%

Джерело: [55]

Аналізуючи окремі компоненти за даною методологією, зокрема бізнес - моделі, що відображені на рисунку 3.3., можна зробити висновки, що у 2024 році дещо прослідковується погіршення загальних оцінок (збільшення банків з оцінкою 4 на 1 п.п. порівняно з 2023 роком) через скорочення чистого процентного доходу й зростання операційних витрат, неефективність менеджменту та невизначеність перспектив для розвитку бізнеса.

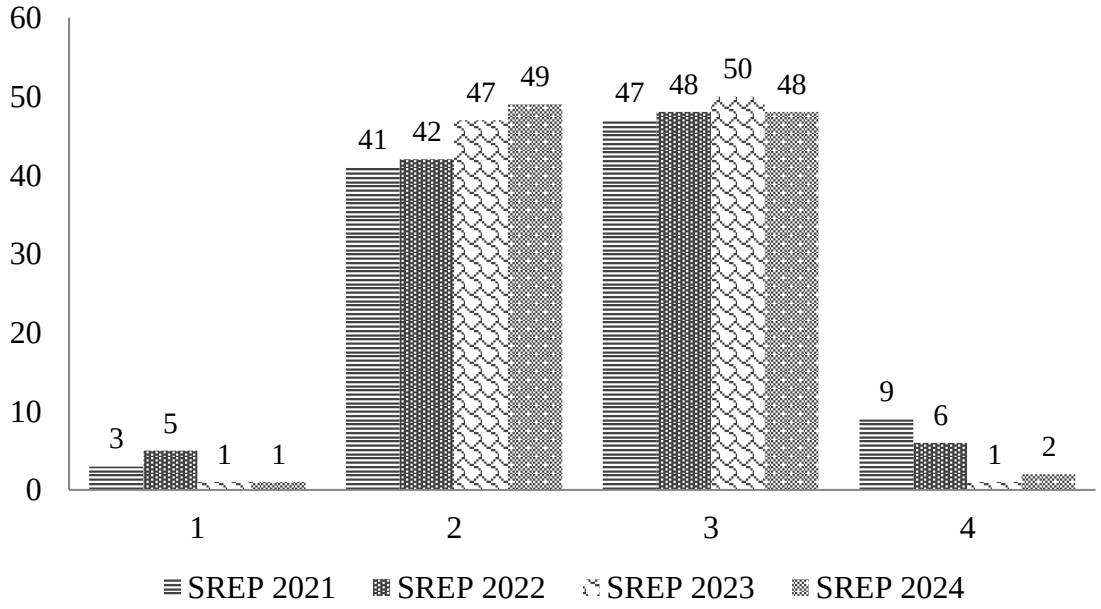

Рис.3.3. Розподіл банків за оцінкою SREP за бізнес-моделями за період з 2021-2024 рр.,%

Джерело: [55]

За даними ЄЦБ, для вирішення проблем, пов’язаних з бізнес-моделями, у цьому році було запроваджено для європейських банків певні заходи, що відображаються на рисунку 3.4.

У рамках проведеної оцінки SREP 2024 найбільшої уваги звернено та найбільшу кількість впроваджених наглядових заходів було здійснено за такими компонентами, як проблеми, пов’язані з кредитним й операційним ризиком, ризиком ліквідності та внутрішнім управлінням (рис.3.5.).

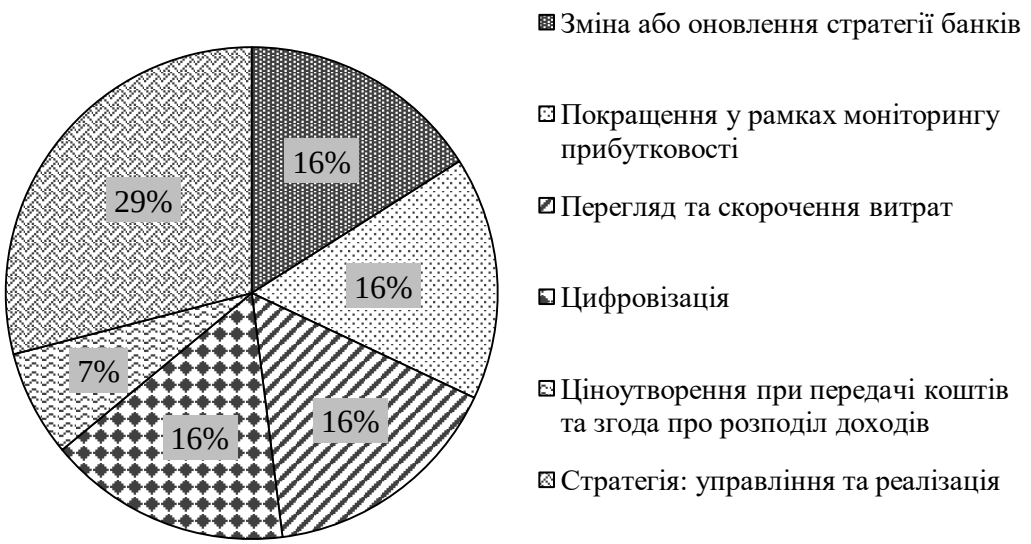

Рис.3.4. Запроваджені заходи у 2024 році для вирішення проблем, пов'язаних з бізнес-моделями,%

Джерело: сформовано автором за матеріалом [55]

Хоч загальна кількість регуляторних заходів у межах усіх категорій ризику зменшилась порівняно з попереднім циклом SREP, це не означає послаблення контролю.

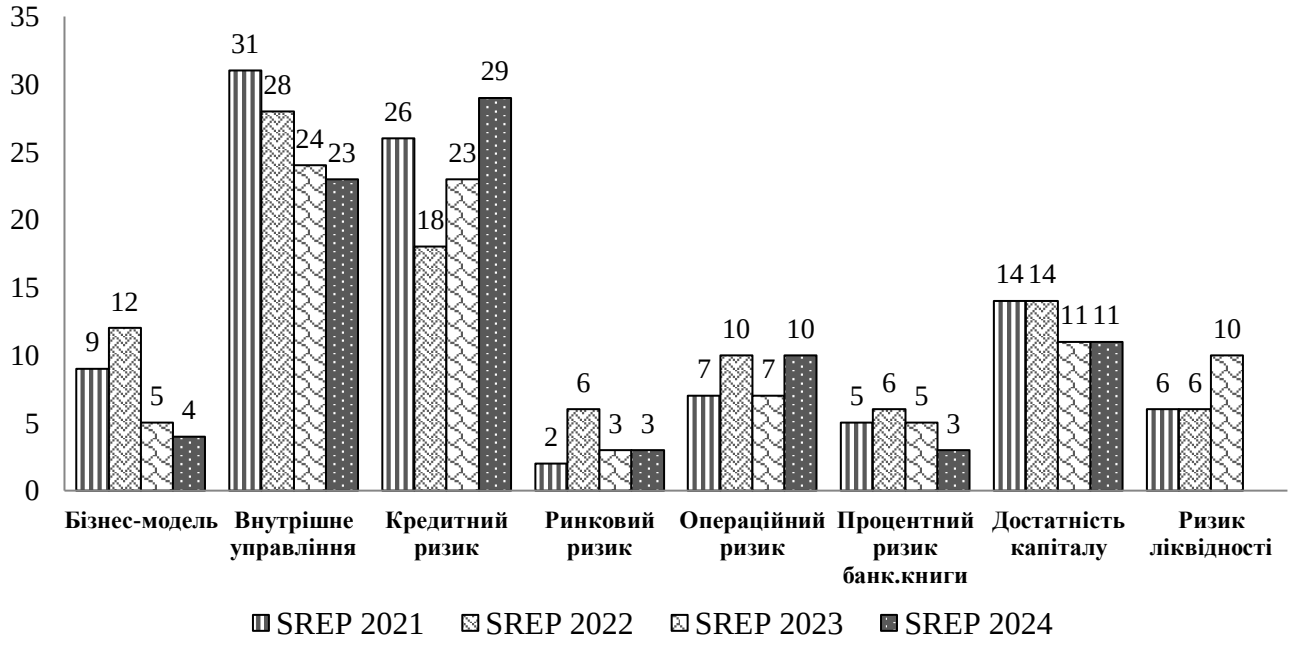

Рис. 3.5 Якісні показники за оцінкою SREP за період 2021-2024 рр., %

Джерело: [55]

Навпаки — у 2024 році акценти змістилися: спостерігається зростання заходів, пов’язаних із кредитним та операційним ризиками. У випадку з кредитним ризиком посилення пов’язане з підвищеними вимогами до систем внутрішнього контролю та якості звітності.

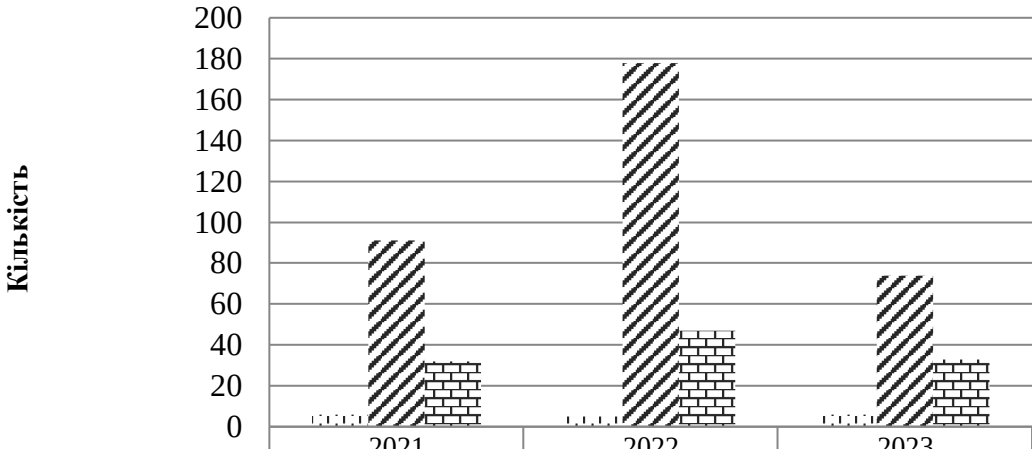
Щодо операційного ризику — на перший план виходить проблема кіберстійкості, яка залишається у центрі уваги наглядових органів через зростання цифрових загроз.

Слід також зауважити, що для спрощення проведення та для того, щоб зробити оцінку більш надійною, регулятор приділяє на сьогодні велику увагу цифровізації процесів. У подальшому ЄЦБ планує впровадження у свою наглядову діяльність за фінансовою стійкістю та життєздатністю європейських банків штучний інтелект та відповідні бізнес-кейси за цим напрямком, що дозволить більш точно проводити оцінювання та дасть можливість ефективно реагувати на різні виклики.

На основі приведеної методології, для перевірки банків як вони дотримуються певних нормативів, а також законодавства з приводу фінансового моніторингу, Національний банк України кожний рік щоквартально проводить інспекційні перевірки. У зв’язку з пандемією та початком повномасштабного вторгнення дані перевірки у 2021-2023 році здійснюються позапланово та безвиїзно (рис.3.6.).

Згідно річної звітності НБУ, визначено, що дані перевірки безпосередньо проводились задля оцінювання ефективності корпоративного менеджменту та управління ризиками, знову ж таки дотримання законодавства щодо ФМ у процесі надання банками послуг у сфері електронної торгівлі, достатності визначення кредитного ризику тощо.

Спираючись на дані рисунку 3.6. можемо побачити, що у результаті перевірок, найбільша кількість банків, у яких виявили певні порушення, а саме 47 установ було у 2022 році, а у 2023 році - 33 банки.

	2021	2022	2023
Позапланові перевірки	6	5	6
У безвиїзному порядку	91	178	74
Об'єкти в діяльності яких були виявлені порушення	32	47	33

Рис.3.6. Динаміка проведення інспекційних перевірок НБУ за період 2021-2023 рр.

Джерело: сформовано автором за матеріалом [56]

Для урегулювання та запобігання подальших порушень регулятором було проведено такі заходи, зокрема у 2022 році застосовано письмове застереження за 11 банківськими установами та 10 рішень щодо введення штрафних санкції у розмірі 118 766 952,94 грн [56].

Що стосується 2023 року, то застосовано відкликання ліцензії на здійснення діяльності та ліквідації за двома банками, такими як АТ “АЙБОКС БАНК” та АТ “АКБ “КОНКОРД” за систематичні порушення законодавства щодо ФМ. Крім цього, як і в попередній рік застосовані попередження та штрафні санкції за 27 установами у розмірі 244 158 790,18 грн [56].

У 2024 році НБУ було розпочато проведення планових перевірок, що налічувало 24 перевірки та 3 позапланові. Перевірку за двома банками перенесено на 2025 рік та один з банків було визнано неплатоспроможним. Ревізія у цей період стосувалася оцінки ефективності бізнес-моделі установи, внутрішнього контролю, достатності власних ліквідних коштів для здійснення діяльності та капіталу для покриття ризиків [56]. Застосовані певні заходи для

установ – порушників банківського законодавства та постанов й положень НБУ, що наведені на рисунку 3.7.

Таким чином 22 установи отримали письмове попередження, а 18 банками було сплачено штраф, загальна сума якого склала 46 775 тис. грн. Крім цього регулятор акцентує свою увагу на проведення ревізії за дотриманням законодавства ФМ під час обслуговування клієнтів, на рахунки яких надходили кошти з державного бюджету за договорами на постачання продукції, а також супровід зовнішньоекономічної діяльності імпортерів та експортерів.

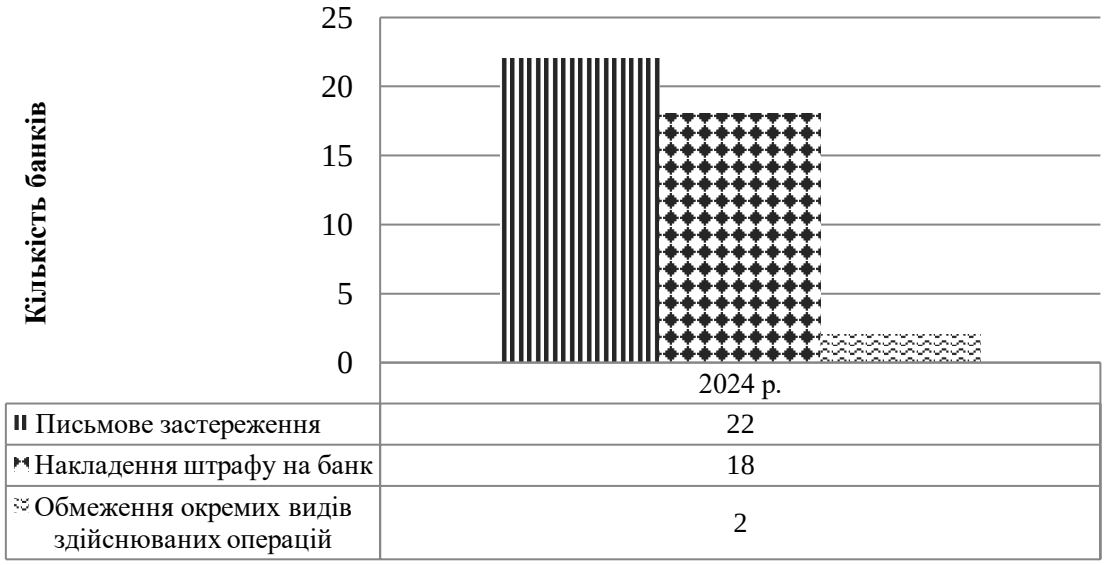

Рис.3.7. Проведення заходів впливу НБУ на порушення з боку банківських установ за 2024 рік

Джерело: сформовано автором за матеріалом [56]

Виявлено 30 порушників та накладено штраф на загальну суму 348 308 574,33 грн, віднесено 2 банки до категорії проблемних та відкликано банківську ліцензію та ліквідовано 1 банківську установу [56].

Отже, спираючись на наведені дані можемо побачити, що результати проведених перевірок свідчать про наявність деяких системних порушень у діяльності певних банківських установ України, що вказує на необхідність посилення нагляду та подальшого впровадження дієвих заходів контролю з метою підвищення надійності, стійкості та прозорості банківської системи

України. Слід зазначити, що завдяки таким заходам як ліквідація та відкликання ліцензії банківська система очищується від установ, що можуть нести потенційну загрозу її фінансовій стійкості, тож на сьогоднішній день, не дивлячись на дефекти у роботі банків, фінансову стійкість банків України можна охарактеризувати як ту, що знаходиться на достатньому рівні для протистояння наявним ризикам.

Згідно карти ризиків, приведеної НБУ, у 2024 році найбільш впливовими на діяльність банків України є макроекономічні ризики, що оцінюється у 8 балів і є високими, зростаючі ризики ліквідності через уповільнення припливу клієнтських коштів, скорочення ВЛА та зростаючий валютний ризик, що є середнім через негативні очікування з боку населення та бізнесу. Кредитний ризик домогосподарств і корпоративного сектору залишається незмінним та помірним. Хоча якість портфелів покращується та рівень дефолтів знижується, банки очікують можливе погіршення в майбутньому на тлі погіршення економічних очікувань населення та обережних прогнозів бізнесу. Ризик прибутковості знаходиться на дуже низькому рівні, оскільки незважаючи на збільшення податку на прибуток, банки демонструють високі результати. Що стосується достатності капіталу, то ризиковість за ним скорочується через перехід банків на трирівневу структуру капіталу [57].

Розглянемо тенденції щодо фінансової стійкості європейських банків. Варто відзначити, що незважаючи на нестабільність й невизначеність, серед найбільш фінансово стійких за результатами деяких міжнародних рейтингових агентств залишаються такі банки, що наведені у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

ТОП - 10 фінансово стійких й надійних європейських банків у 2024 році

№ пор	Банк	Рейтинг Fitch	Чисті активи, млн. дол. США	Рейтинг S&P	Рейтинг Moody’s
1	2	3	4	5	6
1	KfW	AAA	614,348	AAA	Aaa
2	Zuercher Kantonalbank	AAA	235,473	AAA	Aaa
3	BNG Bank	AAA	126,586	AAA	Aaa
4	L-Bank	AAA	104,199	AAA	Aaa

Продовження Таблиці 3.1

1	2	3	4	5	6
5	NRW.BANK	AAA	174,664	AA	Aa1
6	Swedish Export Credit Corporation	X	34,725	AA+	Aa1
7	Rabobank	A+	672,475	A+	Aa2
8	BNP Paribas	A+	2,839,246	A+	Aa3
9	Credit Agricole	A+	2,398,704	A+	Aa3
10	Banque Federative du Credit Mutuel	A+	788,275	A+	Aa3

Джерело: [58]

Наскільки фінансово стійкий банк ми можемо також дізнатися за стійкістю капітальної бази банку. Визначено, що більшість запропонованих банків володіє доволі стійким та міцним капітальним забезпеченням (табл.3.2.).

Таблиця 3.2

ТОП - 10 банків за стійкістю капітальної бази у 2024 році

№ пор	Банк	Рівень стійкості капіталу
1	OTP Bank	Адекватний
2	BNP Paribas	
3	Commerzbank	
4	Credit Agricole	
5	Swedbank	Сильний
6	UBS	
7	Rabobank	
8	ING Bank	
9	BNG Bank	Дуже сильний
10	Migros Bank	

Джерело: розроблено автором за матеріалом [59]

Оскільки одним з індикаторів фінансової стійкості є рентабельність діяльності банку, тому більш доцільним буде розгляд банків за їх прибутками (табл.3.3.).

Таблиця 3.3

Прибуткова діяльність банків у 2024 році

№ пор	Банк	Чистий прибуток, млрд.євро
1	2	3
1	Banco Santander	12,6
2	BNP Paribas	11,7

Продовження Таблиці 3.3

1	2	3
3	BBVA	10,2
4	Intesa Sanpaolo	8,7
5	Commerzbank	2,68
6	Deutsche Bank	2,5
7	UBS	1,69
8	Société Générale	1,6

Джерело: сформовано автором за матеріалом [60]

Відповідно до даних таблиці 3.3. можемо прослідкувати позитивну тенденцію у зростанні прибутковості за європейськими банками, що свідчить про адаптивність та стійкість європейських банків та усієї банківської системи у цілому. Така динаміка спричинена покращенням економічних умов та обачним управлінням за ризиками. Зокрема найбільших прибутків було отримано банками Banco Santander, BNP Paribas та Intesa Sanpaolo завдяки збільшенню чистого процентного доходу та комісій на обслуговування клієнтів, запровадженню нових банківських продуктів, оптимізації витрат. Великі банки, такі як BBVA та Commerzbank отримали також непогані показники, що було спричинено успішною реструктиризацією й інвестиціями, стратегією банку тощо [60].

Таким чином, міжнародний рейтинг щодо стійкості світових, зокрема розглянутих європейських банків, є свідченням того, що світові банківські системи, незважаючи на складні умови та негативний вплив деяких зовнішніх чинників, демонструють гнучкість й швидку адаптацію, та на сьогодні мають достатньо високий рівень кредитоспроможності, капітального забезпечення, так і фінансової стійкості.

Для збереження позитивної динаміки ключове значення у подальшому матимуть стратегічне планування та зважене управління ризиками. Банківські установи мають залишатися чутливими до змін у регуляторному середовищі та глобальних геополітичних викликів, аби забезпечити стабільність і сталий розвиток у довгостроковій перспективі.

3.2. Формування методичного підходу до визначення антикризової фінансової стійкості

Роки становлення банківської системи України, ознаменувалися тяжкими та трансформуючими подіями, крім того сьогодення також можна охарактеризувати як нестабільне та випробовуюче через наявність різних чинників, що можуть нести загрозу для цілісності та стабільності банків України, та спричинити кризові події. У такому випадку виокремлення й визначення такої категорії як антикризова фінансова стійкість, а також її управління має важливе значення, оскільки вона являє собою «об'єкт менеджменту, що дозволяє установі виживати у момент турбулентності завдяки ідентифікації ризиків, можливості попередити настання кризової події на основі індикаторів та мінімізувати їх вплив на діяльність, а також впровадженню ряду необхідних заходів для оздоровлення та профілактики банку» [61].

Важливо відмітити, що забезпечення даного аспекту посприяє зміцненню репутації й досягненню стабільного розвитку, однак для цього необхідне використання відповідного інструментарію, що суттєво відрізняється від інструментарію фінансової стійкості (рис. 3.8.).

При цьому аналізуючи вітчизняний досвід, можна зазначити, що на практиці, НБУ задля запобігання кризовим подіям та відновлення установ у післякризовий період використовує заходи та інструментарій, які приведені на рисунку 3.9.

Задля ефективності заходів та вибору більш дієвих інструментів, НБУ має визначити на якій стадії знаходиться фінансова нестабільність на рівні окремої банківської установи. Слід відмітити, що підходи до оцінки кризових явищ у банківських установах з огляду на їх глибину та антикризове регулювання ще не отримали достатнього розвитку та неможливо без значних коригувань застосовувати досвід інших галузей економіки.

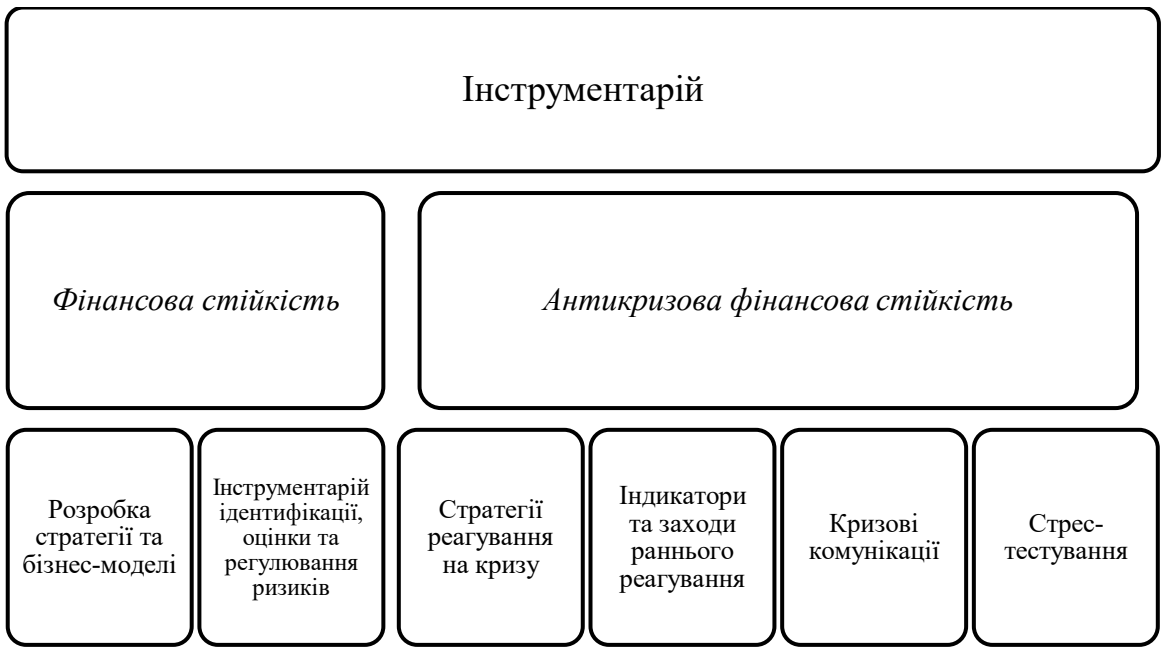

Рис.3.8. Інструментарій для забезпечення "фінансової стійкості" та "антикризової фінансової стійкості"

Джерело: [61]

Проте все ж таки у доробках з фінансів було знайдено одну методику, яка приведена у дослідженні вітчизняного науковця Звєрякова М.І.. що є доволі простою у розрахунках, її можна застосувати як для підприємств, так і для банків, та полягає у порівнянні розрахованих показників з граничними значеннями, що дозволить центральному банку швидко, ефективно й комплексно моніторити поточний фінансовий стан банків другого рівня та оперативно реагувати на будь-які негативні відхилення у діяльності тої чи іншої установи.

Пандемія COVID-19 та початок воєнного стану внесли свої корективи у наглядову діяльність НБУ. Задля того, щоб банки України залишалися на плаву у важкі часи, регулятор адаптував свої заходи антикризового управління до поточної ситуації, а саме з початком коронакризи вжив певні стабілізаційні заходи, зокрема це впровадження довгострокового рефінансування, реструктиризація та кредитні канікули для позичальників, скасування проведення оцінки стійкості та виплати дивідендів [63].

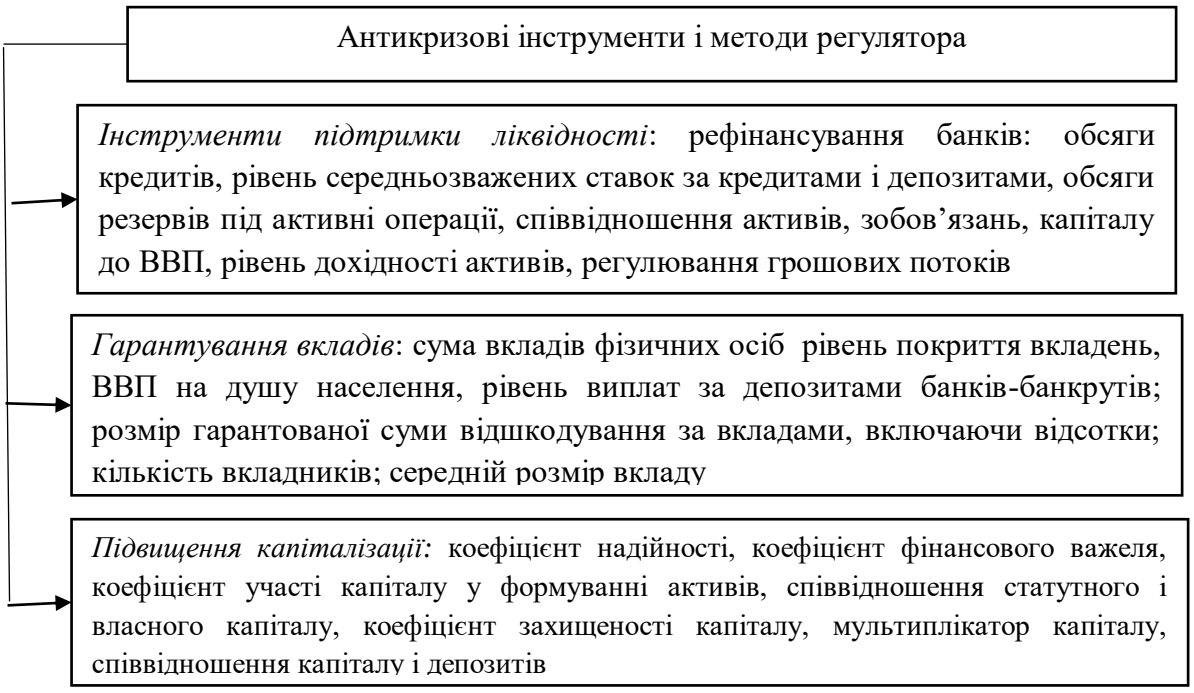

Рис.3.9. Антикризові заходи та інструментарій НБУ

Джерело: [62]

Що стосується повномасштабного вторгнення, то у 2022 році було запроваджено річне бланкове рефінансування, скасовано заходи впливу за порушення нормативів, зокрема достатності капіталу та ліквідності, введено заборону на виплату дивідендів, обмеження на купівлю валюти, зняття коштів з валютних рахунків, як і у 2020 році застосовуються кредитні канікули та заходи реструктуризації позик, крім цього заборонено нарахування штрафних санкцій у разі невчасного погашення боргу тощо [63].

Варто відмітити, що оскільки капіталозабезпечення банку є індикатором його фінансової стійкості, регулятор на основі поточних подій розробив особливий план відновлення капіталу українських банків, який продемонстрований на рисунку 3.10.

Також важливим заходом у цей період було введення повного відшкодування за вкладами фізичних осіб у розмірі до 600 тис.грн. на весь період воєнного стану та 3 місяці по його закінченню [63].

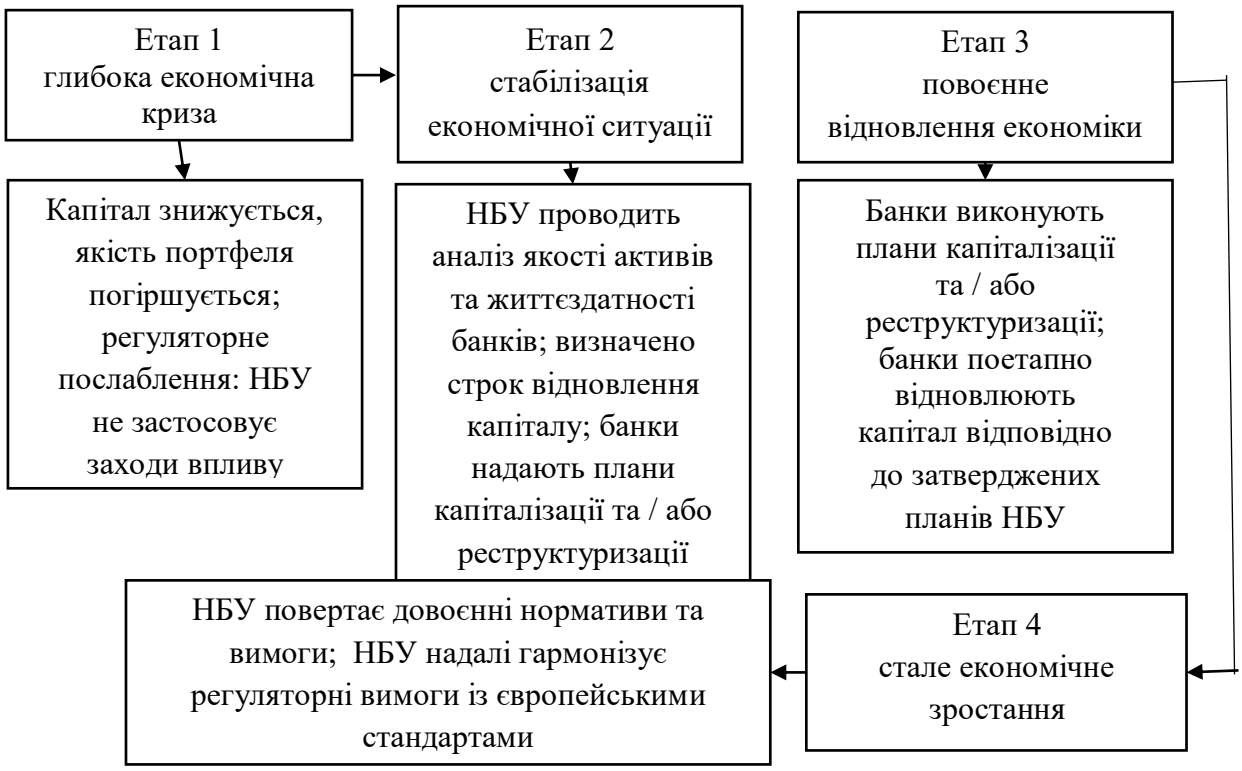

Рис.3.10. План відновлення капіталу банків України у 2022 році

Джерело: [63]

Крім цього найбільшої актуальності з початком війни набула антикризова комунікація, що підтверджується статистикою відвідуваності офіційного сайту регулятора, наведеної у звіті НБУ. «Приблизно 24,5 млн. українців були у пошуку інформації про антикризові рішення регулятора та особливості роботи фінансової системи під час війни, зокрема населення турбували валютні обмеження та курс валют», - заявляє регулятор [56].

Основні напрями антикризової комунікації, які ще досі залишаються актуальними і у 2024 році, наведені на рисунку 3.11.

У 2024 році антикризові заходи регулятор зосередив на підтримці помірно жорсткої монетарної політики шляхом збереження облікової ставки на високому рівні, що мало на меті зберегти інвестиційну привабливість активів у національній валюті та сприяти стабільності курсу гривні [64].

Рис.3.11. Напрями антикризової комунікації НБУ

Джерело: [56]

Таким чином, зважаючи на мінливість економічного середовища, для визначення більш доцільного та ефективного використання того чи іншого інструменту антикризового управління, спершу треба визначити стадію на якій знаходиться банк та оцінити загрозу його банкрутства.

Проведемо власне дослідження на рівні окремого банку, а саме найбільш впливого банку на українському ринку АТ «ОТП БАНК» за вже вищезгаданою методикою, а саме запропонованою М.І. Звєряковим [65, с.268].

Отже, на основі приведених у таблиці А1 (Додаток А) показників оберемо більш доцільні на думку автора та розрахуємо їх. Результати розрахунків наведемо у таблиці 3.4 та порівняємо з теоретичним значенням.

Таблиця 3.4

Показники оцінки стадії та глибини кризових явищ АТ «ОТП БАНК» станом на 01.01.2025 року

Показники	Фактичне значення		Теоретичне значення
	01.01.2024	01.01.2025	
1	2	3	4
ККЕ1	0,32	0,33	Не більше 0,6

Продовження Таблиці 3.4

KKE2	0,40	0,41	Не більше 0,8
HQLA/NA	0,1	0,07	Не менше 0,1
E/NA	0,16	0,18	Не менше 0,1
Crisk	0,26	0,17	Не більше 0,05
IbL/L	0,0002	5E-06	Не більше 0,2
E/EL	1,4447	0,4	Не менше 1
ROA	0,0364	0,0362	Не менше 0,01
ROSE	0,60	0,67	Не менше 0,15
NIM	0,096	0,082	Не менше 0,03
RAM	0,1103	0,101	Не менше 0,03
HQLA/CD	0,2	0,1	Не менше 0,2
LA/L	0,126	0,084	Більше 1

Джерело: розраховано та сформовано автором за матеріалами [46, 65, с.269]

Для спрощення розуміння інформації візуалізуємо дані таблиці 3.4 графічно (рис.3.12.).

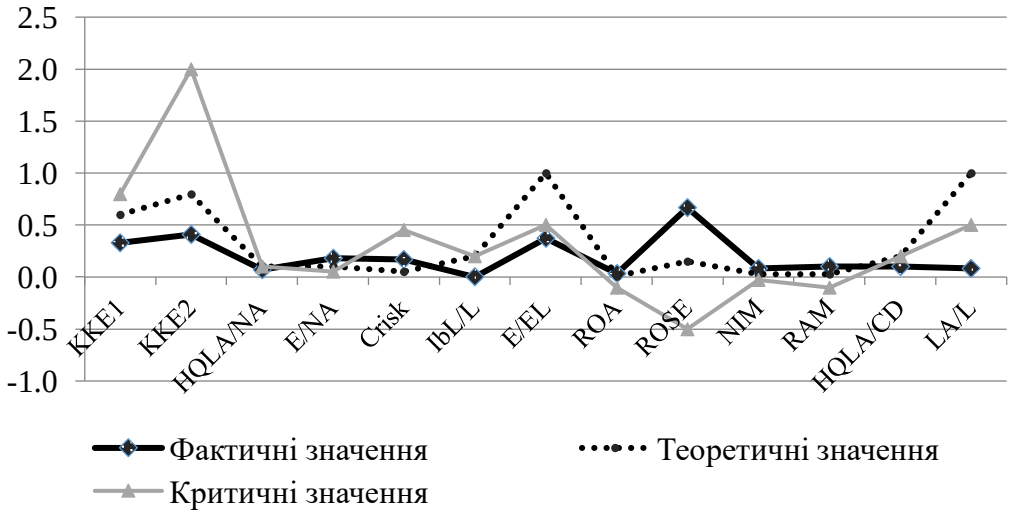

Рис.3.12. Профіль глибини фінансової кризи АТ "ОТП БАНК" станом на 01.01.2025

Джерело: розраховано та побудовано автором за матеріалами [46, 65, с.269, 285]

Порівнюючи фактичне значення з теоретичним, можемо побачити, що станом на 01.01.2025 АТ «ОТП БАНК» веде помірну та обережну політику кредитування, на це вказують перші два показника кредитної експансії, які знаходяться у межах нормативного значення та є менше 0,6 та 0,8 відповідно. Крім того прослідковується їх несуттєве зростання через збільшення чистих активів й клієнтських депозитів, а також обсягу кредитування як фізичних, так і юридичних осіб.

Частка ВЛА знаходиться на дуже низькому рівні та не дотримується рекомендованого значення у 2024 році та складає 0,07, що можливо спричинене підвищенням норми обов'язкового резервування у звітному періоді та вкладенням цих активів у ОВДП через їх більшу привабливість.

Четвертий показник (фінансовий важіль) вище за теоретичне значення та вказує на достатній рівень у банку капіталу для покриття збитків за активними операціями, банк також демонструє незалежність від зовнішнього кредитування, що підтверджується дотриманням значення частки міжбанківських позик не більше 0,2.

Позитивним явищем у АТ «ОТП БАНК» є скорочення показника кредитного ризику порівняно з аналогічним періодом тільки у 2023 році, однак його величина ще залишається вище рекомендованого та потребує подальшої мінімізації. Крім цього позитивною динамікою відзначились рентабельність банку як за активами, так і за статутним капіталом, що свідчить про раціональний підхід керівництва до ведення бізнесу та прагнення зміцнити конкурентні позиції на банківському ринку, можна рекомендувати їх максимізацію.

Погіршення у діяльності банку підтверджується та відображається через несприятливі значення за 3 показниками, що є менше встановлених : два з яких це показники ліквідності, зокрема можна побачити, що банку не вистачає коштів для виконання у повному обсязі своїх зобов'язань у режимі реального часу та у більш великий строк. Крім цього ще негативним явищем є недостатній

рівень власного капіталу для покриття очікуваних збитків, що в подальшому призведе до потребування банком додаткової докапіталізації, однак оскільки банк загалом прибутковий, то прибуток буде основним джерелом збільшення капіталу.

Загалом результати аналізу даних рисунку 3.12 дають підстави вважати, що АТ «ОТП БАНК» у аналізованому періоді перебуває на стадії сталого розвитку з точки зору фінансових результатів та активності основної діяльності, однак прослідковується деякі проблеми у ефективності антикризового управління, так як банк знаходиться на початковій стадії кризи за ризикованістю, тоді як за рівнем ліквідності, достатності капіталу - на критичній стадії фінансової кризи. Однак тут ситуація з приводу ліквідності трохи неоднозначна, оскільки такі значення за показником набуті у зв’язку з переходом банку до менш ризикових та більш привабливих фінансових інструментів ОВДП.

Вважаю, що в такому випадку АТ «ОТП БАНК» слід порекомендувати впровадження таких заходів для покращення стійкості банку в умовах нестабільності, як:

- Введення внутрішніх обмежень на максимальну частку ОВДП у структурі ліквідних активів;
- Забезпечення доступу до короткострокового фінансування у разі відтоку коштів;
- Вжиття заходів по збільшенню довгострокових депозитів;
- Створення резервів під очікувані збитки при зростаючих прибутках;
- Проведення робіт з проблемною заборгованістю (реструктиризація);
- Скорочення витратної частини: адміністративних та операційних витрат;
- У екстренних випадках підтримка з боку акціонерів, емісія додаткових акцій, рефінансування НБУ
- Продовження проведення більш виваженої кредитної політики;

- Покращення якості обслуговування клієнтів та підвищення ефективності торгових операцій через вдосконалення стратегій управління ліквідністю та інвестиціями;
- Моніторинг основних фінансових показників для оперативного реагування.

Висновок до розділу 3

Визначено основні принципи проведення перевірки за методологією SREP та охарактеризовано світовий досвід проведення таких перевірок. Зазначено, що геополітичний шок, спричинений вторгненням росії в Україну, разом із макрофінансовими наслідками збільшили невизначеність та ризики для європейської економіки та фінансової системи.

Розглянуто основні результати оцінки фінансової стійкості за SREP. Виділено основні наявні проблеми, що погіршують показники фінансової стійкості європейських банків, зокрема погіршення ефективності управління за кредитним ризиком, внутрішнього контролю, зростаюча тенденція операційних витрат та негативні очікування й невизначеність перспектив для розвитку бізнеса.

Визначено, що основна увага Європейского центрального банку спрямована на цифровізацію процесів та впровадження штучного інтелекту для більшої точності оцінки й ефективності реагування на виклики.

Досліджено динаміку проведення інспекційних перевірок та заходи впливу, що застосовує НБУ, на порушення з боку банків. Зазначено про необхідність посилення нагляду та подальшого впровадження більш дієвих заходів контролю через наявність системних порушень у дотриманні установами банківського законодавства й законодавства щодо фінансового моніторингу. Відокремлено на кінець аналізованого періоду найбільш впливові

на банківську діяльність ризики, серед яких: макроекономічний, ризик ліквідності та валютний ризик.

Досліджено тенденції розвитку європейських банків. Доведено, що міжнародні рейтинги свідчать про достатньо високий рівень кредитоспроможності, капітального забезпечення, так і фінансової стійкості досліджуваних установ у період невизначеності.

Виокремлено та визначено сутність антикризової фінансової стійкості. Зазначено основний інструментарій для її забезпечення. Систематизовано ключові антикризові інструменти та заходи, що використовує національний регулятор. Виділено зміни у антикризовому управлінні українських банків у період пандемії COVID-19 та початку дії воєнного стану.

Проведено дослідження щодо визначення рівня глибини кризових явищ АТ «ОТП БАНК». Аналіз показників дає змогу констатувати, що у аналізованому періоді досліджуваний банк перебуває на стадії сталого розвитку з точки зору фінансових результатів та активності основної діяльності, однак прослідковується деякі проблеми у ефективності антикризового управління, так як банк знаходиться на початковій стадії кризи за ризикованістю, тоді як за рівнем ліквідності, достатності капіталу - на критичній стадії фінансової кризи.

Визначено, що незважаючи на складні економічні умови та виклики зовнішнього середовища, ОТП Банк має достатній потенціал для стабільної роботи та подальшого розвитку. Надійна підтримка з боку міжнародної фінансової групи OTP Group, а також співпраця з національним регулятором створить міцне підґрунтя для подолання кризових ситуацій та збереження довіри клієнтів.

Надано рекомендації щодо покращення фінансової стійкості АТ «ОТП БАНК», серед яких: введення внутрішніх обмежень на максимальну частку ОВДП у структурі ліквідних активів; забезпечення доступу до короткострокового фінансування у разі відтоку коштів; вжиття заходів по збільшенню довгострокових депозитів; створення резервів під очікувані збитки при зростаючих прибутках; проведення робіт з проблемною заборгованістю

(реструктиризація); скорочення витратної частини: адміністративних та операційних витрат; продовження проведення більш виваженої кредитної політики; покращення якості обслуговування клієнтів та підвищення ефективності торгових операцій через вдосконалення стратегій управління ліквідністю та інвестиціями; моніторинг основних фінансових показників для оперативного реагування на зміни в ринкових умовах тощо.

ВИСНОВКИ

На підставі проаналізованих джерел встановлено, що термін «фінансова стійкість» має глибоке історичне коріння і не є новим поняттям, про що свідчить частота його згадувань у економічній літературі. Відсутність уніфікованого визначення спричинила певну термінологічну плутанину, коли фінансову стійкість ототожнювали зі стабільністю, платоспроможністю чи надійністю. Однак ці категорії мають відмінні значення: надійність охоплює ширший спектр характеристик, а стійкість і стабільність є її складовими. Багатозначність поняття стійкості зумовила різноманітність підходів до визначення її критеріїв і методів оцінки.

У ході дослідження було сформульовано визначення фінансової стійкості як динамічної системної характеристики банківської установи, що відображає її здатність ефективно виконувати ключові функції в умовах ризиків завдяки управлінню ресурсами, підтриманню балансу між активами і пасивами, достатності капіталу, забезпеченню платоспроможності та стабільної прибутковості.

У контексті дії воєнного стану в Україні виокремлено низку загроз, що можуть негативно вплинути на фінансову стійкість банківського сектору, серед яких припинення міжнародної фінансової підтримки, підвищення рівня кредитного ризику, інфляційний тиск, глобальні економічні кризи, зміни у регуляторному середовищі, конкуренція з боку небанківських фінансових організацій, загроза кібератак, зростання витрат на безпеку, а також податкове навантаження.

У дослідженні приведено основні етапи формування національних підходів до оцінки фінансової стійкості банків, здійснено їх порівняльний аналіз та розглянуто нормативно-правове регулювання цього процесу. Встановлено, що українські банки орієнтуються як на вітчизняне законодавство, так і на міжнародні стандарти, що сприяє комплексному підходу

до оцінювання, підвищенню прозорості та довіри з боку клієнтів. Наголошено на наявних труднощах: імплементація, потреба в регулярному оновленні, а також не завжди ефективний нагляд з боку НБУ.

Проведено оцінку фінансового стану АТ «ОТП БАНК» за ключовими економічними показниками, яка продемонструвала позитивні результати: подвоєння ресурсної бази внаслідок зростання зобов'язань на 88,7% і власного капіталу у 2 рази; відсутність коштів від НБУ та інших фінансових установ; збільшення питомої ваги власного капіталу в пасивах з 12,8% у 2022 році до 18,1% у 2024 році; зростання чистих активів на 93% станом на 01.01.2025 у зв'язку з позитивною тенденцію обсягів КІП; спостерігається скорочення витрат на резерви та зростання чистого прибутку в 2,4 раза у 2024 році порівняно з базисним, попри значне падіння на 78% у 2022 році через початок війни. За даними результатами визначено, що аналізований банк є фінансово стійким, стійкість на даний момент є нормальною й некритичною. Водночас виявлено певні проблеми, пов'язані зі збільшенням адміністративних витрат, скороченням процентних доходів у 2024 році на 2,2% порівняно з 2023 роком, збільшенням витрат на підтримку операційної діяльності тощо.

Здійснено аналіз конкурентної позиції банку на ринку, де АТ «ОТП БАНК» увійшов до п'ятірки лідерів за кількома рейтингами та підтвердив високий рівень кредитоспроможності, що свідчить про його стійкість.

Проаналізовано основні індикатори фінансової стійкості. Аналіз коефіцієнтів та відповідність економічним нормативам у 2020–2024 рр. підтвердив наявність у АТ «ОТП БАНК» надлишкової ліквідності, достатнього рівня рентабельності і високий рівень фінансової стійкості. Разом з тим виявлено деяке зниження стабільності ресурсної бази й ліквідності через скорочення високоліквідних активів та недоотримання прибутків через неефективне використання ресурсів.

Доведено важливість оцінки достатності капіталозабезпечення банку як головного індикатора фінансової стійкості банку. Проаналізовано відповідні коефіцієнти. Прослідковується, що майже всі показники, окрім двох не

дотримуються встановлених значень, але їх динаміка підтверджує, що у банка все ж таки зростає фінансова стійкість. Виявлено, що регулятивний капітал АТ «ОТП БАНК» за аналізований період знаходиться в межах нормативного значення, встановленого НБУ. Щодо нормативів Н2(Нрк) та Н3(НК1), НОК1, то вони також відповідають пороговим значенням. Це є свідченням того, що на даний момент банк має достатній рівень капіталу для покриття ризиків, а отже і стійкість є доволі високою.

Визначено підходи до перевірки за методологією SREP та охарактеризовано міжнародний досвід її застосування. Зазначено, що геополітичний шок, викликаний російським вторгненням, разом із макрофінансовими наслідками збільшили невизначеність та ризики для європейської економіки та фінансової системи.

Розглянуто основні результати оцінки фінансової стійкості за SREP. Виділено основні наявні проблеми, що погіршують показники фінансової стійкості європейських банків, зокрема погіршення ефективності управління за кредитним ризиком, внутрішнього контролю, зростаюча тенденція операційних витрат та негативні очікування й невизначеність перспектив для розвитку бізнеса.

Досліджено динаміку проведення інспекційних перевірок та регуляторні заходи, що застосовує НБУ. Наголошено на потребі в посиленні нагляду та подальшого впровадження більш дієвих заходів контролю через наявність системних порушень у дотриманні установами банківського законодавства й законодавства щодо фінансового моніторингу. Окреслено ключові ризики для банків на кінець аналізованого періоду, серед яких: макроекономічний, валютний та ризик ліквідності.

Визначено основні тенденції розвитку європейського банків. Доведено, що міжнародні рейтинги свідчать про достатньо високий рівень кредитоспроможності, капітального забезпечення, так і фінансової стійкості досліджуваних установ у період невизначеності.

Виокремлено та визначено сутність антикризової фінансової стійкості. Зазначено основний інструментарій для її забезпечення. Систематизовано ключові антикризові інструменти та заходи, що використовує національний регулятор. Виділено зміни у антикризовому управлінні українських банків у період пандемії COVID-19 та початку дії воєнного стану.

Проведено дослідження щодо визначення рівня глибини кризових явищ АТ «ОТП БАНК». Аналіз показників АТ «ОТП БАНК» виявив, що банк перебуває на етапі сталого розвитку за основними фінансовими показниками та активності основної діяльності, хоча є ознаки початкової фази кризи в частині ризиків і критичного стану з точки зору капіталу та ліквідності.

Визначено, що незважаючи на складні економічні умови та виклики зовнішнього середовища, ОТП Банк має достатній потенціал для стабільної роботи та подальшого розвитку. Надійна підтримка з боку міжнародної фінансової групи OTP Group, а також співпраця з національним регулятором створить міцне підґрунтя для подолання кризових ситуацій та збереження довіри клієнтів.

Надано рекомендації щодо покращення фінансової стійкості АТ «ОТП БАНК», серед яких: введення внутрішніх обмежень на максимальну частку ОВДП у структурі ліквідних активів; забезпечення доступу до короткострокового фінансування у разі відтоку коштів; вжиття заходів по збільшенню довгострокових депозитів; створення резервів під очікувані збитки при зростаючих прибутках; проведення робіт з проблемною заборгованістю (реструктиризація); скорочення витратної частини: адміністративних та операційних витрат; продовження проведення більш виваженої кредитної політики; покращення якості обслуговування клієнтів та підвищення ефективності торгових операцій через вдосконалення стратегій управління ліквідністю та інвестиціями; моніторинг основних фінансових показників для оперативного реагування на зміни в ринкових умовах тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). [Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел.]. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Звєряков М.І., Коваленко В.В., Сергєєва О.С. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник. К.: «Центр учбової літератури». 2016. 520 с.
3. Офіційний сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/
4. Федишин М. П., Жаворонок А. В., Ковальчук Н. О. Аналітична оцінка фінансової стійкості та стабільності банківської системи України на основі індикаторів. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. № 6 (74). Частина 3. С. 83–88.
5. Дзюблюк О. В., Михайлюк Р. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: монографія. Тернопіль, 2009. 316 с.
6. Шелудько Н. М. До визначення фінансової стійкості комерційного банку. *Вісник Національного банку України*. 2000. № 3. С. 40–43.
7. Довгаль Ю. С., Чамара Р. О. Сутність фінансової стійкості комерційного банку та ефективні шляхи її забезпечення. Фінансовий простір. 2015. № 1. С. 130–134.
8. Миллер Роджер Лерой. Современные деньги и банковское дело: учебник [для студ. высших учеб. заведений, обучающихся по экон. специальностям] / Роджер Лерой Миллер, Дэвид Д. Ван-Хуз. – 3-е англ. изд. – М. : ИНФРАМ, 2000. – 856 с.
9. Федишин М. П., Чеботар О. С. Фінансова стійкість комерційного банку як необхідна умова його ефективного функціонування. *Гроші, фінанси і кредит*. 2023. Вип. 70. С. 165-170.
10. Шмиголь Н.М., Іващенко О.В., Дяченко К.І., Антонюк А.А. Сутність фінансової стійкості банку як складової його фінансової безпеки. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2020. № 4-5. С. 74 – 79

11. Телишевська Л. І., Коренська А. М. Оцінювання фінансової стійкості банків як елементу управління. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 8. С. 986-990.
12. Вінниченко О. В., Ганцева А. О. Фінансова стійкість банку: сутність та оцінка факторів впливу. *Бізнес Інформ*. 2023. №5. С. 175–181.
13. Коваленко В. В. Сучасні підходи до оцінювання фінансової стійкості банків. Банківська справа. 2022. № 1-2. С. 107-126.
14. Лінтур, І., Демчик, С. Оцінка фінансової стійкості банківської системи на основі індикаторів та економічних нормативів НБУ як інстументів монетарного регулювання. Економіка та суспільство. 2021. № 24
15. Вовченко О. С. Сучасні методичні підходи до оцінки фінансової стабільності банку. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. Серія : Економічні науки. 2016. № 5. С. 161-169.
16. Вінниченко О. В., Громакова В. В. Теоретичні аспекти фінансової стійкості банку. *Бізнес Інформ*. 2020. №5. С. 375–381.
17. Про банки і банківську діяльність.Закон України, затверджений Верховною Радою України від 07.12.2000 №2121–III. URL: https://www.rada.gov.ua.
18. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 №679-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text
19. Постанова Правління НБУ «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01.
20. Постанова Правління НБУ «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ v0176500-24#Text
21. Basel III: A Global Regulatory Framework for More Resilient Banks and Banking Systems. December 2010 (rev June 2011): Basel Committee on Banking Supervision, 2010. URL: http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf

22. Basel II: The Liquidity Coverage Ratio and Liquidity Risk Monitoring Tools. January 2013: Basel Committee on Banking Supervision, 2013. URL: http://www.bis.org/publ/ bcbs238.pdf
23. Basel III: The Net Stable Funding Ratio. Basel Committee on Banking Supervision, October 2014. URL: www.bis.org/bcbs/ publ/d295.htm
24. Національний банк затвердив нову процедуру інспектування та оцінки банків. URL: https://surl.li/gsiuab
25. НБУ скасовує два нормативи ліквідності для банків. URL: https://yur-gazeta.com/golovna/nbu-skasovue-dva-normativi-likvidnosti-dlya-bankiv.html
26. Національний банк скасував розрахунок банками нормативу короткострокової ліквідності. URL: https://surl.li/dbwhvl
27. Варцаба В. І. Проблеми забезпечення фінансової стійкості банківської системи України. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2018. № 1(51). С. 311–316.
28. Здійснено перехід до єдиної процедури наглядових перевірок та оцінки SREP. URL: https://surl.li/jitjpb
29. Здійснення Національним банком України безвиїзного банківського нагляду – новий вектор розвитку. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/ SREP_first_results_pr_2019-05-14.pdf
30. Про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах; Положення, затверджене Постановою Правління Національного банку України від 11.06.2018 № 64. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text.
31. Затверджено підходи до оцінки мінімального розміру ризику розрахунку для покриття капіталом. URL: https://surl.li/rrjbtm
32. Стрес-тестування банків як інструмент банківського регулювання. URL: https://surl.li/gvrqxd
33. Затверджено технічне завдання для здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи у 2025 році. URL: https://surl.li/pjoikc

34. Схвалено концепцію оцінки стійкості банків і банківської системи в 2025 році. URL: https://surl.li/cnoyef
35. Концепція оцінки стійкості банків у 2025 році. URL: https://surl.li/sariex
36. Наглядова статистика НБУ. URL: http://www.bank.gov.ua.
37. Доходи та витрати банків України. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Inc_Exp_Banks_2025-01-01.xlsx
38. Фінансові результати АТ «ОТП БАНК» станом на 01.01.2025. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/aggregation_2025-01-01.xlsx
39. Коваленко В. В., Мазур Т. Управління конкурентною позицією банку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2019. № 9-10. С. 38-53.
40. Рейтинг стійкості банків за підсумками 4 квартала 2024. Мінфін. URL: https:// minfin.com.ua/ua/banks/rating/
41. Рейтинг життєздатності банків – 2025. Виміри довіри. Mind. URL: https://mind.ua/publications/20285653-rejting-zhittezdatnosti-bankiv-2025-vimiri-doviri
42. Кредитний рейтинг ОТП БАНК підтверджений: рівень uaAAA, прогноз стабільний. URL: https://eba.com.ua/kredytnyj-rejtyng-otp-bank-pidtverdzhenyj-riven-uaaaa-prognoz-stabilnyj/
43. Пруденційні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції (у розрізі банків). URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Ratios_by_Banks_2025-01-01.xlsx
44. Варцаба В.І. Оцінка фінансової стійкості банківської системи україни та шляхи її зміцнення в умовах пандемії коронавірусу. *Науковий вісник Ужгородського Університету*. 2021. № 1(57). С. 107–113.
45. Річний звіт АТ «ОТП БАНК» за 2024 рік. URL: https://www.otpbank.com.ua/about/informations/annual-reports/
46. Агреговані балансові залишки (у розрізі банків). URL: https://bank.gov.ua/files/stat/aggregation_2025-03-01.xlsx

47. Вергун А.М., Стефашина Ю.С. Оцінка фінансової стійкості провідних банків України. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. № 9. С. 21–31.
48. Банківська система успішно перейшла на нову структуру капіталу. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/bankivska-sistema-uspishno-pereyshla-na-novu-strukturu-kapitalu
49. Вимоги до капіталу банків. Травень 2024 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Vymogy_do_kapitalu_23-05-2024.pdf?v=7
50. Нормативи капіталу та їх складові (у розрізі банків). URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Skladovi_RK_2025-01-01.xlsx
51. Коваленко, В. В. Достатність капіталу банків: сучасні виміри та подальші розвідки. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2022. № 1-2 (80-81). С. 77–94.
52. Kovalenko V., Sheludko S. Capital Adequacy as the Indicator of Ukrainian Banks' Financial Stability. Perspectives – journal on economic and social issues. 2024. Vol. 1. P. 15-33.
53. SREP всемогутній. Forbes. URL: https://forbes.kz/articles/srep_vsemoguschiy
54. Процес наглядового огляду та оцінки (SREP). URL: https://www.bankingsupervision.europa.eu/activities/srep/html/index.en.html
55. Aggregated results of the 2024 SREP. URL: https://www.bankingsupervision.europa.eu/activities/srep/2024/html/ssm.srep202412_aggregatedresults2024.en.html
56. Річний звіт Національного банку України за 2024 рік. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2024.pdf?v=13
57. Звіт про фінансову стабільність. Червень 2024 р. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2024-H1.pdf?v=13
58. World’s Safest Banks 2024: Global 50. URL: https://gfmag.com/award/worlds-safest-banks-2024-global-50/?utm_source

59. Top European Bank Rating Trends In 2024. URL: https://www.spglobal.com/_assets /documents/ratings/research/101592285.pdf
60. European Banks Achieve Record Profits in 2024: A Deep Dive into the Factors and Figures. URL: https://www.riotimesonline.com/european-banks-achieve-record-profits-in-2024-a-deep-dive-into-the-factors-and-figures/?utm_source
61. Батрак О.В., Вінник А.О. Порівняльний аналіз антикризової та фінансової стійкості банків: визначення специфіки управління. European scientific journal of Economic and Financial innovation. 2024. №1(13). С.148-156
62. Коваленко В.В., Мартинов Д.В. Система антикризового управління та її місце у забезпеченні фінансової стабільності банків. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2023. № 11-12. С. 123-133.
63. Регуляторні кроки для зменшення впливу кризи на фінансовий сектор. Травень 2023 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Rehulyatorni_kroky_dlya_zmenshenny_vplyvu_kryzy_na_finansovyy_sektor_19-05-2023.pdf?v=7
64. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості у період воєнного стану в Україні (жовтень-листопад 2024 р.). URL: https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-u-period-voyennoho-11
65. Звєряков М. І. Антикризове управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних дисбалансів: монографія. Одеса: ОНЕУ. 2015. 418 с.